

ЗЛАТЕН

ФАНТАСТИКА

КАМ

ФЕНТЪЗИ

ЛУНГЕЯ

ЗЛАТЕН КАН

ТОМ 3

Превод: Николай Телалов

chitanka.info

ЛАЧИН КАМА, ТАНЦУВАЙ!

*Вървеше той кат' стълб, изгарящ с огън,
досуц лют мраз, посяващ смърт навред!*

Дмитриев —
„Ермак^[1]“

И ти, поете, си такъв.

Пушкин

Богиня Ланая, покровителка на слепите, уби себе си, като се натроши на сто и осем парчета — да, уби се, в това е щастието на боговете: те са безсмъртни и неуязвими, но пожелаят ли, могат да умрат, докато човешките души обречени са на изтезаване с вечност; макар във всичко останало на боговете да не им е чуждо нищо човешко, например, безумието — съпругът на Ланая Шатиканта, което значи „Лъчезарнолики“, изгубвайки жена си, полудя. Брулен от мъка и гняв, той настоя да му бъде върната съпругата, което разкри безумието му, понеже мъртъвците не оживяват, затова той получи отказ, встъпи в яростна битка с боговете и бе низвергнат на земята, в дълбините океански, но въстана оттам за погибел на рода човешки — въстана и предзнаменованието бе страшно — на зазоряване на втория ден, в годината на червената в ликове на Агибон — онзи, който не знае що е пощада, а това го разбрал един от жреците, пращайки на подвиг собствената си дъщеря. Ето я, изпращана с плач, се катери по склона — вече за втори път демонът се е оттеглил в планината, за да бленува там за миналото, ала хората знаят от опит, че само временно е прекъснал той смъртоносната си жътва; девицата се изкачвала по-високо и по-високо, риданията на роднините ставали все по-гръмки...

и когато се изправила тя пред черния исполин, навяващ ужас, отвратителен до гадене, а долу риданията достигнали връхната си нота — Кама започнала да танцува.

Тя танцувала така, както са я учили, без да спира, със затворени очи, само усещайки как се възнеся нагоре; тогава демонът я вдигнал на дланта си, запитвайки небесата гръмогласно: какво е това същество, което не трепери пред него, защото сред хилядите четирикраки, двуноги и пълзящи, които мачка той по тази земя, не бил срещнал подобно, та нима то е безсмъртно и не се плаши; и отвърнало му се: туй е Човек, смъртен като животно, но презиращ смъртта като бог, но не от безсмъртие презиращ я, а само със силата на духа си.

Демонската власт ѝ дарява вечен живот, макар тя да не го знае, танцува танца си, прехапала устни, разяждана от животински страх, но танцува, не спира, печелейки години живот за народа си — и докато този неин подвиг трае, Агибон не ще захване нови убийства, защото демонът гледа очарован, гледа съществото, което е подвластно на Смъртта, ала танцува пред лика ѝ. И ето вече без малко хиляда години жреците на Тасили, събирайки в храмовете си народа, молейки се за благодеяния, завършват своите молитви със словата: „Танцувай, Кама!“, а богомолната тълпа, извърща взор към свещената планина А̀дла, подхваща: „Кама, танцувай!“

Народът на Тасили вярва на това, вярвам и аз, изпечен атеист, да, вярвам, защото това е моят живот: в лъчезарното детство бил за мен Шатиканта, отдавна се е превърнал в Агибон, разпръсвайки надеждите ми на прах, нанасяйки обиди неочаквани; и на върха на тъгата и безсилието моята муза танцува със затворени очи и прехапана устна, за да ми печели години живот: удивени са омаяните богове и все се бавят да ме смачкат като досаден комар, та докато съчинявам, докато пиша — ще съм жив, а в минути на срив и изнемога виквам ядно, пришпорвам моята муза: „Танцувай, Кама! Кама — танцувай!“

---

[1] Ермак е казашки атаман, един от покорителите и колонизаторите на Сибир през XVII век. — Б.пр. ↑

ИЛИЯ БОГДАНОВ

ДЕНЯТ НА ЦИКЛОПА

Тук реката с широк завои заобикаляше Росново и за последен път близваше коравите поли на Балкана. Натезала от индустриален и научен потенциал, тя бавно се повличаше надолу през полето, съпроводжана от излинял ракитак, посивели тополи и полска тишина. Само тежка миризма пълнеше пространството наоколо и го правеше потискащо пусто; по ливадите не крачеха косачи, не пасеше добитък, нямаше детска врява, гъски и патици отдавна не идеха насам, а за комари — и дума не можеше да става. В стоманеносивите води, които под жарките лъчи на слънцето чернееха, от години нямаше риби и жаби, нямаше микроби. Реката беше така съвременно чиста, че Росново вече я забрави и както тя го заобикаляше издалеко, така и селото отби пътищата си от бродовете ѝ, та те сега се сбираха на едно място — в моста на шосето за Червен бряг и Плевен. Ала и през него росновчани прекрачваха бързо, намръщени и сърдити, като да бяха виновни, че им се налага да минат на другия бряг.

Единствен Чешита не отбягваше реката. Беше си окастрил жилава дрянова пръчка, навил беше на нея свилен конец, а от карфица си беше измайсторил кукичка и от ранна пролет до късна есен скиташе по брега и мяташе въдицата. Хората бяха свикнали с него и като го виждаха да отива към реката или да се връща оттам, шеговито му подхвърляха: „Кълве ли, кълве ли?“ или го изпращаха с кисели усмивки. На подмятанията той отвръщаше със заканително клатене на глава, придружено с едно „Ше, ше!“ и отминаваше, понесъл смешната си надежда.

Слънцето още не бе показало пламтящото си чело над Чуките, а Чешита вече шляпаше в прохладния прахоляк на Данчовската улица. Навремени, какъвто си му беше навикът, той подскачаше от крак на крак, хапеше длани, хилеше се на нещо свое си и продължаваше към реката. В този ранен час и селото беше на крак, хората бързаха към машините и добитъка, понесени от радостта и грижите на първия

жътвен ден. Онези, които имаха навика да заговарят Чешита, сега го отминаваха с усмивка или го изпращаха с весели погледи.

Когато пристигна при моста, слънцето вече топлеше тила му, небето беше опънато до бяло — идеше горещ летен ден. Както винаги Чешита остави пръчката под сянката на огромната стара топола, обгърна нежно ствола ѝ, постоя в трепетен унес, като да черпеше сила и увереност в това, дето му предстоеше; после изтича под моста да се изпикае. Върна се бавно, взе пръчката и започна да отмотава конца с въдицата. Под лъчите на утринното слънце реката хвърляше метални отблясъци, плискаше се лениво между каманака и върбовите коренища. В тихите вирове под гранясалите брегове, големи мазни петна се въртяха, сливаха се едно с друго, пак се разделяха и продължаваха изтежко надолу през тишината на речната долина. Чешита ги следеше вторачен и ухилен, хапеше длани и шептеше неразбираемо, сякаш изричаше заклинания. Изведнаж хвърли пръчката в рядката, твърда като клечки трева, постоя за миг вгледан в реката, обърна се и заподскача към близката кукурузена нива. Приглушено, като изпод земята, тук вече се чуваше усиленият тътен на жътвения ден. През маранята по моста профучаваха камиони на път за житните поля и оставяха след себе си дълги и трайни прашни опашки.

Чешита се върна запъхтян и потен, между пръстите на едната си ръка стискаше дълъг глист, накъса го и надяна на въдичката едно от розовите парчета. Взе пръчката и развеселен метна въдицата. Седна, заби пръчката в ронливия бряг, сетне бръкна в пазвата си, извади кутия с фасове и запуши. Излегна се до тополата, с наслаждение погали ствола ѝ, подложи ръце под главата си и се загледа в парцаливите кълба дим над себе си.

По моста изтрополи магарешка каручка и той се надигна. В този миг дрянвата пръчка се изкубна и падна в тревата. Христо Чешита не и обърна внимание, ала когато тя се повлече след конца към водата, скочи, грабна пръчката, с опитния жест на въдичар я издърпа с все сила. На въдицата увисна нещо живо и рунтаво, прилично на откъсната котешка опашка. Той впери в него весел поглед, захапа длан, подскочи и закрепця:

— Ше, ше! Е-хе, хе-е-е!

Бързо нависа конца на пръчката и без да откачи котешката опашка, без дори да я огледа, хукна към селото.

На площада, под дебелиите сенки на черниците, вече пладнееха гъски и само прегракналите им кръсъци навремени оживяваха горещия ден. Чешита спря до чешмата, огледа се: насрещните улици дремеха под тежката мараня, пред общината се изви тънка вихрушка, вдигна прахоляк и птичи пера, сетне отлетя, лека и безплътна като човешка душа. Той вдигна пръчката от рамото си и пред него увисна рунтавата твар. Пресегна и я откачи от въдицата. Студена, гнуслива тръпка парна тялото му, целият настръхна и я хвърли в зелениясалото корито под чешмата. Тихият бистър плясък го успокои и той се приближи до коритото. Косматата твар се гънеше като змиорка, от всяко нейно косъмче струеше тънка стоманеносива нишка, след нея водата се изпъстряше от мазни петна; зеленият мъх по стените на коритото почерняваше, свличаше се и потъваше на дъното.

— Кво правиш бе, Христо? — беше дядо Дано, възседнал дръгливото си магаре.

— Глей, глей — хапеше длани Чешита зачервен и потен, като кимаше към каменното корито.

Дядо Дано подкара с патерицата магарето и приближи. Погледна, пепелявият му поглед трескаво зашари по площада — никой нямаше.

— Бря, кво е тава? — Старецът свали охлузеното си калпаче, избърса с длан потното си лисо чело. — Отде намери тая пущия?

— Рекътъ — изфъфли Чешита, показва му въдицата, после бръкна в коритото и извади животното. Този път тръпка не усети, само твърдината на козината му бе неприятна. — Глей!

Старецът с погнуса огледа гърчещата се рунтава твар и замислен, наложи калпачето си.

— Амъ то... с едно око. Бря, мамка му, тава е Циклопа! — рече дядо Дано и зиморничаво потръпна.

— Ше, ше! — вече с почуда клатеше глава Чешита и също заоглежда животното.

— Маани го! Бря, мамка му, тава е лошо, маани го!

— Рекътъ — рече замислен Чешита и остави Циклопа на земята. Под него тревата почерня, той бавно, като се гърчеше, сякаш стоножка, повлече се към черниците. Острата му муцунка лакомо гълташе зелената прашна трева, след него оставаше нагъната прашна пътечка.

— Бря, мамка му и Циклопа! — Ти глей, че под него сичко изгаря! — дивеше се дядо Дано. Хвана излъсканата си като

велосипедна спица патерица, замахна и се приведе, та удари Циклопа. Животното се сгърчи за миг като прищипан червей, повдигна острата си муцунка и в устата му лъснаха тънки жълти зъби. Патерицата се счупи, а Циклопа бавно продължи опустошителния си поход през тревата, като че нищо не бе се случило. — И таз добра, бе Христо. Маани го, бре!

Ала Чешита не го чуваше — вървеше след Циклопа, хапеше длани в радостен унес, от време на време се навеждаше да го погали по твърдата козина; животното спираше и доволно повдигаше муцуна, срещу Христо блесваше червеното му око. Унесен така, той не видя, че дядо Дано беше слязъл от магарето, куцукаше към него, целият настръхнал и блед. С бързината на ужасения човек той грабна Циклопа, но се затресе като ударен от електрически ток и докато падаше, захвърли го към черниците. Животното падна до млада липа, недалеч от гъшето ято; дървото тутакси посърна, листата му пожълтяха, свиха се и окапаха, кората му се свлече като змийска кожа и то щръкна голо и сухо сякаш опърлено от гръм. Старецът седеше на земята все така блед и вторачен гледаше дървото. Прекръсти се, изпъшка болезнено и стана.

— Боже! — простена той, хвърли страхлив поглед към Циклопа и се затътри към магарето. С мъка го яхна, обърна се още веднъж към черниците и спеша магарето към насрещната улица. Не знаеше какво точно има да стане, но с целия си опит на дълго живял, много видял и патил човек той разбираше, че нещо страшно грози селото, и вцепенен, бързаше да предупреди хората.

А Циклопа се влачеше през прашната увяхнала трева, провираше се през дребните туфи на декоративните храсти напред към гъшето ято. Пред него като оловни топчета падаха мухи, пчели и всякакви насекоми, той ги гълташе заедно с тревите и растеше с всяка минута, дори със секундата. Стоманеносинкавият му гръб вече стърчеше над буренака. Край него подскачаше обезумял от гордост Чешита, от време на време се навеждаше и галеше лъскавия му мазен гръб, щастлив със своята власт над Циклопа. Тогава животното спираше и вторачваше в човека признателния си едноок кървав поглед.

Когато наближи гъшето ято, птиците тревожно се раздвижиха, нададоха тревожни крясъци, но беше вече късно — първите от тях само се изправиха на вцепенените си крака, опитаха се да размахат

криле, ала шиите им се скършиха дремливо и те паднаха мъртви в прохладния прахоляк, отрупан с курешки и пера. Циклопа ги гълташе и растеше...

Дядо Дано беше вече на полето, обикаляше житните блокове и разказваше за рибата на Чешита. Хората нямаха време да се помайват, денят — чисто небе, жарко слънце и въздух, пропит от миризмата на пресен хляб — бе само за жътва и те слушаха разсеяно усмихнати объркания разказ на стареца. Някои само го тупваха успокоително по рамото, протегнали ръка през прозореца на автомобилната кабина, или се провикваха от комбайните: „Бре, начи имало още живинки в рекът!“ Безразличието още повече палеше страха у дядо Дано и той бързаше към ливадите и кошарите в горите, към градините край езерото, та и там да предупреди народа.

Циклопа беше глътнал пчелина в двора на поп Борис, след туй беше изял и стадото дребни прасета в барата край казаните и воден от Чешита, напредваше към полето. Вече по-едър от селския нерез, след него оставаше нагърчен мъртъв път, широк колкото шосето за Червен бряг и Плевен. Наоколо му падаха тригодишни дървета, а по-старите и по-жилавите съхнеха, шумата им почерняваше за миг и капеше като след ранен сняг. Мълвата за Циклопа беше обиколила Росново и колкото народ имаше в този усилен ден, залости железните кокетни порти и се скри в къщите. Не пееха птиците — и те падаха мъртви заедно с листата от дърветата, — а кучета нямаше, защото тайно от природозащитниците бяха изтребени като най-страшни носители на мор по добитъка и зарази по хората. Беше душно и страшно като в бездънна яма, мъртва тишина прихлупваше селото. И затова още по-зловещ ечеше пискливият радостен глас на Чешита:

— Е, хе, хеее! Ше, ше!

Като пъдпъдък подскачаше джипът по неравния полски път; през житата, спря при комбайните и още не паднал на земята пращият облак, от кабината изскочи кметът: разгърден, потен, с опънато бледо лице. Той затича към машините, хората спряха работата, доловили тревога в бързането му.

— Чешита, Чешита! — гласът му беше хриплив от умората и прахоляка. — Иде насам...

— Кво толкоз е станало, маамо стара? — попита един от комбайнерите. — Стига, бе. Като да не си знаем Христо.

— Дядо Дано дойде одеде и той...

— Страшно е! — рече кметът през дълбока въздишка. — Всичко помита по пътя си.

— Нали риба хванал. Кво толкоз?

— Не е риба. Колкото катър е голямо и всичко бастисва. Ама да видим какво да правим, какво да спасяваме!

В туй време откъм селото, направо през житния блок, идеше Циклопа. Беше вече едър колкото слон, стоманени отблясъци летяха наоколо му, житото падаше овъглено, покосено от гигантска невидима коса. Върху лъскавия гръб на чудовището тържествено и властно се поклащаше Христо Чешита, нарамил дрянвата си пръчка с въдицата. Смълчани, настръхнали и объркани стояха хората, не можеха да откъснат поглед от невижданата страшна картина.

— Тоя идиот ще го убия! — кресна Сербеза и се впусна към камиона.

Моторът изрева и машината се втурна разярена към Циклопа. А той, подкарван от Чешита, приближаваше с приведена муцуна, над която святкаше кървавото му око. Стиснал челюсти, Сербеза караше камиона точно срещу кървавия блясък.

— Убих та! — ревна той и в същия миг падна в несвяст връз волана, а машината изхърка и спря.

Хората при комбайните видяха как камионът внезапно зарови муцуна в горещия прахоляк, вирна задница и притихна. Кметът побягна обезумял към джипа, а другите стояха приковани, потънали до пояс сред кроткото сламеножълто поле, без да могат да откъснат погледи от идещия към тях ужас. Изпърво в слуха им нахлу пукот от горяща слама, после долетя пискливото: „Е, хе, хеее! Ше, ше!“, главите им се замаяха, погледите им се замъглиха и те падаха в несвяст, сгърчени от неусещана досега болка.

— Бягайте! Крийте се, всичко живо крийте! — викаше кметът на събралите се пред общината мъже, понесли вили, коси и брадви, настръхнали да защитят Росново. Тръшна вратата на джипа и бежешком изкачи стълбището пред входа.

Тълпата зашумя, все още не осъзнала силата на грозящата опасност, защото кметът повече не обясни колко са безпомощни пред Циклопа — за него те знаеха само от объркания разказ на дядо Дано.

Единствено пътят му през селото им подсказваше, че ще имат работа с нещо страшно, нечувано и невиждано досега.

— Ало, ало! — викаше кметът в общината и мъжете на площада притаиха дъх, заслушаха се... — Ало, Телиш, поделението! Росново съм, да. Бедствие! Не, не мога да обясня. Прати войската... Ама загиваме, бе! Не е пожар, по-лошо е... Да... да. Бързо! Загиваме... — и той падна до бюрото си изтощен като древния маратонец.

Докато мъжете се суетяха и премисляха какво да сторят, откъм Чердарището се показва Циклопа, а върху него, горд със своята зловеща сила и с властта си над този смаян и объркан свят, дребен колкото гарван, седеше Христо Чешита. Тълпата се люшна, разхвърчаха се брадви, коси и вили, тежкото им и безразборно тупуркане в прахоляка усили страха и мъжете побягнаха кой накъдето види. Времето беше спряло, денят не помръдваше, горещината увеличаваше усещането за пустош и безпомощност. Само гласът на Чешита, тържествуващо зъл, изрядко късаше тишината над селото.

— Е, хе, хе-е-е! Е, хе, хе-е-е! — тържествуваше той над мъртвилото, размахваше дрянвата пръчка и подскачаше победоносно връз мазния гръб на чудовището.

Циклопа — вече стърчеше над общинската сграда — се плъзна през мъртвия площад и когато се отправи към горната махала, пришпорван от Чешита към реката, насреща му спряха с грохот две бронирани машини, от тях наскочаха въоръжени войници. Чуха се отривисти команди, войската залегна, прищракаха автоматите, завъртяха се куполите и оръдията зейнаха срещу чудовището. Чешита, уверен в силата на Циклопа, не се изплаши, а насърчително го потупа по мазния хълбок и той тръгна разярено настръхнал. Посрещнаха го спорадични изстрели, последва ги металният тропот на отърколили се каски и всичко замря; ревнаха бронираните машини, избоксуваха, но не помръднаха, изхъркаха зиморничаво и грохнаха притихнали.

— Е, хей! — кресна Чешита и заподскача победоносно на гърба на Циклопа.

Вече бяха извън Росново и през запуснатите лъки отиваха към шосето за Червен бряг и Плевен. Пред тях чернееше широката тежка лента на реката, неподвижна и мъртва. Наближиха и ракитакът запращя глухо, заскърцаха старите тополи. Чешита трепна, захапа обезпокоен длани и бързо се свлече по мазния хълбок на земята.

Подскочи от крака на крак и се впусна към старата топола при моста. Погали ствола ѝ, какъвто си му беше навика, после облегна гръб о нея, свали пръчката от рамото си и впи обезумял поглед в Циклопа. А той идеше и помиташе всичко наоколо си: дървета, треви, птици и храсти, всяка живинка.

— Не! — кресна Чешита, вдигнал заканително пръчката срещу чудовището, което не спираше — приближаваше озверяло към тополата.

Разтресен от внезапния прилив на гняв, почувствал безпомощността си, Чешита се впусна отчаян срещу Циклопа, пресрещна го и обладан от див ужас, заби дрянвата пръчка в кървясалото му око. Чудовището не издаде звук от болка, но гигантското му мазно рунтаво туловище се сгърчи и тутакси се плъзна към Чешита. Той изкрещя и изстрелян от луди сили, скочи на моста. Циклопа не го достигна, хлъзна се по ронливия бряг, тежък мазен плисък се чу, чудовището затъна и заприщи реката.

Пред изумения луд поглед на Христо Чешита ставаше чудо. Циклопа не помръдваше, огромното му стоманеносиво туловище бързо се смаляваше, като да беше буца лед, хвърлена в жарава. И докато Чешита, облакът на перилата на моста, гледаше все още обезумял от страх и ужас, Циклопа се стопи, потъна в реката и на повърхността ѝ плувна огромно стоманеносинкаво петно. То бавно се разстиляше, изтъняваше в краищата си, поглъщаше други по-малки петна и понесено от реката, тежко се повлече надолу под шарените сенки на дърветата.

Видял всичко това, Чешита се изправи, ужасът от лицето му бе изчезнал, той ухапа яростно длани, грабна пръчката с въдицата и побягна назад към старата топола. Обгърна ствола ѝ, постоя така, докато усети нежната ѝ топла тръпка, след туй изтича под моста да се изпикае. Върна се бавно, вгледа се в реката, лицето му преbledня, устните му зашепнаха несвързано, този шепот заякна, той се обърна към селото и изкрещя:

— Ше, ше!

Изтича в кукуруза, донесе глист и го нахлузи на въдичката. Метна я в реката, заби пръчката в земята, извади кутията с фасове, запуши и легна до тополата. Кълбата дим литнаха през косите лъчи на

захождащото слънце, накъсаха се на дребни повесма и бавно се стопяваха в горещия въздух.

През моста с тежък грохот преминаха две бронирани коли — връщаха се в поделението. След тях последва кратка тишина, после като изпод земята долетя умореният тътен на първия жътвен ден.

АНДРЕЯ ИЛИЕВ

ИСТИНАТА ЗА ЧЕРВЕНАТА ШАПЧИЦА

Родил съм се на звездолет и сигурно ще умра на звездолет. Летял съм до всички краища на Галактиката. Кацал съм на планети с океани от лава и на такива, където, освен пясък няма нищо друго. Сражавал съм се с ходещи дървета и с разумни същества, които се телепортират без технически средства... Но когато ме попитат за най-шантавото приключение в кариерата ми, винаги се сещам за Синята планета.

Всеки я знае. Е, всеки, който лети... Обявена е за резерват. Животът там, казано образно, е още на пъпка. Макар че съм чувал и друго: провеждал се секретен експеримент. Затова и съществата били боядисани в три цвята — бял, черен и жълт. Защо, с каква цел — не коментирам, аз съм на служба и най-малко на мен прилича да се занимавам с клюки.

Но за приключението. Летяхме с последния модел на звездолета KSX. Боклук... Но тогава не знаехме и бяхме го пришпорили някъде близо до свръхсветлинната. И изведнъж взе да друса, киха и придърпва. Чак след връщането ни се разбра, че горивото RDQ е било некачествено и много народ замина на заточение, но... Щем, не щем, затърсихме място за кацане. Най-близо се оказа тая, Синята. Обаче нали резерват — забранено. Поискахме разрешение — туткат се. Тоя трябвало да питат, оня трябвало да разреши... Влязохме в орбита около нея. А от Центъра продължават да се мотат! Значи ние да си отидем мърцина, обаче да не развалим идилията на аборигените долу!...

Двигателите изведнъж форсираха, после пак угаснаха... Едва тогава ни разрешиха да кацнем. Ама с хиляди условия — да не ни видели хората, никакъв контакт с тях, никакви следи от дейността ни... Ама имахме ли избор? Изсипахме се. Голяма работа падна. Стигнахме до горивото. Филтрирахме го, почистихме основно и дюзите на двигателя. И тъкмо да се зарадваме, разбрахме, че е станало по-зле. Магнитното поле на Синята таковало майката на компютрите.

Виждал ли си луд компютър?... Не ти го пожелавам. Централният започна да готви по бабини рецепти, синхронизиращите тръгнаха за геологични проби, а кухненските заискаха данни за изчисляване на курса... Главният инженер опита да се самоубие, а капитанът твърдо мина границата на злоупотребата с успокоителни. Добре, че бяха няколкото младоци, оставили палави женички и крехки дечица у дома — те имаха стимул да се заемат с отвратителната задача за пренастройка на цялата апаратура.

Така. Значи долу-горе вече ти е ясна ситуацията, в която бяхме изпаднали. Хм... Нещо за хората? Това са едни странни двукраки с още други два израстъка, с които се хранят или си чешат репродуктивните органи. Има и още един кръгъл — справочниците твърдяха, че там била концентрирана мисловната им мощ. Абе, мощ... Ама по реда си. От тях най-близо бе само едно същество. Живееше на около два часа път от мястото ни на кацане. Биологът обясни, че е от женски пол и в края на жизнения си цикъл. Абсурд било да измине пътя до нас и да ни изненада с нежелан контакт. С една дума — всички бачкахме съсредоточено по апаратурата и мечтаехме за дома.

Обаче... Винаги става нещо непредвидено. А стана тъкмо, когато хванахме цаката на настройките и момчетата, които се съмняваха в женичките си, постигнаха определени успехи.

„Хищник“ — 13LSZ. Ако не го знаеш, сигурно си чувал за него. Той е към комплекта на зоолозите. Програмиран е да лови образци от фауната на новооткритите планети. Та дотогава си кротуваше в склада. Пък и да ти кажа, не помня да сме го използвали. Но в някакъв момент необичайното магнитно поле разбичкало и неговите връзки. И забил в гъстата растителност недалеч от звездолета.

Капитанът припадна.

— Е, сега вече не ни мърда заточението — бяха първите му думи, след като докторът го свести.

Позна — от Централния диспечерски пункт ни предупредиха да не мърдаме никъде, докато не приберем „Хищник“ — 13LSZ. Настана невъобразима каша. Зоологът Перо се разплака.

— Абсурд е да го хванем, ако не иска да се върне — успя да каже. — Той е конструиран да оцелява в най-невероятна среда.

— Не ме интересува — ядоса се капитанът. — Ти отговаряш за него. Търси го.

— Сам?

И шефът ми го начука:

— Ето, Гебо отговаря за сигурността и не разбира от настройки на техниката. Той ще ти помага.

И тръгнахме. В буквалния смисъл, защото и гондолите за близки разстояния бяха блокирали. Никога не съм ходил толкова пеша в живота си! И се надявам никога вече да не ми се наложи. Насам... натам. Никаква следа от тоя добитък.

— Слушай — сетих се. — Ние ходим като метиляви овце. Обаче представи си, че го срещнем и той игнорира гласовите команди. Какво правим тогава?

Косата на Перо се изправи. Аз, надушил нещо гадно, се втренчих в него.

— Майко! — рече. — Ще ни препарира.

— Какво?

— Той е създаден да събира образци.

— И?

— Приспива те и те прибира в „складчето“ си.

— „Складче“ ли?

— Ъхъ. Той е малък. Същинската му част, искам да кажа. Обемът идва от мястото за съхранение на образците.

— Тъй ли? — рекох с изпотено чело.

— Три денонощия ги държи в състояние на сън. После ги убива и препарира.

— И ако го срещнем?...

— А, нас — не!...

— Ако е нормален. Обаче ако е мръднал?...

Перо призна с половин уста:

— Ще ни прибере.

И косата му, както бе изправена, клюмна.

— И ще ни препарира?

— Ако не ни разпознае.

— Е, успокой ме! — изругах.

Накарах го да се върнем. Натоварихме се като рудни шлепове с оръжие.

Едно зло обаче никога не идва само. И още по-точно — ако бирата е топла, няма начин да не загорещ боба. И обратно. В дадения

случай се оказа, че „Хищник“ — 13LSZ бе прибрал онова двукрако от женски пол в края на жизнения си цикъл.

— Майко! — изпъшка зоологът още когато следите по меката почва от апарата ни отведоха до човешкото жилище.

Съвсем бе откачил... Такова трошене никога не съм виждал... Върнахме се като наакани. А капитанът само дето не се качи на върха на звездолета.

— Марш! Каквото искате, това правете! Обаче ако тая гадина умъртви човешкото същество, оставям ви тук!

Дръпнахме се настрана. Перо пак започна да подсмърча.

— Теб — вика, — ще те вземе. Но мен ще ме остави непременно.

Хм... Не бих се осланял на доброто му сърце. За капитани избират само корави мъжаги.

— Слушай — рекох. — То не става само с ходене, трябва и акъл.

— Де го?

— Тоя твой звяр има ли някаква документация?

Имал. Донесе три кашона. Хвърлих бластерите, ножовете, самострелите и всякакви там пушкала от гърба си, опънах се под една голяма растителност, където звездата, около която обикаляше Синята, не жулеше така неприятно и се зачетох. И новият подход проработи. На първо място, апаратът имаше радиус на действие. Наложихме го на местността. Бе голям, но за радост, доста далече от местата, където имаше струпани други двукраки. Второ, направи ми впечатление, че след като напълни „складчето“ си, „Хищник“ — 13LSZ задължително търси връзка със звездолета и иска разрешение за препарирането.

— Дали го е напълнил?

Перо смята, поти се и заключи:

— Не. За това му трябва още едно двукрако.

— В такъв случай какво ще направи?

— Ще го носи и ще търси друго.

— Ако е с нормални връзки. Обаче той е хахо.

— Хахо е — въздъхна Перо.

— Ще излезе ли извън периметъра си на действие?

— Нали ти казах — хахо е.

Прилоша ми. Ха се разшетало из някое струпване на двукраки, ха звездолетът излетял без нас.

— Слушай — рекох. — Да му помогнем.

— Какво?

— Да му докараме двукрако тук.

— Да отвлечем ние същество?... — назова Перо нещата с истинското им име.

— Имаме ли друга възможност? — вдигнах рамене. — Вадим от „складчето“ плененото двукрако и после заедно с примамката ги връщаме в средата им. А нашия гад го стопяваме с бластерите. Надявам се дотогава инженерите да са коригирали настройките. И у дома!

Запали се.

Успяхме да измъкнем първата възстановена гондола. И без да му мислим много — към ниското и равното, където беше най-близкото човешко струпване. Какво да ти разправам — примитиви... Бяха от белите. За тях казваха, че са най-напред в развитието. Какво напред, бе... Обаче ядец. Появиха се куп проблеми. Първо, имаше и от мъжки пол. Зоологът прецени, че са силни и свирепи и може да имаме проблеми с контрола над тях. Съсредоточихме се над тези от женски пол. Оказа се, че такова с параметрите на отвлеченото — най-вече в края на жизнения си цикъл — няма. Сред наличните пък се наблюдаваха три подвида: оня, кръглият израстък, дето уж се осъществявал мисловният им процес, бе обагрен основно в жълто, черно и червеникаво.

— Решавай — рекох на Перо, — ти си специалист по животните. И той, уж голям разбирач, избра с жълто... И защо?

— Вижда се отдалеч — вика.

Отмъкнахме го... То е друга история, да знаеш. Качихме го в гондолата, мислехме, че ще се дърпа... А то занича по нас и му чета под жълтото какво си мисли:

— Ура, отвлякоха ме!...

После:

— Кой ли ще ме вземе?

И понеже не разбирах какво има предвид, зарових. През това време двукракото се втрени в третия крак на Перо и се замоли на нещо, което наричаше Бог:

— Моля те, нека да е този... По-надарен е... Моля те!

Най-после стигнах някакъв здрав и логичен пласт в мисловния му апарат. Малък такъв, непълноценен. Да се чудиш как успява да пази

равновесие с него... И ахнах:

— Това — викам на Перо, — те избра за размножаване, защото помисли крака ти за репродуктивен инструмент.

— Дръж го по-далече — вика. — Гнус ме е от това същество.

Глезльо. Нали затова е учил — да контактува и работи с живи екземпляри от други планети... „Стиснах“ онова малкото, където много успешно се криеше акълът на аборигенката, и влязох в контакт:

— Ще те оставим ето тук.

— На поляната? — ужаси се тя.

— Поляна?... Да, на поляната. Ще ходиш напред-назад и ще чакаш.

— Годешарите ли?

— Годешари?... — повторих аз. Опитах се да разплетая това понятие. Не можах. — Ще дойде един звяр...

— Вълк?! — скочи и разклати гондолата.

И като нададе едни звуци в най-неприятния диапазон...

— Вълк да е — съгласих се аз, защото идентифицирах това понятие като най-близо до „Хищник“ — 13LSZ. — Не се страхувай, ние сме наблизко и ще го...

— Ловци ли сте?

Е, това ми бе най-трудно да го разбера. Нещо като зоолог, който умъртвява животни не защото му е работа, а му доставя удоволствие. Не и защото е гладен. Обаче пък в края на краищата го яде... Каша ти казвам. И ако това действително не е резерват, а място за експеримент, то луди пари се трошат тук, да знаеш... А пък ако е резерват, то наистина трябва да се пази много яко... В края на краищата, съгласих се, че сме ловци и онова слезе на зеления равен терен, който наричаше поляна.

Мина едно денонощие. А на Синята те са дълги. Нищо. Перо се сети:

— Да вземем да усилим ефекта от жълтото.

— Как? — викам.

— Ще сложим червено.

— Ами да бяхме взели червено двукрако — рекох.

Не. Най-добре било съчетанието червено-жълто. Било супердразнител. Ама не толкова убито червено като на другите двукраки. Сигнално червено трябвало. И извади от гондолата една от

калъфките на седалките. Накичи двукракото. Ама така че да се вижда и жълтото.

И стана, мамка му!

След малко лудият апарат „Хищник“ — 13LSZ се измъкна от високата гъста растителност и се запромъква към жълто-червеното недоразумение. А то си рови и надава някакви ужасни звуци, които обозначава с тотално неразбираемото понятие „песен“...

Пак фал — разбрахме, че големите бластери са останали в гондолата. И разполагаме само с малките, за една ръка, които могат да ни свършат работа единствено на близко разстояние. И какво, запромъквах се — нали това ми бе професията.

Когато двукракото видя „Хищник“ — 13LSZ, въобще не се впечатли. Надигна се и в поведението му по-скоро пролича любопитство, отколкото страх. А това направо си бе джакпот, защото според техническата документация апаратът реагира безкомпромисно най-вече на страх.

— Ти вълк ли си?

Нашето техническо чудо наистина бе повредено сериозно, ама това му стопи кабелите. И с хъркане и хиляди други шумове, призна:

— Вълк.

Всъщност, „Хищник“ — 13LSZ нищо не разбира — просто повтаря най-характерния звук.

— Хм... Обаче ушите ти не приличат на вълчи.

— Не приличат.

— Леле! Сигурно не си слушал и са ги дърпали. А очите?

— Очите?

— Много са големи.

В този момент капакът на „складчето“ му започна да се отваря.

— Ще я прибере! — извика Перо.

Скочих напред. Е, успях да го гръмна. С една дума, хепиенд. Щото се оказа, че и двукракото от женски пол в края на жизнения си цикъл все още е само приспано, а не препарирано...

Върнахме човешките същества в общността им, като изтрихме последните събития. По-трудно бе със старото. С младото бе съвсем, съвсем лесно...

Излетяхме благополучно. И на десет светлинни години от Синята Перо, тоя кръгъл идиот, се сети, че сме забравили калъфката на

седалката върху жълтото на младото двукрако. Бе невъзможно да се върнем. Още по-невъзможно — да скрием факта.

Полицията ни прибра от космодрума. Що писане и разпитване беше... Изпонаказаха ни. Капитанът никога повече не се качи на изследователски звездолет. Мен ме изпратиха да давам дежурства в самия край на галактиката на междинна станция на Товарния флот. Естествено, най-много си изпати зоологът Перо — засилиха го на планета, където единственият живот бяха някакви подсвиркващи лишеи със задача да проучи дали в звуците, които издават, има сексуален елемент. Връщането му в нашия свят било обвързано с изпълнението й...

Съветът по биоравновесие към Президента препоръча да се изпрати специална експедиция след двайсет години, за да провери дали не е останало някакво вторично влияние върху хората. И разбира се, да прибере злополучната калъфка. Да... Върнаха се преди няколко месеца. Останала само приказка за някаква Червена шапчица...

БОРЕЯ РЪЦЕТЕ МИ ДА ТЕ

Сиво. Сиво. Синьо. Сиво.
Бяло, сиво, бяло, сиво.

Вдигам лице от шепите си и завъртам глава надясно.
Когато сиво-белите талази се укротяват, зървам сиво-зелено...
Затварям очи. Тяло е. Отварям очи. Тяло е.

Рязко. Размито. Меко. Мъгливо.

Реката отново се надига и го скрива. Откопчавам наметката,
полагам я върху земята и водите ме прегръщат.

Линии.
Дъги.
Птици.
Пегаси.

Струите обвиват раменете ми, бързи и ласкави. Мънички вихри
си играят с косите ми и гъделичкат ямката на шията ми.

Сивозеленото тяло изскача над вълните.
Затварям очи и ги отварям. Жив е.

Пегасите рисуват с крилете си. Рисуват с крилете си карта. С
крилете си карта на онова. Карта на онова, което изгубих. Онова, което

изгубих. Изгубих.

Пегаси.

Птици.

Дъги.

Линии.

Разкрачвам крака и облите камъни по дъното се наместват под ходилата ми. Разтварям ръце, за да прегърна реката и за да го поема.

Реката милва ръцете ми, милва страните ми, милва крехките вдлъбнати падини там, където поддават ключиците. Дънерът кривва, облизвайки рамото ми с мъха си, и се разцепва с трясък в скалата зад мен.

Стягам стомаха си, привеждам се малко напред.

Мокро. Мокро. Студено...

Топло. Черно.

Най-сетне.

И го поемам.

Реката смирява есенната си радост и ни понася. Тупти с подводни въртопи заедно с всяка стъпка напред, дълбае и вдига коритото си, за да не се хлъзнат пръстите ми по плочите, за да имам сила да го оставя на безопасно. Почти се унасям, когато отново ме плисва по шията, после коляното ми пронизва водата и трепва в студения въздух.

Тялото му тежи небивало малко дори на брега. Коленича и меко го оставям върху тревата. Очите и ръцете ми се спускат по крайниците му.

Плитък прорез под лявото рамо, който се свива до драскотина върху гърдите. Сивозелен отпечатък върху ребрата му. Премрежвам ресници: от длан. Плетеници от малиновочервени нишки по бедрата и прасците му. Засъхнали от поне час.

Тревогата си позволява да ме стисне за миг, когато разтварям дланите му. Порязванията не са зараснали — и са много, призляващо

много. Плъзвам пръсти по тях. Кожата е студена, но кръвта пари.

Спирам пръстите си, преди да са поели по лицето му, и още преди да ме спрат очите му. Огромни черни отвори, зинали срещу свъсеното небе; толкова широко разтворени, че кафявото едва си личи по ръба.

Чуваш~ме?

Зениците му не трепват.

Къде~виждали~вече?

Грабвам го, изправям се и затичвам към землянката.

* * *

Черното се размива в черно-кафяво, а по ъглите му заиграва оранжево. После отново става черно; меко черно, което излъчва топлина и затопля: първо гърдите, после ръцете, краката. Накрая се спуска върху челото ми и ръцете ми почти мръдват от пламъка, който се свлича по жилите ми.

Ела... Ела... Ела~ела...

Ръцете ми няма да мръднат.

Старото черно се връща.

Усмивам се мълчаливо на тъмното и се обръщам. Вглеждам се в огъня, а пламъчетата в очите ми лудуват с неговото оранжево-жълто. Дори подхвърлям през рамо: *Дойдеш*. Останалото чувство разливам из тялото си, докато ме изпълни до самите връхчета на косите.

Ръцете му почти се събудиха.

* * *

Отначало е една мравка. Лута се сред коравите хълмове на петата ми.

После гадинките се разшават навсякъде, където тялото ми вдлъбва пръстта. Въртят се или се щурат, сякаш търсят изгубения юг на света. Постепенно притихват, изпънали антенките си в една и съща посока, сякаш открили юга.

После опитват да ме отнесат там. Да завъртят света, да го изтърколят от прасците — около петите — под ходилата ми.

Лежа и чакам и последната да се счупи под тежестта ми, да се смачка, да спре.

... И се усмихвам, а устните ми играят заедно с пламъците.

И този път надникна през прага; но не поиска да влезе обратно, и този път.

Отпускам се, изтощено, преливащо, а под кръста и коленете ми пръстта се надига, за да ме поеме. И Мора заговаря:

Отдайност пълна нужна е, чедо... Понечиш ли да дадеш, давай докрай — на себе си нищичко не оставяй...

Тялото ми е леко и празно. Само майчината прегръдка на земята не му дава да се издигне и понесе с ветровете.

Само кога не ти е останало нищичко, ти иде всичко, което ти тебе... Само кога оставиш всичко от себе си, ще полетиш — или друг на нозе ще изправиш...

Няма да полетя, бабе. Днес няма да полетя.

Тъкмо под гърдите ми, тъкмо над утробата ми, се е сгушило нещо, което тежи и не ще да ме пуска; нещо мое, което не мога да пуска и няма къде да отиде. Лежа и чакам сълзите, а земята се гърчи под мен. Ала няма сълзи и няма покой — вътре в мене е само малкото тежко нещо, което свива ръцете ми в хищни люспести нокти и ги отпуска безсилно; защото хищник не може да го изтръгне.

* * *

Утринта ме приветства с топъл порой, а с пороя се изсипва и малкото на ветрел.

Събуждам се от туптяща тревога в ушите и изпълзвам, не съвсем ориентирано още, в откритото. Пулсацията е силна, неприглушавана от опита на годините — явно птичето е съвсем малко. Отпускам глава върху рамото си, оставям миг на полъха да ме досъбуди и се търкулвам надолу през шумата.

След третото кълбо тялото ми запява неудържимо. Заравям длани сред влажните листа, изпъвам лакти и политам над скалния ръб в колело от крайници и коси. Кацам на ходило и коляно, изпъвам рамене с щастливо промъркване, а после вдигам в шепи белезникавозеленото пухче досами краката ми.

Ветрелчето е счупило две от крачетата си и сега телцето му жалостиво трепти в такт с ритъма в ушите ми. Човчицата му се отваря и затваря беззвучно.

Разплитам нишката си на фини като косъм снопчета и предпазливо ги разстилам сред неговите. В паяжината, която вдъхва движение в тялото му, се веят скъсани влакна, и от болката, с която се мятат, челюстите ми — от костите зад ушите до резците под трапчинките — продължават да се затягат. Една от власинките шибва протегнатото ми снопче, и зъбите ми пробиват долната устна и раждат капчица кръв.

Което значи, че хапя устни. А челото ми се е сбърчило като изсъхнала гюдерия. За миг се смръзвам още по-всечено, после отпускам кожата и ума си, вдишвам от росната утрин, усмихвам се навън, на притаилия дъх свят, и навътре; и отново преплитам нишките си с власинките на тръпнешното телце.

Моята тиха песен постепенно се слива с вопъла му и паяжините ни затрептяват в едно. Разкъсани краища намират разкъсани краища и пръскат малки ярки гейзери сред сивия въздух в мига, в който отново стават цели. Крилцата се поизправят, пухчето в шепите ми почва да се разтваря, чувството — да издува гърдите ми, да искри от очите ми. Цялата паяжина, неговата и моята, слята в една обща, зазвънтява като арфа в утринния ветрец. Мелодията ѝ се издига към небето, побутва облаците и те ѝ дават път, скъперническите им сърца се смиляват и за миг пускат Тате Райко да ни помилва с безбройните си ръце...

Оставам така, със затворени очи, под милувките му, и само сърцето ми отпърхва с ветрелчето между короните на дърветата и отвъд.

* * *

Ходилата и лицето ми пламват едновременно. Някой е долепил нажежени стъклени пръсти по възглавничките и по целия свод и топлината потича навън и навътре. Някой разпилява огнени бодлички под скулите и под слепоочията ми.

Левият ми клепач трепва. Всеки мой лицев мускул придобива собствен живот, дори двата, които остават притихнали в края на веждите ми — дори те са готови да шавнат, да отпълзят.

Не и мускулите в очите ми.

Мускулите в очите ми са в покой. Мускулите в очите ми няма къде да отидат.

Огньовете текват — тънки струйки по кожата ми, под кожата ми — и пробуждат нови огньовете. В гърлото ми, като сигнална влада над ридовете на ключиците. В свивките на коленете — краката ми конвулсивно приритват, и за миг ми се чува вдишване. На върха на всяко ребро. В огнена ивица, която разполовява гърба ми, все едно сраснали се мъниста се късат. Тялото ми потръпва, и издишването не закъснява. От бедрата през слабините в корема ми, малки пламъчета като сиянията в ония нощи, когато още растях, още гледах небето. В кръг около меката, незащитена моя среда. Която остава тъмна — когато огънят се отърква у нея, близва я, опитва се да се слее, отгоре, отдолу, през хълбоците, през кръста. Остава тъмна, когато лумва пожарът и двете половини на тялото ми горят и се гърчат, и се усукват около неподвижната трета. Остава тъмна в пращането и воя на гаснещи въглени — и още един вой, който звучи дори по-неистински. Остава тъмна, застинала, неизменна, когато угасвам изцяло и се разлитам на късове в онова, за което нямам сетива.

Танцувам в тъмното.

Пренасям тежестта от лявото си бедро през слабините и корема до десния прасец, а после я оставям да се изтече в земята.

Ръцете ми рисуват безкрайности, а пръстите преливат — ту щипците на рак, ту вейки пред разпъпване, ту какавиди, зърващи света за първи път.

Отпускам се и свивам крак, а другият помита въздуха, косите ми го гонят, милват и успокояват стреснатата тъмнина, погалват челото, страните ми, отвеждат жегата навън, като пламтящ ръмеж от капчици, избликли през всяко връхче към студа.

Облягам се назад, още и още, още мъничко, сега — отгласвам се, извивам се, разпервам се и няма долу, няма горе, в тъмното всичко е едно, притихнало, и мога да остана тъй до свършека...

Ала очите ми тежат; едва успявам да извия шия назад и да посрещна меката пръст с ръце и гърди вместо с чело.

Тялото ми се изправя полека, издува го пълнота, мека като милувка, гальовна като памук, настойчива като приборя. Задържам дишането си за миг.

Сърцето ми е.

От него — нито звук.

Люшвам се и сляпо се блъсвам в стената. Светкавици дерат мрака и очите ми, и всичките превръзки върху тях.

Пълнотата е била болка, от самото начало. Протягаща ръце, за да излезе от мен, протягаща ръце, за да се обвие около друг, да не ги остави да висят в празното, без опора, без полза, без да се хванат в нещо, да го задържат...

... и сълзите потичат, най-сетне.

Ако поискаш за себе си, няма да можеш да уловиш най-истинското, най-чудното, чедо... Нито ще сполучиш да го дадеш.

Сълзите отнасят загубата, отмиват я по страните ми. Чувствам как всяка от тях никне като стръкче от болка, разрохква скованата пръст на лицето ми и се плъзва надолу към устните, за да омекоти и тях.

Да се изплача цялата.

Сълзите се спускат по раменете и ги отпускат, сливат се в дланите и ги разтварят, стоплят изстиналите гърди, милват корема, докато сам не омекне, не се разтворят листенцата на тръпнещото кълбо в него...

Усещам как се унасям и тъкмо преди да се разтвори изцяло, виждам баба, седнала сред зюмбюлите, със засмени очи.

* * *

Този път коленича до него, без да го докосвам, затварям очи и се заслушвам. Някъде зад стените на землянката скалояд меко се плъзга из земната плът — търси костите на земята.

Отговорът не се бави и не може да бъде объркан: трябва да променя нещо. Не у себе си, вече не, не сега; трябва да променя нещо около себе си.

Полагам тялото му върху мъха и зарейвам поглед към сивото. Днес няма пегаси и не ръми. Представям си как хвърковатите са гушнари мъничките си и ги мокрят с криле — бръсват водата с пера, после посипват с пръски неукрепналите още телца. Ето, онова жребче, с едно гълъбово и едно кафяво око, се надига, докато мама се е обърнала към реката, и с доволно процвилване изплисква водата в най-близката ямка върху задните и копита. Засмивам се — смея се с глас, когато мама обръща глава и го полива с премерена струя. После отново се връщам при тялото пред краката си.

Все така леко е, сякаш изпразнено от плътност, навярно дори от плът. Ъгълчетата на очите и устните ми не спират да се усмихват, унесено и съсредоточено. По кожата не личи нито белег. Фините виолетови плетеници по дланите му донасят далечно люляково ухание, но усетът ме уверява, че това тяло е пусто, празно е и от сила, и не е готово да се издигне.

Продължавам да се усмихвам, докато се отпускам върху петите си. Последните възелчета умора се разплитат и нишката ми се размотава и полита по ветровете като сребриста паяжина.

Тъмно е, без да е студено. Само застинало — без жив поток.

Изпод нозете и дланите ми, в гърдите, които са мои и не са мои, се носи равномерно туптене, като пулса, който чувам понякога, когато нишката ми се рее отвъд сивото на небето, в черното на неизбродимото Бе. Тъй равномерно и подредено е онова туптене... никога не усетих живот в него.

Разпервам могъщите си ръце (тъничките си пръсти), развеселено и почтително разглеждам венците от вени и жили, възлите от мускули

и едва проблясващата мека кожа отдолу. Разпъвам гърди — широките негови, просторните мои — и се понасям из тъмното, и запявам.

Краката ми се отгласкват от празно и намират опора сред празното, а косите ми — неговите остри сиви коси — се развяват из празното като несмирим враг на застиналото. (Като устрема, който допълва всеки покой.)

Песента обаче е само моя: от онези, с които ме унасяше баба, преди началото на думите, преди нуждата да виждаш врати и да търсиш опипом вдлъбнатините, които ще ги склонят да те пуснат отвъд, преди разбирането, че танцът и пълзенето, и вървежът, и полетът са различни неща.

Песента е разперила пръсти, развяла коси заедно с мен и не ми е самотно, не съм сама, не...

Тъмното се разрязва на две и разрязва и мен.

... Реката се дръпва назад и ме извлича на сухо. Струйките текват от сплъстената пепел, нагоре, нагоре. Кинжалът скача в ръката ми. Сивозеленото се събира в една точка и се стапя напълно. Нежна, немилостива длан се отлепя от дясната ми гърда. Острието се връща по пътя си и съшива кожата върху трицепса ми. Завесите се разтварят и ги пропускаат, един по един, с гръб, всичките четирима...

Безплатните ми ръце са се заключили около средата ми, за да удържат горната и долната половина в едно, за да не се разпилея през зейналата пробойна, която не се вижда и всъщност няма такава, нито бих могла да я запуша, ако я имаше, понеже неговите ръце висят, могъщите длани и възлите от жили и мускули лежат безучастни, неучастващи, отстрани. После двата тъмни покроя — половината горе и половината долу — започват да се късат без звук, както би се раздирал плат, ако слушах раздирането с очи. И виждам:

Пространство, обвито от плат, през който прозира светлината на утро.

Жълти ивици, зелени ивици, златистозелени от процеждащия се ден. В гънките са се свили студените, синкавите тонове, сякаш ще изскочат на светло с всяко потръпване на плата, когато вятърът

потърсва пролука. (Навярно е вятърът. Тишината е пълна като преди.) Пролуки няма. За частица от миг обхождам равните шевове, които държат плата заедно, всичките дваисет по дваисет (от претоварването пред очите ми плъзват алени кръгове), и се връщам към шестимата в стаята.

Този, който говори сега (виждам проблясването на зъбите му... защо му е нужно да ползва гласа си?), е изпит и възлест. Жилестите му рамене и вратът му вибрират с помръдването на бледите лилавеещи устни. От двете страни на ястребовия нос в мене се впиват малките черни очи на орел: лице, което посяга да откъсне месо. По-нагоре започват остри сиви коси (като косите на всички ни); само че тези стърчат по-устремено, свеждат се и се изправят заедно, в една посока с жестовете на слабите му, пристегнати в тъмнокафяви кожени ремъци ръце.

Жената до него е единият от двамата в кръга, които не гледат към мен. Fino изсеченият ѝ профил е извърнат към него. Изглежда изцяло погълната от говореното — от очите ѝ се вижда само жълтеникавото бяло и отблясък на морскосиньо от ирисите. Погледът ми се връща отново и отново към черната бенка върху обърнатата към мен лява буза, сякаш е една от зениците, които не мога да видя. Жената слуша неподвижно, само косата ѝ трепва от време на време, като конска опашка, която гони досадни дантели от роклята ѝ.

Другите двама седят от дясната страна на говорещия, кръстосали по един и същи начин крака върху мъхнатата пъстра постелка: левият изпънат напред, леко присвит, под него сгънат десният, над него, на ръба на коляното, подпряна деликатна лява ръка, която придържа еднакво изящна брадичка; кимат по един и същи начин, от детски гладките им лица ме гледат едни и същи, зинали да погълнат света очи — едни и същи във формата, в изражението, в премигването си, при все че едните са гълъбови, а другите — кехлибарени. Дори светлината през прозирните стени се отразява по един и същ, хипнотично омайващ начин от гладко обръснатите им черепи. Ако не бяха очите им и нееднаквите извивки на неговото и нейното тяло, щях да се усъмня, че пороят от щрихи и цветове окончателно е помътил зрението ми; че виждам двама там, където има един.

До тях седи — и не ме гледа — огромен мъж, скрил лице под гъста смолиста грива (на човек от далечния Запад), сред която

проблясват първите признаци на снега. Голите бронзови рамене, каскадите и ридовете от мускули по ръцете са притихнали (както никога досега) и, неочаквано и нелепо, успяват да изглеждат вдлъбнати навътре, като превитата му снага. Само широките пръсти издават живот, вкопчвайки и отпускаяки се едва уловимо сред рунтавите влакна на постелката.

До него, от другата ми страна, стои трета жена, която никога не зървам с повече от крайчеца на окото си, преди да се върна към горящия ястребов взор; и дори тогава остава само загатване за присъствие сред водопада от багри и линии, бледо драсване от молив върху масленото платно на готоко художник.

Ястребовите очи проблясват и моите се стрелват обратно. Бледите лилавеещи устни помръдват и сред тях проблясват равните, леко раздалечени зъби. Постепенно всичко се ускорява. Лица се обръщат; трепкат клепачи; отварят се и се затварят други устни. Проблясват зъбите, проблясват зениците им; вероятно проблясват и приглушителите в каниите. Сухият мъж прави крачка напред, а очите му се превръщат във върхове на черни стрели. Ръцете на жената до него заиграват отривист, сечащ танц в ритъма на тресящата се опашка. Прегърбеният гигант се прегърбва съвсем. Близнаците подгъват пети под телата си и се залюляват напред-назад, все по-бързо, по-бързо, по-бързо, с все по-големи, по-обвиняващи, по-болящи очи. Червените кръгове се завръщат, разкъсват се, плъзват като пукнатини върху цялата картина, сякаш тя е само привидност, а зад нея се пробужда, размърдва, понечва да се освободи истинското...

Примигвам, и в тоя миг жилестият мъж помита сребърната каничка до крака си, завърта се, отмята платнището зад гърба си и го няма — още преди първите капки боровинковочерна течност да са попили в меката тъкан. Жената с опашката се разгъва и вече тича след него без видим преход. Двамата, които биха могли да бъдат един, стават като един, поглеждат ме като четирима и също излизат. Едрият мъж не помръдва; а аз за първи път се обръщам докрай към жената до мен, за първи път виждам лицето ѝ. Обърнато е към мен, но не ме гледа: скрила се е зад клепките си.

Платът, постелката, сцената се раздират.

Кръговете се напластяват, назъбват, източват. Люшвам ги срещу първата стена от циановосиньо и тя се люшва на свой ред: поддава, разпуква се, свлича се обратно. Циановосини тела падат назад, без звук, без отваряне на уста, безспир. Върху тях стъпват други; нова сивосиня стомана се вражда в настъпващия им строй.

Бурята алено и златисто ги подхваща и мята като тресчици сред бързей. Оформя пестник от единия край на поредната синя вълна и смачква — мачка, мачка, мачка — другия сред златисти и алени пръски. Носи се през настъпващите редици и оставя след себе си дълги откоси от непогръдващи класове.

В центъра й съм аз.

Вълните се сгъстват, сбиват една в друга, черпят сили от следващите; и постепенно циановосиньото се надига като въртопно цунами около мен и всеки миг ще закрие лазурното над главата ми; и всеки миг аленото, което струя, ще разкъса основите на света под краката ни.

После друга златна вълна разсича циановите стени. Мярвам смолисти коси, веещи се в рушителен танц. Аленото ми блъбва в беснеещи бичове, които се впиват в устоялите сини тела и започват да късат едно по едно.

Някой успява да се провере между нишките смърт. Не виждам дъгата на острието — зървам само отблясъка и капките кръв, алени броеници върху ръката и гърдата ми, които се разпиляват, докато се въртя, заедно с невидяния някого, заедно с новите обръчи, които напират да ме удавят.

А някъде близо, някъде недостижимо далеч, други обръчи се затягат около друг врат. Други тела, малки и слаби, зариват с гмежта си едно голямо бронзово тяло. Когато очите ми го потърсват, е късно: само смолистата грива още се мята срещу циановия потоп. Когато очите ни се намират, е късно: неговите са се смирили, не проблясват и не дават знак, че са ме познали, преди синьото да се затвори над тях.

Светът спира. Аленото и синьото се уталожват в лилаво. Лилавото се взривява.

Примигвам и сключените дъгички в небето се фокусират в пегаси. Пегаси, които...

Над лицето ми се надвесва лице.

Примигвам и е нейното.

Примигвам и е лице на мъртвец.

Косата закрива очите ѝ — кестенявата мека ласка, която неведнъж е отпускала раменете ми... чие е лицето под нея? Чия е слабата ръка, която се подпира върху гърдите ми, под сърцето?

Устните ѝ, пълните тъмни устни, в които никога не се вгледах, пресъхналите насечени устни помръдват. С всяко помръдване картината се замъглява и потъмнява. Пегасите отново се превръщат в сдвоени дъги.

После вятърът идва, за да проясни очите ми и да вдигне косите ѝ. В този един миг небето, ръката, косите ѝ се отдръпват и остава само лицето ѝ.

Лицето ѝ. Лицето и...

Аленото потича отвсякъде — от очите ѝ, ноздрите ѝ, угълчетата на насечените ѝ устни — и лицето ѝ се отпуска към моето, и за миг сякаш ще се допрем: скули и вежди, и устни.

Но не се допираме. Меката кестенява коса скрива половината ми небе и остава само едно око, в което да се оглеждат пегасите.

Пегасите, които рисуват карта.

Карта, която рисуват пегасите.

Карта, която пегасите...

Карта, която...

... се скъсва и пропуска зъбата муцуна.

Двете могъщи ръце се надигат, за да я спрат, да я смачкат, да не ѝ позволят да зарови пастта си в меките вътрешности.

Вече съм открила каквото търся: зърнала съм в бесните ѝ очи, зад беса, него (и нея, и него); и полагам меките си, привидно слаби ръце върху свитите длани, и ги удържам: карам ги да превърнат задушавачата си хватка в крепко обгръщане, да притиснат ровещата в корема муцуна без злост и без ужас, да допуснат цялото тръпнещо, търсещо тяло до сърцето си, сами да изтръгнат туптящата плът и да я поднесат към пастта.

Вдигаме глава — той и аз и то — и започваме да вием, разтърсване след разтърсване след разтърсване.

* * *

Видим~пак

Широки длани лягат върху жарещи рамене и ги стисват до болка, не — до премала. И последните скрити белези — надолу към лактите и нагоре към лактите — задимяват от пламъка.

Дланите се отдръпват и се отпускат. Раменете притихват и се обръщат.

Мракът остава да се грее самичък.

Отварям очи, потривам изтръпналите си скули и без да спирам да се усмихвам, внимателно вдигам тялото му.

Докато слизам по дървените стъпала, потърсвам крилатите ми другари сред сивото. Появили са се: един, два, семейство. Реят се и рисуват с крилете си онова, което пегасите рисуват с криле.

Реката ме посреща странно притихнала, забързана към срещата си с незнайни реки, но без привичната си палавост. Само тук и там в синьото се разпенват весели бели каймачета: напомня ми, че е същата, подкача ме аз дали съм.

Отпускам го върху вълните и се навеждам над лицето му. Очите му продължават да пият небето все тъй неутолимо, но устните му са се отпуснали — омекнали са. Отпивам от тях, от очите, които не са си оставили нищичко, и ме изпълва отвътре, като пегас в първа пролет.

После, като пегас в първа пролет, който отлепя крачета от стръмна скала, ръцете ми пускат тялото му и се разтварят покрай лицето ми. Сивозеленото бързо се свива до петънце в прегръдката на реката, а аз се издигам — нагоре, нагоре, нагоре...

Ръцете ми да ме водят.

Сиво. Сиво. Синьо. Синьо.

Бяло. Златисто.

Синьо.

ЕВГЕНИЙ НЕЧАЕВ

АБСОЛЮТНО БЕЗОПАСНА ПЛАНЕТА

— Капитане! Капитане!

Майкъл Хармс отвори очи и погледна часовника. Беше спал само три часа. Смотана планета, уж клас А (абсолютно безопасна), пък не — винаги се случват разни дреболии. Даже на планетите от клас П (пъкъл), чието изследване се осъществява с тежка военна техника с подсилена броня, биваше по-спокойно.

— Капитане! — отново ечна зад вратата.

— Влезте — нареди Майкъл. В каютата влетя вахтеният, рошав и крайно нервен, сякаш още малко и ще кипне.

— Капитане, седми патрул има проблеми!

— Идвам — изсумтя Хармс, скачайки от койката.

Рубката на станцията бе обляна от слънчева светлина. Приятен, почти земен спектър, благодарение на филтрите на бронираното стъкло. Капитанът седна пред видеофона.

— Какво има пак? — попита той появилия се на екрана командир на седми патрул.

— Оставихме всъдехода и се пръснахме из гората. Охранителната система работеше в режим трето ниво. Тогава един Мерз се опита да се качи в колата... но се включи парализаторът... Пълен заряд! — командирът на патрула облиза пресъхнали изведнъж устни. — Мерзът умря на място. Не разбираме какво стана, капитане. Даже двоен заряд не може да убие земна муха. А тук си беше стандартен. Но това не е всичко... Аборигените научиха, че имаме мъртъв Мерз и дойдоха при всъдехода.

— Какво правят сега? — попита Майкъл.

— Нищо. Стоят около нас и май са заети с молитва.

— Чакайте ме! — Капитанът изключи видеофона. — Вахтен, експрес-флаер за старт!

Сребрилата капка на експрес-флаера увисна над мястото на инцидента и започна да се снишава вертикално. Петимата патрулни

само за кратко се озърнаха към апарата, но пък местните обитатели прекъснаха песнопенията си и започнаха като омагьосани да наблюдават изящното му кацане.

Майкъл отметна капака на кокпита и слезе. Глух ропот премина през тълпата аборигени, но комай изразяваше повече възторг, отколкото враждебност.

Патрулните застанаха мирно. Капитанът им кимна и насочи поглед към всъдехода. До машината лежеше мъртвият Мерз. Мерз — от „мерзост“. Приличаше на полуразложен труп, на зомби. От хуманоидния скелет висеше на парцали гниеща кожа, мускулният слой бе толкова рядък и тънък, че не бе ясно как Мерзовете изобщо успяват да се движат. Ала се движеха, при това доста чевръсто. Тичаха като спринтьори.

Аборигените не обичаха Мерзовете. Те не вярваха в богове и нямаха представа за задгробното съществуване, но фанатичните преследвания и жестоките изтезания до смърт на Мерзове сякаш носеха характера на религиозен ритуал.

Отначало земяните се стреснаха от чудовищните убийства. После хората се ориентираха в културата на местните и с изненада установиха, че заповедите като „не убивай“, „не кради“, „възлюби ближния си“ бяха все едно вградени в генетичния код на аборигените. Те се хранеха само с плодове и корени, скърбяха дълбоко, когато им се налагаше да убият някой хищник при самозащита. Това никак не се връзваше с отношението им към Мерзовете... Е, след първите десет експедиции всеки астронавт се убеждава, че идеални светове няма.

— Капитане, пристигна вождът — рече един от патрулните.

— Разгърни и насочи преводача.

Вождът спря и изрече няколко фрази, съставени от пронизителни щракащи звуци. Беше два пъти по-висок от Майкъл, кожата му бе люспеста като на риба, очите изпъкнали и безцветни. До този момент това беше анатомично най-близката до хората раса, която капитанът бе срещал.

— Пита кой е убил този Мерз, капитане — каза операторът, гледайки разшифровката върху екрана на уреда.

Капитан Майкъл Хармс гледаше в немигащите очи на вожда. Припомни си параграфи от Устава, алинеи, забележки, препратки... Имаше само един вариант на отговор.

— Аз го убих.

Машината преведе, вождът се прислуша, след което викна нещо на своите. Двамина млади аборигени донесоха изкусно резбован боздуган, оставиха го на земята и почтително спряха пред дребния спрямо тях капитан. Вождът седна срещу тях и избълва дълга реч.

— Накратко — рече преводач-операторът, — той каза, че ви признава за велик воин на племето. Боздуганът ви се полага като знак за ранга ви.

— Какво трябва да направя? — полугласно попита Майкъл, без да помръдва.

Друг патрулен затрака сензорната клавиатура, за да измъкне от електронния мозък информация за местните обичаи.

— Просто вземете боздугана — съобщи операторът, след като прочете информационната справка.

Капитанът вдигна дара, вождът се изправи. Аборигените спокойно се разотиваха, само вождът рече нещо за довиждане.

— Капитане, вождът съжалева, че вашето оръжие е убило Мерза без мъчения. Той щял да запомни това — рече командирът на патрула.

— Добре — Майкъл разгледа боздугана. — Ако се повтори нещо подобно, ще останете вахтен до края на експедицията.

Сядайки в кокпита на флаера, Майкъл чу:

— Надявам се следващия път да го направят не почетен воин, а почетна наложница на племето.

— Не съм глух, Хари. Три непоряда.

— Слушам, три непоряда.

Близо три минути сигналът за повикване звънтя настървено и безмилостно. Хармс с раздражение отметна одеялото. Ако продължава така, ще влезе в историята като капитанът, умрял от недоспиване на планета клас А.

— Докладвай! — изръмжа той през интеркома, без да отваря вратата.

— Капитане, дойде един абориген и настоява да се види с вас.

— Какво иска?

— Каза само, че трябва да ви види.

— Идвам.

Майкъл ядно халоса възглавницата и посегна към закачалката с униформата. Веднага щом приключи експедицията, ще прати рапорт в Щаба, за да въведат нова категория планети — Н (нервни).

Той закопча последното копче на мундира и слезе по трапа, като накрая едва не се блъсна в седналия в подножието на металната стълба абориген. Местният изрече няколко думи и си тръгна, без да дочака отговор.

— Какво толкова умно нещо ми ръсна онзи? — попита Майкъл дежурния оператор на преводача, след като се върна на мостика. Недоспиването го караше да бъде жлъчен.

— Предаде ви покана за ритуала РаБукШар, тъй като сте почетен воин на племето, капитане.

— Стефан — обърна се капитанът към ксенолога, — що за дивотия е този РаБукШар?

Стефан отвърна така, сякаш бе репетирал:

— Става дума за честване на отиващия си вожд, изглежда същия, който ви посвети в ранг на почетен воин. Вождът се оттегля в пещера и няколко дни се взира в своето Джамари...

Аха, ето какво било... Капитанът разбра причината на този светкавичен отговор.

Джамари бяха малки топчета, които променяха цвета си според осветлението. Всеки абориген носеше едно от тези топчета в специална торбичка. Автоматичните станции, изследвали този свят, не регистрираха в тях нищо опасно, както и в цялата планета. Обаче аборигените никога не показаха на хората тези свои Джамари. Кое то силно ядосваше ксенолозите. Интересът на учените към въпросните топчета се подгръвяше от факта, че жителите на планетата имаха обичая да се взира в своите Джамари, преди да умрат. Ксенолозите се надяваха да разберат дали все пак не става дума за някакъв вид религия, но удряха на камък — аборигените отказваха да сътрудничат по тази тема.

— ... точно по пладне — продължаваше Стефан, — поемащият поста на вожда изнася дрехите на предишния водач, в които е скрито неговото Джамари. Всички почетни воители докосват дрехата, след което я изгарят на клада. Разпиляват пепелта на вятъра. После спретват лов на Мерз.

— А тялото на стария вожд?

— Не зная. Предишната нощ той напуска селото и отива в гората без дрехи и без своето Джамари.

— Така, ясно... Какво се иска от мен?

— Да не си забравите боздугана.

Наследникът на вожда изнесе дрехата на стария водач. С равна стъпка премина покрай редицата воини, които поставяха длан върху купчината парцали. Майкъл Хармс стоеше в края, но не последен, което бе не чак толкова изненадваща проява на деликатност от страна на аборигените. Това внасяше слаба приятна нотка в иначе мрачния ритуал.

Наследникът стигна до капитана. Наведе се, за да улесни Майкъл да положи ръка върху дрехата. Пръстите на капитана напипаха дребен объл предмет. Джамари.

С бързо движение Майкъл скри топчето в ръкавицата. Наследникът продължи нататък. Никой нищо не бе забелязал. Новият вожд хвърли парцалите в огромната клада и извика:

— Райди! Найгал шаон, голлон!

Започна лов на Мерз. Промъквайки се през гъсталаците, Майкъл стискаше тежък боен лъчемет. Когато го поиска от оръжейника в базата, онзи се учуди:

— Не мисля, че ще ви потрябва ПНБ, капитане. И стандартен парализатор може да убие Мерз, както вече разбрахме...

— Може или убива? — Майкъл и оръжейникът поставиха едновременно длани върху сензора на сейфа. Лъчеметът ПНБ, едно от най-мощните оръжия на експедицията, изглеждаше особено злоещо в светлината на мостика.

Намеси се ксенологът:

— ПНБ прогаря дебела един метър броня от титаностомана за трийсет секунди, докато...

— Не искам да рискувам, Стефан — прекъсна го капитанът и тръгна към селището на аборигените...

И ето че сега дебнеше жертвата. Чувстваше се като идиот. Но в същото време — превъзбуден, и то не съвсем неприятно...

Едва чуто дихание накара Майкъл да се обърне рязко. Мерз. Скелет с тънки налепи мускули, провиснала на парцали кожа. Стоеше

и гледаше човека. Майкъл вдигна лъчемета. Мерзът пристъпи напред, сякаш разбирайки, че това ще е по-лека смърт от онази, която ще го сполети от аборигените. Хармс натисна спусъка и конус зелена светлина мигновено изпари гръдния кош на Мерза.

— Не разбирам, капитане — в гласа на Стефан личеше разочарование. — Съставът е като на вкаменено местно дърво. Нещо средно между въглен и кехлибар. Нищо особено.

Покрусата на Стефан бе обяснима. В последните часове престой на планетата той успя да получи образеца, който преследваше от седмици. И накрая такъв удар, такова разочарование.

— Добре — капитан Майкъл Хармс се надигна от командното кресло на базата и за последен път потупа облегалката с ръка. — Чака ни совалката, четирийсет часа стаза и после сме у дома. Стягайте си багажа.

Малката машина приличаше на щраус, но за разлика от живата птица можеше не само да се издига в небето, но да стига космоса и да го пронизва, преодолявайки невероятно огромни разстояния. Поредният екип напускаше поредната абсолютно безопасна планета.

Корабът се появи в нормалното пространство точно между Земята и Луната. Освободени от прегръдката на защитните пашкули членове на приключилата експедиция безгрижно си приказваха, докато изчакваха скачването със станцията за карантина. Щяха да се забавят там съвсем за кратко — за пристигащите от планета клас А изолацията бе обикновена формалност.

— Капитане?

Майкъл се озърна. Последните четирийсет часа бе прекарал в сън и се чувстваше напълно щастлив.

— Капитане, ето какво ми хрумна — Стефан търкаляше на дланта си топчето Джамари, което сменяше своя цвят и преливаше в разнообразни оттенъци. — Трябва някак да декларираме това нещо... За да няма спънки, пишете го като подарък — да не се заяде някой чиновник, че сме го откраднали от аборигените. И без това имате

боздугана, нали? Дайте го на сина си. Пък като му поомръзне, аз ще го взема за някои по-подробни изследвания. Бива ли?

Майкъл кимна, но настроението му се поразвали — проклетата планета му лазеше по нервите даже тук, едва на няколко хиляди мили от Земята.

— Татко!

— Здравсти, Джек. — Майкъл прегърна момчето и го подхвърли нагоре, беше достатъчно лек, едва навършил седем години. После притисна жена си към себе си. — Много ми липсваше, Сюзън.

— Татко, носиш ли ми нещо? — малчуганът задърпа настойчиво униформената куртка на баща си.

Майкъл се засмя и му протегна Джамари. Детето грабна топчето и захласнато го заразглежда.

— Как е Джек? — попита Майкъл.

— Спи. Не се разделя с твоя подарък, даже не поиска да вечеря. — Сюзън съблече роклята със замах и пристъпи към Майкъл. — Господи, Майкъл, и ти ми липсваше!

Джек още не спеше. Завит презглава, той държеше фенерче и гледаше как Джамари се прелива от цвят в цвят. Имаше нещо магично в това топче. Очите на момчето започнаха да се затварят и то изключи фенерчето. Реши, че няма да каже за подаръка на никого от приятелчетата си. Ще бъде само негово си съкровище.

— Странно.

— Кое, скъпи? — попита Сюзън, излизайки от флаера.

— Вратата е заключена — отвърна Майкъл. Озърна се и видя съседката. — Госпожо Купър! Да сте мяркали Джек?

— Прибра се у дома. Оплака ми се, че се е скарал с приятелите си — Съседката спря за момент косачката, с която галеше тревата в двора си. — Как мина балът?

— Прекрасно, госпожо Купър, благодаря — рече Майкъл и въздъхна. Баловете на експедициите се провеждаха седмица след

завръщането, традиция в Космофлота. На тях бе скучно до смърт, но всички обикновени хора смятаха, че тези балове са нещо безумно интересно.

— Джек! — повика Майкъл, влизайки в къщата. — Джек!

— Джеки, върнахме се! — подвижна и Сюзън. — Мътните ги взели тези обувки... Джек, спиш ли миличък?

Майкъл се качи на втория етаж и почука на вратата на детската стая.

— Джек? Джек, отвори!

Долови странен мирис, смътно познат, но все пак познат. Усетът за неприятности, който досега никога не бе подвеждал капитана, стисна сърцето му с ледени грабливи нокти.

— Джек! — викна разтревожен Майкъл и блъсна силно вратата.

В средата на стаята, стискайки в длан топчето Джамари, седеше дребен Мерз и гледаше капитан Майкъл Хармс право в очите.

ГЕОРГИ МИНКОВ

ЗА МАЛКИТЕ НЕЩА

ИЛИ ЗАЩО КЛАСИЦИТЕ НИ ЛЪЖАТ?

— Кой пръдна? Сине Лаертов, ти ли беше? Чак оттук долавям безпогрешно вонята на зехтина от Итака!

— Нима очакваш, Тевкре, Лаертид да си признае?! Не си познал. И е вярно, че смърди ужасно, пфф...

— Тихо, мъже! Ако въобще ще шепнете, правете го така, че да не ви чуват чак стражите при портата. Тоя кон има прекрасна акустика...

— Ами да, нали е кух.

— Също като главата ти, Махаоне!

— **Усмирете Филоктет, баба ви дейба!!**

Това е гласът на Одисей. Единствен той сред предводителите ахейски може да говори през зъби така, сякаш отеква далечен каменопад — и ехото в творението на Епей няма нищо общо.

— Припомнете ми защо точно тоя подъл измамник си присвои правото да командва тук? — съска Пеантовият син и очите му мятат мълнии, точно както лъкът му изстрелва смъртоносните стрели на Херакъл. Само това, че се намира в тъмния търбух на коня и между него и царя на Итака се гърчат още тридесетина мъже, го възпира да даде воля на яростта си, трупана десет години.

— Мии, може би защото той измисли коня?

— Идоменее, не се изказвай неподготвен.

— Диомеде, куче, ти пък въобще не се изказвай! Всички знаем, че с Одисей сте като дупе и миди.

— Дупе и **гащи**, Подалирий!

[Древните автори твърдят, че воините в Троянския кон пазели пълно мълчание през цялото време и единствено оръжията им прозвънтявали едва чуто при транспортирането на коня до акропола на Илион. Всеки, който е имал вземане-даване с гърци дори само за петнадесет минути, силно би се усъмнил в тая работа.]

— Ойлеевия, стига си се бутал, че аз ако те бутна!!

Звън на брони, последван от красноречив трясък на дръжка от меч върху черепна кутия на ахейски вожд. Моментна тишина, след която могъща пръдня разцепва мрака.

— Проклети маслини...

* * *

— О, меднокъдра бивша снахо, мила ми невесто, какъв бе този странен шум в утробата на коня дървен?

— Танатос да го вземе, Деифобе, поне когато онзи къорав аед не е наблизно, можеш да говориш като хората!

— Мярнах старчето преди малко да подпява на Синон — казва извинително Приамовият син. Не просто го избива на поезия — не може да откъсне очи от жената, заради която години наред се колят хиляди мъже и която сега е **негова**. Още по-малко пък може да повярва, че кланетата са свършили, че този огромен силует, огрян от стражевите огньовете, миришец на прясна дървесина и смола, означава край на войната. Основателно неверие, впрочем.

Елена го поглежда изпод дългите си мигли и подема с равен глас:

— Нека ти кажа защо си тук, съпруже и брате на мъжа ми. С Хелен и Касандра намислихме да приключим тази простотия, в която смисъл намират единствено рапсодите, и то да я приключим веднъж завинаги. Като също прокълната от боговете, добре знам, че никой не вярва на предсказанията на сестра ти, затова ми бе необходим Хелен. Намислих основата на плана още преди Одисей да влезе в града, маскиран като просяк. Той само ми помогна. Веднага го разпознах и се престорих, че умирам от радост, за да го предразположа — явно не е толкова хитър, колкото му се носи славата, защото се хвана. С напътствията на Касандра направих така, че Хелен да спомене уж между другото три неща, необходими за падането на Троя: стрелите на Херакъл, открадането на Паладиона и Неоптолем в данайския стан. Всички знаем колко страстно обича Филоктет Лаертовия син, та се надявах, че ще го убие още при пристигането си в стана. Касандра сбърка в това... но не мога да я виня, в същото време е виждала как Аякс Локриеца я насилва в олтара на Атина — за да го избегнем,

трябваше да разгневим богинята, и то жестоко. А какво по-жестоко от харизването на Паладиона в ръцете на Диомед и Одисей? После Лаокоон, горкият, го отнесе за всинца ни, както знаеш.

— Но...

— Изслушай ме, де.

— Но аз... нищо не схващам. Та нали Филоктет уби **Парис** със същите тия стрели??

— Най-малко ти имаш основание да се оплакваш от това, **съпруге** — усмихва се Елена. Храбрият иначе Деифоб потръпва — в бледосините очи на спартанката зениците блестят като връхчета на стрела.

— А Неоптолем?

— Андромаха. Касандра имала видение как той ще я вземе при подялбата на плячката. Не можем да допуснем това, нали? Вдовицата на Хектор — робиня на сина на Бързоногия... Андромаха поиска кръвта му. Сега май се карат с Поликсена по въпроса, тя още не може да прежали Ахил и не иска рижият да умре. Ще трябва да й кажа, че Касандра го е видяла с махайра в едната ръчичка и косата и в другата на могилата на баща си.

— Аз... аз наистина нищо не разбирам.

— Бих се изненадала, ако разбираше, Деифобе. Боговете неслучайно са те направили толкова красив — два ж похитената и трижди женена Елена може да си позволи сарказъм. Почти сама, с още двама-трима души е осигурила спасението на Приамовия град — нещо, което силните воини и царят не са съумели да направят за толкова години.

— Ти хич не си грозна, дъще на Гръмовержеца — подсмивва се Деифоб. Не е глупав, както цели да го уязви Елена, и вече е разбрал що за шумове се чуват от загадъчния кон.

— „На Атина Водителката, от отплаващите гърци“ — чете гласно мъжът. — Отплаващите гърци. Наистина твърде прозрачно, *как можахме да се хванем??* Ха-ха-ха, дори когато носят дарове, си остават все същите, право казваше Лаокоон.

— **Трябваше** да се хванете, за да не се усъмнят. Поради това именно накарах Касандра така силно да протестира срещу вкарването на коня — тя самата бе видяла, а и рибарите около Тенедос казаха, че аргивските кораби са се събрали там и очакват вождовете им да

извършат тая велика подлост. После флотът щял да се върне на брега и ахейците да нападнат като свит юмрук... но ха да ги видя какво ще правят без командване. Според сестра ти вътре са най-смелите сред царете и героите — Одисей, Диомед, Малкия Аякс, Тевкър и Асклеиадите, Стенел... Подозирам, че и мъжът ми е вътре.

— *Кой ти мъж??*

— Знаеш кой. Съдбата на града и на нашия брак е в твои ръце, сине Приамов.

Деифоб я гледа продължително — вече споменахме, че колкото и дълго да я съзерцава човек, все не е достатъчно. После несмело хваща ръката ѝ и казва:

— Ти си измислила и осъществила всичко дотук. Честта се пада на теб.

* * *

— Пак ли някой се изряза бе, ама че сте! Не стига, че тук няма никакъв въздух, ами трябва да ви дишам мъките!!

— Я не мрънкай такъв, да не би задухът да се отнася само до тебе?

— **Мълчете. Тук наистина мирише странно, мирише на... пушек. А пушек е последното нещо, на което трябва да смърди в ДЪРВЕН КОН!**

Воините, свикнали с открития бой, които едвам-едвам са се напъхали в жежката и тъмна кухня, изпадат в дива паника. Единствени Епей, познаващ делото на ръцете си, Неоптолем, комуто е все тая кога и къде ще умира, и Одисей запазват присъствие на духа. Не за дълго.

Дървото запращява, въздухът става все по-неприемлив от белодробна гледна точка, и Епей се принуждава да отвори тайната вратичка под корема на коня.

Първото, което вижда в сгъстяващия се дим, е трупът на Синон с избодени очи и отрязан език.

Второто — прочутите троянски стрелци, насочили прочутите си троянски лъкове към Троянския кон. Трето просто няма.

[Някои от нещата, написани по този повод, са верни — като например това, че Троя все пак съществувала, била обект на дълга обсада и накрая била опожарена. Класиците обаче упорито премълчават, че това е станало вследствие на земетресение и че остатъците от разбитата ахейска флота плячкосали Илион едва след бедствието, от което впрочем и самите данайци пострадали немалко. Защо това е така ли? — Ами... опитайте се да изоставите елека ръка толкова феноменално добър сюжет. Почти сигурно е, че сами ще се откажете от истината в полза на легендата...]

ЯНИ СИМЕОНОВ

ПОЛЯНАТА

— Далеч си стигнал — каза старецът. — Тук вече отдавна никой не идва.

— Никой... — повтори учудено странникът.

— Съвсем никой. Последният път беше преди повече от сто години. Но тогава човекът просто се беше изгубил.

— Как така изгубил? Нима някой може да попадне тук случайно?

— Случайно едва ли, просто той не знаеше за това място, не го търсеше, дори не беше чувал за него. Мястото го намери само. Нещата се случват, независимо от нашите мисли и желания — колкото и понякога да не ни се иска.

— Аз вървях дълго, търсех, лутах се, преминах през различни изпитания и ето ме тук, при теб, Вълшебника, и при поляната на Великия Преход.

— Да, чувал съм, че я наричат така — усмихна се старецът. — Но тя няма име, тя е просто едно тихо и спокойно място, където никога нищо не се случва. А колкото до Вълшебника, той отдавна си отиде...

— За много хора тя е най-висшата цел в живота — възрази странникът. — Вярно, пътят към нея е скрит и толкова таен, че почти никой не може да го открие. Затова и никой не идва.

— Ела — каза старецът, — нека ти покажа нещо.

Прекосяха поляната и застанаха на ръба на висока скала. Мястото беше противоположно на онова, от което беше дошъл странникът.

— Погледни натам. Оттук се вижда всичко. Съвсем ясно. Светът е пред теб. Можеш да разгледаш всяко едно място с най-големи подробности.

— Но това сигурно е някаква магия! — възкликна странникът. Как така оттук ние виждаме всичко, а нас и поляната никой, колкото и да търси!? Нима е толкова просто!? Аз дълго търсих, гледах навсякъде

— и нагоре, и под земята, дори и във водата. Това място не се вижда отникъде.

— Да, забравих да ти кажа, че поляната не се вижда с погледа, с който гледаш, когато си в света, там долу.

— Говориш сигурно за Третото Око, за Мистичния Взор... — странникът беше отлично запознат с тайните науки, беше прочел много книги, посещавал беше различни духовни школи и кръгове.

— Няма такова око — отново се усмихна старецът. — Всъщност очите са същите — тези на лицето ти, но онова, което те виждат, не отива в ума.

— А къде?

— Никъде. Или ТАМ, където все още не си бил.

— Сега вече нищо не разбирам — почти безпомощно отговори странникът.

— Ти не разбираш, а и аз не мога да го обясня. Не е тайна, но в случая думите не вършат работа. Все едно да използваш тежки железни обувки, за да ходиш по водата.

— Но все пак, трябва да има някакъв начин, може би интуитивно, с внушение или на астрално ниво.

— Доста си прочел и научил, твоите железни обувки са наистина тежки — съчувствено отбеляза старецът. — Добре, както и да е, тогава нека все пак да опитам. — Привидно нещата от живота са динамични, движат се и се случват. Всъщност следват естествения си ход. Когато си малко дете, не ги съзнаваш, все едно те няма. После...

... после всичко остава както е било и преди, но ти вече си вътре в нещата с ума си, мислиш, живееш с илюзията, че всичко става според или против волята и желанията ти, имаш, нямаш, печелиш и губиш, търпиш, понасяш, радваш се, постигаш, падаш и ставаш. Ти си вътре, активно, с ум и воля...

... после нещата пак се случват, ноти вече си направил първите крачки в Покоя, макар още и не съвсем осъзнато. Казано накратко, Покоят и Равновесието са винаги там. Усещаш, че всичко се случва в твоето ПРИСЪСТВИЕ, но без твоето участие. Ти си само СВИДЕТЕЛ. Всъщност вече си тук, на Поляната. След това...

... след това всичко е както преди, но тогава на мястото на СВИДЕТЕЛЯ идва СЪЗЕРЦАТЕЛЯТ. Вече няма значение къде си. Тогава привидно пак си същият, но ходиш тихо, с леки стъпки,

внимателно, сякаш стъпваш по тънък лед върху буен поток. Не се намесваш в събитията, не нарушаваш РАВНОВЕСИЕТО. Не смущаваш ГОЛЕМИЯ СЪН, ВЕЧНОТО И НЕИЗМЕННО СПОКОЙСТВИЕ. Това е вече изкуството да се живее в този свят и във всеки друг, където и да се озовеш. Поотделно или едновременно. Това е Нещо, което не се учи или преподава... просто се осъзнава...

... осъзнаване на РАВНОВЕСИЕТО, ПОКОЯ, ВЕЧНОТО НЕСМУТИМО ПРИСЪСТВИЕ... Вече няма истина и илюзия. Отражението на Луната в спокойното езеро е също толкова истинско, колкото и самата Луна. Нарисуваната картина е не по-лъжовна от живия оригинал.

— И това ли е всичко, нима е толкова просто!? Но аз не съм се променил. Същият съм, както преди!

— И да, и не. Щом си тук, вече не си същият. Но щом още питаш и се учудваш, все още си и предишният. Така и трябва да бъде. Не бягай от себе си, независимо какво усещаш. Без значение къде си стигнал. Дали си в светлина, или в непрогледен мрак. Всъщност всяка промяна е привидна. Но това е нещото, което предстои да усетиш.

— Нима има още нещо, което Съзерцателят трябва да учи?

— Не толкова да учи. После и той си тръгва и остава самото СЪЗЕРЦАНИЕ.

— И това ли е всичко?

— Не, това дори не е и началото.

— После, но не и накрая, нали? — странникът вече усещаше смисъла зад думите.

— Да, но всъщност край няма, както няма и безкрай. После изчезва и Съзерцанието. ОСТАВА ВЕЧНИЯТ ПОКОЙ, ВЕЧНИЯТ И НЕНАРУШИМ ПОКОЙ.

И двамата замълчаха. После старецът, сякаш само на себе си, каза:

— Е, сега тръгвам.

— Почакай — почти извика странникът, — а кой ще остане? Тук, на поляната, може да дойде някой!

— Нали ти си тук.

— Да, но какво да им казвам, аз не съм мъдър като теб.

— Никой не е мъдър, колкото и мъдро да звучи. Говори им каквото искаш, макар че щом са стигнали дотук, те вече нямат нужда

от думи. Както и ти нямаше, но просто така се получи, започнахме да говорим за нещо, вече не помня за какво.

— А ти къде отиваш?

— Там, където още не съм бил, макар и да идвам Оттам.

Старецът се отдалечи по същата пътека, по която беше дошъл странникът. Пътеката, която водеше отново към света и по която внезапно можеш да се озовеш Там, където сякаш не си бил...

... ТАМ, ОТКЪДЕТО ИДВАТ НЕИЗКАЗАНИТЕ ДУМИ,
НЕНАРИСУВАНАТА КАРТИНА, ЗВУКЪТ ОТ КРИЛЕТЕ НА
НОЩНА ПТИЦА, ПОЛЪХЪТ НА ВЯТЪРА, БЛАЖЕНСТВОТО НА
МАЛКО ДЕТЕ В МАЙЧИНИЯ СКУТ, СПОКОЙНИЯТ СЪН В
ЛОДКАТА СРЕД БУРНОТО МОРЕ...

... ТВОЯТ СОБСТВЕН ПОКОЙ... КОГАТО САМИЯТ ТЕБ ТЕ
НЯМА...

ЛЕОНИД КУДРЯВЦЕВ

НЕНУЖНИТЕ ВЕЩИ

Апетитна питка, намазана с масло, върху и — някакъв зеленчук и парчета месо. Нарича се сандвич. Вярно, някой вече го е нахапал, отпечатъкът от зъби още е съвсем пресен. Дребни зъбки, вероятно на дете.

Чин-чин замислено почеса тила си.

Беше от хората, които разглеждат всяко събитие като повод за отвлечени размисли и невероятни предположения, като напълно изпускат да разгледат възможността да използват събитието за лична изгода. Подобни люде по правило се задържат на повърхността на бурното житейско море единствено благодарение на големия си късмет. А щом късметът изчезне — потъват. Бързо се превръщат в клошари и са принудени да нощуват в предназначени за събаряне къщи, без да имат и най-малката перспектива поне някак да се оттласнат от дъното.

Впрочем, тъкмо сега имаше реален повод за най-фантастични версии. Отчитайки как точно се появи този сандвич...

Отпечатъкът от зъби спокойно би могъл да е оставен от лилипут, например. Защо не? Въпреки, че децата са далеч повече от лилипутите. Което значи...

А бе нищо не значи.

Чин-чин поклати глава.

Няма ни най-малко значение кой именно е отхапвал от този сандвич. Освен това, намираните в боклукчийските кофи продукти в повечето случаи изглеждаха далеч по-зле. И той ги ядеше, и още как, понеже хората са така устроени, че от време на време им се яде. При това някои от тях предпочитат да похапват не по-рядко от три пъти дневно. А има и такива, които се изхитряват да си натъпчат тумбака пет-шест пъти. Вярно, рано или късно развиват болести, предизвикани от затлъстяване.

Чин-чин замислено огледа дясната си, доста мръсна и много кльощава ръка, след това разгледа и лявата. Не, болестите на наднорменото тегло не го заплашваха.

Това леко го успокои.

Надзърна през прозореца. В едното крило се беше запазило голямо парче стъкло, отразен от него слънчев лъч безжалостно убоде очите на Чин-чин. Клошарът побърза да извърне лице и отново се втренчи в сандвича, който лежеше върху стара кривокрака маса.

Взе го предпазливо с върховете на пръстите, бавно го доближи до лицето си и го помириша. Миризмата бе влудяваща. Стомахът на бездомника вдигна бунт и с гръмко къркорене заяви желанието си да се изпълни с някакво съдържание, което да е поне малко хранително.

Ала дългият живот на клошар бе научил Чин-чин да не избързва с решенията. Свивайки цялата си воля, той остави сандвича обратно на масата.

Не, първо трябва да разбере откъде е изникнал. Не бива да се консумират продукти с неясен произход. Да го беше открил в кофа за отпадъци е едно, ама така... така...

Чин-чин се настани по-удобно в издъненото, но още по чудо не разпаднало се кресло, подръпна ухо с палец и показалец, след което се опита да набележи някакви нататъшни свои действия.

От една страна, тъпкал се е с неща, които не изглеждаха толкова апетитни. От друга — изсъхнала коричка хляб от кофите е далеч по-разбираема и безопасна от пресния, едва нахапан сандвич, който се появява по най-странния начин, изниквайки отникъде, буквално материализирал се от въздуха.

... Ама наистина ли по този начин се появи?

Чин-чин се зае да си припомни.

И така, преди пет минути той си седеше в дъртото кресло и съзерцаваше масата, мечтаейки да похапне. Масата пред него бе празна като селско гробище през зимата. А после изникна сандвичът. Стана пред очите му. Нямаше нищо — и изведнъж се появи. Сандвич.

Чин-чин въздъхна.

Добре, да допуснем, че се е случило чудо и питката с масло, зеленчук и месо е изникнала с помощта на светия дух. Хубаво де, но защо тогава е нахапана? Кой е пробвал сандвича? Самият Господ

първо е опитал бива ли си го подаръка за клетия бездомник? И защо тогава Господ има толкова дребни челюсти?

Топлият летен ветреца люшна крилото на прозореца и то силно изскърца. Чин-чин не му обърна нито капчица внимание. Той мислеше.

И какво сега — има или няма? Как изобщо е могла да стане подобна материализация?

Чин-чин се сети за прочетена в детските години книжка. Уж че всеки човек, казваше книгата, ако много, ама много поиска нещо, е способен да въплъти своите желания, да ги направи реални. Ама не ставаше ли дума за такова... за метафора?

И дали сега не се е случило точно това — и то буквално? Да, ама не, нещата не са толкова прости.

Паметта потвърди, че да, наистина не е толкова просто. Колко пъти е примирал от глад, и то повече от одева, ала сандвичът се появи едва сега. Защо се е материализирал ЧАК сега, а не преди? Именно днес, а не вчера или преди месец?

Любопитен въпрос.

Чин-чин угрижено потърка чело, после с обречен вид посегна към сандвича, но спря отново. Усъмни го дали материализираното желание ще има адекватен вкус. Ами ако наглед чудната питка е ужасна отрова?

Хубаво, но пък защо сандвичът трябва непременно да е отровен? Заслужава ли си да е толкова предпазлив? То бива, бива, но по този начин човек става параноик!

И поради това...

Клошарът все пак не издържа. Рязко преглътна насъбралата се в устата слюнка и с конвулсивно движение сграбчи сандвича и бързо отхапа половината.

Отрова ли? Нима има толкова вкусни, чудесни отрови?

Сдъвка и глътна последното залъче, след което се отпусна изнемощял в креслото. Бе сит и нямаше никакви неприятни усещания. Излиза, че страховете му са били напълно безпочвени, напълно.

Което значи...

Чин-чин си рече, че никак не би било зле, например, да получава сандвичи като този всекидневно, поне по три броя. Разбира се, това не би направило живота му рай и песен, но все пак... все пак... Защо не?

Той внимателно огледа празната маса, намръщи се и се помъчи да си представи как върху нея се появява сандвич.

Питка и месо с някакъв зеленчук. Цял сандвич. Много вкусен... Е, може да не е най-вкусният... може дори да е нахапан... позасъхнал... Няма значение какъв е, стига да изникне на тази маса както е пожелано. Пък когато се отрака и усвои добре системата с материализирането, ще се насочи и към изпълнение на по-сложни желания. А сега...

Следваше да се очаква — въпреки всички усилия чудото не се повтори.

След като осъзна първия провал, Чин-чин изруга ядно, но не се призна за победен и опита отново. Този път дори се напрегна като родилка, та чак тихо замуча.

Безполезно.

Чин-чин унило си рече, че някой друг на негово място, някой, който не е неудачник, би бил сполетян от друг вид чудо — не под формата на нахапан сандвич, а например огромен диамант или портфейл, натъпкан с пари. Обаче на такива като него...

Бездомникът замря.

Някаква мисъл се раждаше в главата му, бавно и с усилие, сякаш семе от цвете, поникнало на бунище и поради това принудено да си пробива път към слънцето през камари боклуци, ръждясали консервни кутии, празни опаковки и пластове подгизнали и слепнали се миналогодишни вестници.

Мисълта си пробиваше път, пробиваше, пробиваше и накрая успя.

Чин-чин щракна с пръсти.

По-точно, това беше споменът за онова, което предшестваще появата на сандвича. А ставаше дума за извод, доста простодушен, колко несправедливо е устроен светът. Ето, Чин-чин сега е гладен. Докато някой от жителите на Земята в този миг не може да погледне храна и мечтае да се отърве от нея. И би било много гот, ако тази ненужна храна сега би дошла пред Чин-чин. Направо сега. Незабавно. Ненужната. Онази, за която някой друг мечтае тя да изчезне.

Клошарът отново щракна с пръсти и със задоволство кимна.

Точно така беше. И отхапаното бе доказателство, потвърждаващо тезата. Дребните зъбки — ами то е от дете, не от лилипут. Някое хлапе

си е пожелало омразната задължителна закуска да я няма, но така, че мама да не се сърди. В този миг пък на Чин-чин страшно му се приискало да получи нечия излишна храна. По някакъв странен начин двете желаниа са си взаимодействали, влезли са в резонанс...

Да, сега вече всичко е ясно с условията на материализацията. Защо да не пробва пак?

Чин-чин се концентрира върху мисълта за храна. Не му се наложи да полага големи усилия, нито да се напруга особено. Просто силно си пожела да получи нещо за ядене, което на друг е втръснало.

Получи се!

Пред него изникна чиния с грис. Кашата бе студена и не кой знае колко апетитна, но пък със стафиди. И беше ХРАНА. А пък че някое хлапе се е лишило от нея, та то е станало по негово желание. Нали така?

Чин-чин извади от джоба си поогънатата алуминиева лъжица и с ентузиазъм опустоши чинията, като размишляваше по какъв начин да се възползва от ненадейно придобитата си дарба.

Да речем, храната е осигурена. Какво още?

Той почти неволно се сети с какво го бяха хранели като малък, при което, почти без да иска наистина, материализира голям комат хляб, намазан с конфитюр.

Хлябът бе пресен, мек, но конфитюрът — средна работа. Впрочем, той дори такъв не бе вкусвал отдавна. Кой ли глупак би изхвърлил на боклука буркан с хубав конфитюр?

След като приключи с яденето, Чин-чин бръкна в джоба за фас, избра от шепата си най-дългия, понечи да драсне кибрит... и размисли, хитро усмихвайки се.

Защо му е да се мъчи с фасове? Нима по цял свят няма нито един човек, който в този миг се отвращава от цигарите, които има? Някой, който силно иска да ги откаже, но е напълно безсилен да го стори.

Чин-чин се ухили.

Защо пък да не помогне на човека?

Пакетът бе доста омачкан, но в него имаше три цели цигари. Чин-чин запуши, обви се в ароматен дим и си представи какво ли е правел собственикът на цигарите. Дали ги е прехвърлял от ръка на ръка, чудейки се да ги хвърли ли в близкото кошче?

Добре де, какво значение има? Вместо да се чуди кой от предишните собственици какво е правел, дали да не продължи да се упражнява?

Речено-сторено. Вследствие от тези упражнения той получи чифт нови обувки от превъзходна кожа. Само дето цветът им беше бая чудат, подсещаше за залязващо слънце нейде из екваториалните зони. Но що за недостатък е това за човек, който доскоро се задоволяваше с полуразложени чепици с богато минало, щедро наситено с премеждия и несгоди?

Следващата придобивка на Чин-чин се оказа палто от чуден люляков плат, чието название клошарът не знаеше. Яката от кучешки косъм бе оплешивяла наполовина. Чин-чин остави настрана подаръка, пресмятайки, че докато стане студено, има още три месеца, следователно няма смисъл да мъкне палтото със себе си. Сигурно ще успее да материализира, когато му дойде времето, нещо по-елегантно и удобно...

Запита се дали да не продължи да тренира новите си вълшебни умения. Дали?

Продължи.

През следващия половин час стана притежател на изтъркани ръкавици с по шест пръста, стар пращен калъф от контрабас, сплескана шапка, която миришеше на котешка пикня, миниатюрно пъстро чадърче с няколко значителни дупки, ръчно изрязана лула, натъпкана с кисело миришещ тютюн.

И още... и още... и още...

По някое време Чин-чин спря и огледа замислено камарата вещи, някои от които бяха паднали от масата, и реши, че е настъпил моментът за почивка, през която отново да осмисли отварящите се пред него перспективи.

Хм... перспективи. Приятна дума. Обнадеждаваща. Може би предишният му живот, окаян и труден, е бил само прелюдия към този момент? Възможно е да е настъпил неговият звезден час и още от утре да заживее не в изоставена, предназначена за събаряне сграда, а в някой луксозен хотел, да речем?

Ами да, защо не?

Чин-чин изсумтя.

Брей, че се увлече. Още малко и ще се наложи да си поръча уред за връщане на вирнати носове в изходна позиция. Не, не бива да отрича значението на случилото се, глупаво би било. Той наистина откри в себе си чудесна дарба. Дарба да получава онова, което на другите им е омръзнало окончателно. Което ще рече, че ще се озове в хотел от най-ниска класа, тъкмо за такива неудачници като него.

Не, най-добре е да се задоволи с постигнатото, както неведнъж преди беше постъпвал. Но пък именно това неумение да върви докрай го превърна в клошар, буквално го изхвърли на буницето на живота. Може би поне сега не бива да изпуска своя щастлив шанс и да се опита да стигне по-далеч? И по-високо, а?

Чин-чин се замисли.

Всъщност, от какво толкова се нуждае наистина? От глад вече няма да умре — сигурно е, хлябът насъщен не ще му избяга вече... Подсигурен е и с дрехи — макар и калпави, но приемливи. Какво още му е нужно? Какво да си поиска?

Зрелища?

Хм... зрелища...

Добре, нека бъдат зрелища.

Телевизорът, който изникна в ъгъла на стаята, работеше въпреки липсата на електричество. С което достойнствата му се изчерпваха. Защото беше стар, с изметнат дървен корпус и приемаше само две програми. Едната бе скучна, въртяха най-глупавите реклами, а другата се казваше „Денонощен курс «Направи си сам» надеждна и икономична кучешка колибка“. След пет минути гледане Чин-чин се убеди, че името на канала не е никаква шега. В нея най-сериозно учеха как човек евтино, бързо и читаво да си прави кучешки колибки. Най-разнообразни видове колибки. Съдейки по надписите, наистина денонощно.

Следващият опит му донесе компютър. Той също работеше, без да е включен, към каквото и да е захранване, но нямаше нито една игра на хард диска. Чин-чин призова на помощ всички свои знания от времето, когато цели два месеца бе работил като нощен пазач в магазин за компютри, и си пожела няколко диска с игри. Дисковете се оказаха дефектни и нито една от игрите не успя да се инсталира.

Чин-чин няколко пъти прати света по дяволите, облегна се на масата, взря се с омраза в монитора на безполезния при това

положение компютър и се помъчи да си даде равносметка.

И така, чудесната му дарба не бе в състояние да осигури качествени зрелища. Въпреки че не беше пробвал да си поиска видеоманетофон или друг плеър, подозираше какво ще се получи.

Та какво друго? Как да използва дарбата? Ако не измисли нещо, всички бляскави възможности и перспективи си остават далечни и недостижими...

Ами ако...

Хм...

Защо пък да не...

Чин-чин отдели известно време да обмисли новото си хрумване. Комай този път не би трябвало да има гаф. Все пак рискът остава, но който не рискува, той не пие шампанско накрая. Нали така?

Който не рискува...

Жената трудно би минала за хубава. Нито миловидна. Май даже не минаваше в категорията „става“. Беше просто жена.

Но няма това бе малко за Чин-чин? Та какъв е той? Е, тази сутрин се събуди като клошар, обикновен просяк. Но нещата са се променили... доколко? Кой е той сега?

— Ти пък кой си? — попита жената.

Имаше нисък дрезгав глас, в който ясно се усещаше агресия.

Чин-чин се ухили.

Изведнъж го порази мисълта, че сега той е господарят на тази жена и може да прави с нея каквото му скимне. Действително, няма не я е изтръгнал от може би другия край на страната, не я е пренесъл тук, в изоставената къща? И това е само началото. Кой знае какви още възможности всъщност крие дарбата? А може пък да има и други дарби, нали? Просто не ги е търсел. Ами ако открие в себе си нещо такова, нещо по-солидно, което да носи повече облаги?

— Ей! Веднага ми кажи кой си и как се озовах тук... Съветвам те да побързаш. Разбираш ли какво казах?

Тонът на жената беше свадлив и очевидно тя се канеше да вдигне скандал. Съдейки по всичко, това май го умееше.

По-рано само заплахата за свада, с когото и да е хвърляше клетия Чин-чин в паника, като го караше незабавно да капитулира. Ала това беше по-рано. Сега той вече бе друг човек с променено отношение към останалите хора.

— Каква разлика има за теб, жено? — внушително изрече той. — Важното е, че аз съм твоят господар, а ти си длъжна да ми се подчиняваш. Безпрекословно. Ако пък посмееш да ми се опъваш, няма да можеш да мигнеш и ще те пратя някъде... например в кратер на изригващ вулкан или на дъното на Марианската падина. Ще ти хареса ли?

Жената отвори уста, готова все пак да се разкреци... И тогава осъзна какво и е казано, стрелна бездомника с уплашени очи и побърза да кимне.

— Нещо искаше да възразиш? — високомерно запита Чин-чин.

Бе опиянен от усещането си за победа. Освен това, знаеше основния закон на всяка война. Завземането е трудно, удържането — два пъти по-трудно. Затова първото нещо, което се прави, е да затвърдиш завоюваните позиции. Да се окопаеш.

Жената припряно отрече, ала след минута не изтрая и попита:

— Шегуваш ли се?

— Да ти прилича на шега? — промълви Чин-чин. — Огледай се, опитай се да обясниш как си се озовала тук, а после пак ми задай същия въпрос. Не ти ли се струва глупав?

— Добре, ще помисля — обеща жената.

— Докато мислиш, сготви нещо за ядене.

Чин-чин продължаваше през просото, надявайки се да не хлътне в някой трап.

— Ами продукти? — стъписа се жената.

— Сега.

Вече доста чевръст в материализациите, Чин-чин бързо снабди жената с известно количество продукти и няколко тенджери, които бяха очукани и с по една дръжка, но пък нямаха дупки и не бяха твърде мръсни, за да не свършат работа.

— Започвай! — нареди той.

— Ами печка? — попита жената.

— Ох, да бе...

За да не го разсейва, Чин-чин отпрати жената в другата стая, след което сътвори печка. Както очакваше, тя работеше без ток, макар да бе електрическа. Работеше много зле. Но последното не бе негов проблем, затова Чин-чин се върна в креслото си.

Оттатък жената шеташе, дрънчаха тенджери, а новоизпеченият вълшебник внезапно съобрази, че не ѝ знае името. Но пък и тя не знае неговото. Разбира се, този пропуск лесно можеше да се поправи. Само че защо да бърза? Ами ако тази жена не му пасне — за какво му е да знае как се казва?

Пък и имаше да мисли, не да се пилее за дреболии, да разсъждава над по-важни неща.

Кои?

Ами, например, все още имаше усещането, че не е разкрил всички възможности на чудодейната си дарба. Трябваше да има още нещо. Било то аспект на същата дарба, било съпътстваща някаква. Нови изгоди, нови хоризонти...

Трябваше добре да обмисли това. Сега поне ще има време за мислене, понеже не му се налага да обикаля боклукчийските кофи.

И Чин-чин се замисли. И измисли.

Едва сколаса да реализира поредното си желание, когато жената дойде от съседната стая и мълчаливо тропна на масата пред него паница алпака, пълна с нещо сварено.

— Това какво е? — поинтересува се Чин-чин.

— Бигус^[1] — последва обяснение.

Бездомникът подуши ястието.

Очите на някой по-несвикнал човек сигурно биха се насълзили. И ако това нещо наистина става за ядене, то със сигурност може да има само едно название — бигус. Но пък от месеци насам той не бе докопвал топла гозба.

След като изсърба бигуса, Чин-чин се протегна с удоволствие и си рече, че не е сбъркал много, като е материализирал жената. Заслужава да си я остави, което означава...

— Липсват ми моите близки — каза тя.

— Мъжът ти? — моментално застана нащрек Чин-чин.

— Мръсникът отдавна избяга.

— Хубаво — успокоено махна с ръка клошарът. — Ще ги имаш.

Стига да не ми досаждат.

— Съгласна съм — промълви жената. — Но ги искам веднага.

Чин-чин благо кимна.

Тази жена явно познаваше живота от не най-добрата му страна и възприемаше околния свят без никакви илюзии. Щом днес има

възможност за нещо, защо то да се отлага за утре, след като утре най-вероятно няма да има нищо.

— И кога? — попита тя. — Сега или някога после?

— Сега — сопна се Чин-чин. — Иди си в съседната стая. Тук скоро ще имам важно съвещание.

— Да не ме преметнеш? — поинтересува се тя.

— Няма. Върви и чакай.

Тя излезе, а Чин-чин се опита да превърне желанието ѝ в реалност. Комай сполучи. От съседната стая се дочуваха два гласа. Новият бе бабешки, скръцлив, много недоволен. После се появи още един. Детски. И още един. Освен ако не бе същото дете.

Чин-чин се нареди да надникне и да направи преглед на неочаквано разрасналото се семейство, но забеляза движение през прозореца, видя спираща лека кола и остана на място.

Изглежда се изпълняваше одевешното му желание — онова, което той си поръча, преди жената да му донесе бигуса.

Бездомникът се усмихна доволно.

Стига всичко да стане точно както го бе намислил...

Да бе, как пък не...

Съмненията се потвърдиха — надеждите му се оказаха излъгани. Не чак напълно... но все пак...

С една дума, дойде млад, безупречно костюмиран млад мъж, който донесе надлежно попълнени според изискванията на закона документи. Според които бездомникът ставаше собственик на банка.

Само една подробност разваляше картинката...

Банката беше най-окаяната на света. От нея капеше толкова мизерен доход, че не предлагаше никакви изгледи за напускане на изоставената къща и нанасяне в по-прилично жилище. Чин-чин с махване на ръка разкара костюмирания, още веднъж проучи книгата пред себе си и се послуша. Оттатък жената гръмко хокаше някого. Клошарът-банкер тежко въздъхна.

Сега вече принципите на действие на чудесната дарба бяха напълно ясни. От което следваше, че не е трудно да предскаже какво ще става нататък.

Абсолютно всички негови желания ще се сбъдват, но с една-единствена малка корекция. Да получава най-лошия вариант на пожеланото, от който би се отказал някой по-късметлия от него.

Някой по-късметлия... Излиза, че той не е просто неудачник, а най-безнадеждният от всички възможни? Неудачник на квадрат?

Хм... А едва тази сутрин си мечтаеше само за един сандвич. Пък сега... Не прекалява ли? Може би има смисъл да озапти лакомията си и да се задоволи с питомното? Пък дивото... дивото нека си дивее, нека друг го гони, нека друг го преследва. Още повече, че надали Чин-чин ще го улови. Но пък толкова му се иска! Апетитът, както се знае, идва с яденето. И ако успее, ако се постарее да измисли нещо...

Какво именно „нещо“?

Ако си пожелае автомобил, това ще е най-калпавият модел и най-скапаната кола от серията — стара, непрекъснато повреждаща са. Ако рече да си поиска друга жена, тя няма да е по-стока от онази в съседната стая. Възможно е дори да му се падне по-лоша. И какъв е тогава смисълът да променя каквото и да е? Има нужда да се сдобие със собствена къща, сега изникна семейство, трябва му удобства... Но дали получената с помощта на чудесната дарба къща ще бъде по-добра от тази?

Ох, надали... Ох, съмнително...

И какво тогава му остава? Притежава необикновена дарба, но цял живот ще се храни с огризки и ще обитава съборетини? Има ли начин някак да промени това положение?

Хм...

Чин-чин отново погледна към прозореца и пак се намръщи, тъй като слънчевото зайче го стрелна в очите.

Изходът е... да съумее да използва най-добре появилите се възможности...

Добре, да го видим от другата страна. Случилото се води до определен извод: всички тези материализации доказват единствено, че съществуват явления, които не се вписват в научните представи. И ако за това научат боговерците... няма значение от коя църква, учение или секта са... биха могли да му предложат работа. Вярващите изпитват гигантска нужда от чудеса, с които да натрият носа на учените-атеисти. Ето, той ще задоволява тази нужда...

Макар че...

Чин-чин пак почеса тила си.

Ако се замислим, списъкът стандартни чудеса никак не е обширен.

Изцеляване? Да, със сигурност би могъл да пожелае такова нещо за някого. Ще махне една болест, като я замести с друга, навярно още по-страшна...

Да нахрани тълпа гладни... с мухлясали хлябове и вмирисана риба.

Прогонване на демони? Ох, за това дори не искаше да мисли...

Не, не става. Истинските чудеса за религиозните фанатици трябва да минават гладко и без гафове. Иначе няма да има заплащане. И без това се навъртат достатъчно дилетанти, които предлагат калпави чудеса.

Чин-чин взе един от документите пред себе си и още веднъж внимателно прочете онзи параграф, който го обявяваше за собственик на банката.

Банка... Полза от нея — никаква... Само срам ще бере с такава банка. Да си бе останал в съборетината, да се бе препитавал с нахапани сандвичи, сигурно щеше да е напълно щастлив. Ама не, прииска му се нещо ПОВЕЧЕ...

Кой в този свят е истински щастлив? Само онзи, който няма какво да губи. Колкото по-нависоко се издига един човек, толкова повече грижи си трупа на главата, толкова повече сили и нерви се налага да бъдат харчени. Това е неумолимият, не познаващ изключения закон.

Ами ако все пак има някакви изключения?

Чин-чин потърка чело.

Какви биха могли да бъдат тези изключения? Как ще се появят? Само в резултат на чудо. Хм... чудо? Та не правеше ли той от сутринта насам чудо след чудо? Истинско, невъзможно чудо. И го постигаше с усилие на мисълта си, пренасяше вероятно от другата страна на земното кълбо вещи и хора. Алчността го тласна да поиска да стане собственик на банка. И ако продължи по пътя на чудесата...

Дъхът на Чин-чин внезапно секна. Изведнъж осъзна на каква пътека е стъпил и какво мерзелее в края ѝ. Добре, щом финалът е възможен, не е ли по-лесно направо да се пренесе до него, вместо да се мъкне през всички междинни гари, направо да иде в края и да грабне голямата награда? Кой или какво би могло да му попречи да го направи? Ами, никой. Затова...

Усещайки как от ужас му изтръпват ръцете, Чин-чин затвори очи и си намисли желание...

Всичко, което видя насетне, напълно отговаряше на неговите представи.

Белоснежен, простиращ се в безкрайността облак, нетърпимо бляскава, сякаш построена от диаманти ограда, и сияеща с всички цветове на дъгата порта. Огромна порта. Не бе далеч. Пред нея се мотаеше плешив шишко с бяла тога. Държеше в ръка внушителна наглед връзка ключове. Чин-чин загърби портата и установи, че стои на ръба на колосална дупка, през която надничаше бездна, а дълбоко в нея се виждаше някаква планета. Формата и разположението на континентите се сториха смътно познати на Чин-чин.

Той кимна със задоволство и отново се обърна към портата.

Разхождащият се отпред шишко, забеляза бездомника и тутакси спря, отправи предан поглед към него. Цялата му поза излъчваше готовността незабавно и колкото може по-добре да изпълни всякакво нареждане.

Да, нареждане...

Чин-чин се усмихна. Душата му се стремително се изпълваше с увереността, че този път всичко е станало без никакви досадни поправки, точно както го бе пожелал...

Получи се! Което значи, че той...

Чин-чин вдигна ръце и предпазливо опипа въздуха над главата си. Усети някаква фина и деликатна субстанция. Свали ръка и погледна пръстите си, по тях чезнеха пъстри петна.

Точно така, това беше нимб. Нищо друго. А пък онзи плешив дебелак е...

Най-лесно би могъл да се приближи, да попита и да се убеди окончателно, че всичко е наред. Че подозренията му са неуместни.

Последното му желание бе изпълнено на сто процента. Бе разкъсал порочния кръг, според който можеше да претендира само за огризки. От днес, както се полага на един истински бог, той ще получава само най-доброто от най-доброто. Никакви вещи втора ръка, никакви дотегнали някому до смърт съпруги и деца, никакви едва кретащи банки.

Чин-чин едва не подскочи с радостен вик, но се сдържа, осъзнавайки своя най-велик статус.

Ето докъде може да доведе една-единствена овреме хрумнала на човек сполучлива мисъл.

Да стане Бог. Нима не е гениално? Нима не е яко? Ще живее в райската градина, без да изпитва нужда от нещо, ще живее вечно, като от време на време за развлечение ще наглежда жалките човеченца, за да им въздава според заслуженото...

Момент... а къде се е дянал онзи, който е бил Господ преди него? Изчезнал е, разсеял се е, престанал да съществува? Поради една неуместна и в кофти момент изникнала мисъл за несъвършенството на подвластния Му свят, заради мимолетно желание да се отърве от всичко това?

Чин-чин потръпна зиморничаво.

Щом такова нещо е сполетяло неговия предшественик, каква е гаранцията, че няма да му се случи и на него? Дали не си заслужава да вземе мерки, като по някакъв начин ограничи способността на земните жители да творят чудеса? Този преди него сигурно вече е правил нещо подобно, но е ограничил само възможността за творенето на обикновени чудеса, не е предвидил появата на някого, способен да отнема ненужните вещи от собственика им. И този пропуск е бил достатъчен, за да изгуби мястото си.

Чин-чин се запъти към портата, като си заръча да се погрижи за това. Но не сега. После. Първо да се убеди, че обстановката не е плод на въображението му. Кой знае, може би истинският бог още си е на трона, докато появата на бездомника тук е някакво недоразумение.

Напразно се тревожеше.

Гологлавият шишко отвори портата с един от ключовете и пред очите на бившия клошар се разкриха чудните гледки на райската градина. А после, като видя тълпата посрещачи, Чин-чин напълно се успокои. Бяха ангели.

Всичко бе правилно. Той все пак съумя да се възползва от своя единствен и неповторим шанс. И то какъв!

С гордо изправена глава, той прекрачи прага...

След известно време Чин-чин покани на гости бога от съседния свят, който му обясни в какво точно се състоят задълженията на собственика на една вселена. И скоро бившият клошар се зае да възстановява изтичащата от света му енергия, като тръгна редовно да рови в черните дупки, събирали всякакви боклуци дълги епохи наред.

---

[1] Традиционно полско коледно ястие с месо, салам, кисело зеле, сливи и подправки, наподобяващо нашата капама. — Бел.изд. ↑

ЯНИСЛАВ ЯНКОВ

КУТИЯ ОТ АБАНОСОВО ДЪРВО

В началото на юни, когато отчаян и смазан от болната си представа за жалкия ми остатък от живота... В началото на края, когато брадясал и без пари, изплют от гаровата кръчма, се качих в автобуса, видях Джун. Никога няма да срещна по-смуцаващо и възхитително същество.

Бяха я наобиколили десетина побъркани мъже и се мъчеха на всякакъв език да говорят с нея. Джун забрави английския, обърна на френски, после потърси хотел на немски...

И тогава... Внезапна гореща вълна разтвори навалищата от хора. Хванах я за ръката. Прошепнах, че я разбирам. И се удавих. Удавих се в очите на Джун.

До входа на хотела тя измъкна шарена чантичка от огромния си сак, порови за миг в нея и ми подаде бяла сгъната хартийка.

— Това е адресът... Един близък... Дано имаш време. Живее някъде тук... Ще бъда много щастлива, ако...

Джун влезе в хотела и ме остави съкрушен пред лъскавата врата от кристал.

Това беше краят.

Навярно си изхвърчал, приятелю. Мислиш момичето за свое спасение? Както винаги другият се появява, подлецът му с подлец. Кога е ходил в Англия, кога се е върнал?... Навярно някой тъп инженер, технически сноб, птица от партийния курник. Няма да го търся. Ще кажа на Джун...

Ще кажеш, но как ще излъжеш? Ти просто си един отчаян безделник.

Разгънах листчето. Улицата се завъртя в спирала пред очите ми.

Беше моят адрес.

Как се зарадва Джун, че нейният близък съм аз. Разцелува ме. Дълго не я пусках, разтърсен от внезапния и порив. Провидението ни беше срещнало.

— Спомняш ли си — толкова бързо приказваше Джун, че едва я разбирах, — когато си бил дете, един англичанин поискал да го щракнеш за спомен пред старата крепост. От миналата есен господинът живее до нас. Той ми каза за теб.

Връщах се вечер вкъщи с необикновена тайна зад пламналото ми теме, тайна скрита в тъмните гънки на побъркания ми мозък.

— Зарязал си коняка — каза една вечер жена ми. — Но си мисля, че си минал на френски парфюм — добави презрително тя.

Затова след раздяла с Джун обръщах на екс по два рома. Стараех се да изглеждам пиан. А дните привършваха. Джун скоро щеше да отпътува за Англия.

Казах на жена си.

— ... — прошепна без сянка в очите Джун. — Не я огорчавай сега. Кажи й, когато си тръгна. Христос ме е създал за теб. Бедната, ще я заболи. Ще те нарече измамник. И ще поеме нещастията си. Мислеше да убиеш себе си. Много си бил самотен... без мен. Затова дойдох. Дълго трябва да живееш. Трябва да създаваш велики неща. Приживе няма да те разберат. Аз те разбирам. И Господ също — обича те, въпреки че недостатъчно мислиш за Него. В тебе още се разпореждат първичните сили. Но аз те обичам. За мен си река. Искам да се къпя в теб... Защо ме боли, като ти говоря така? Над нас Някой е разтворил крилото си, но ме е страх. И ми става студено.

Обърнах гръб на работата си. Търсеха ме по телефоните, по пощите, с планински спасители... Отидох да извиня отсъствията си. Завърнах се да получа или плесница, или отпуск. Всичко се уреди моментално, без възражения. В друг случай ме препъваха. Тъпчеха душата ми на маса с червено кадифе.

Джун ги хипнотизира. Гледаха я като самото чудо. Питаха — защо толкова сте се разбързали? Джун ги преобразяваше с дълбоките сини мъглявини на очите си. Дърпаше им конците и те се премятаха. Падаха. Скачаха. Летяха... Докара възхищението им до световъртеж. На излизане един от тях ме дръпна за ръката и прошепна:

— С такова момиче по-добре не се връщай в блатото. Да бях на твоето място, щях да заплюя всичко. Щях да тръгна към Джомолунгма. Щях да човъркам с нокти Марианската бездна. Камъни щях да ям, но да съм с нея...

Джун учеше архитектура. Развеждах я под вековни лозници, под изгорели стрехи на изгубени градове. Изпаднаше във възторг от изконната тишина на манастирите. Капите на монасите падаха, когато застанеше на прага. Преди да сме стигнали следващата обител, там знаеха за нас.

Един престарял мъж излезе от килията си, просна се на колене пред Джун и рече:

— Богородице, доживях да те видя.

И плака дълго в ръцете ѝ.

Тя го целуваше по мазните сплъстени коси — бели върви от вековни нерадостности. И го утешаваше. Но думите не бяха английски. Не бях срещал такива думи.

Изпрацах я един късен следобед. Някъде отвъд гарата тътнеше голямата река. Влакът сякаш мина през мен.

— Джун — виках аз, — върни се, Джун! Господи, да не бях те срещал, Джун!

Бях на двадесет и осем години.

Джун ми писа веднага. Аз ѝ отговорих с отчаяни стихове и жестоки увещания да се видим отново.

За седми път прецъфтя салкъмът. И тогава успях да изтръгна едно внезапно пътуване до Англия. Дадох всичко за него — златен часовник и стари монети, колекция от лули и Салваторе Куазимодо.

Самолетът се приземи на лондонското летище два часа преди залез. Бях на стъпка от Джун.

Шофьорът на таксито се обърна да ми подсказе, че пристигаме. От двете страни се редяха двуетажни и триетажни къщи на старо предградие, къщи от вар и дърво, шарени кутии за пожълтели снимки и писма от мъртви податели. Лъхна ме киселият вкус на окосена трева — късо подстригани глави на зелени щурчета.

Джун беше някъде зад тия стени. „Към осем, пишеше тя, преди да запалим лампите, свиря на пиано.“ Вече чувах пианото. О, Джун!

Звънецът закла мелодията. Тя захърка под острието и спря. Някой изтропа по коридора. Вратата бавно се откряна. Надниква бяла глава — жена на около осемдесет. В очите ѝ видях очите на Джун.

— Говорите ли немски? — едва прошепнах аз.

— ... — отговори старицата.

— Търся Джун. Аз съм...

— Не ви разбирам, господине... — каза жената и се помъчи да затвори.

Натиснах леко вратата.

— Моля ви, търся Джун... Чух я като свиреше...

— Никой не е свирил... Пол! Ела, Пол!

— Трябва да съм луд, ако греша — почти изстенах аз. — Ето писмата й. Това е Вашият адрес.

— Пол! По дяволите, ела, Пол! — извика отчаяно жената.

Старецът се появи жилав, скоклест, две глави над нея. Допрегльщаше нещо.

— Кога най-сетне ще вечерям спокойно?! — изръмжа жестоко мъжът.

— Господинът твърди, че идва от България. Къде е България, Пол? Майко света! Търси Джун. А, Пол? Ти разбираш ли нещо?

— Да не е избягал от лудницата?

— Идвам от другия край на живота — задавих се от отчаяние аз, — обичам Джун и искам да я видя.

— Ще викам полиция — навярно каза жената на английски, но старецът махна с ръка и тя продължи на немски: — Джун отдавна не живее тук. Пол, какви са тия писма... с почерка на Джун?

— Господине — взе думата мъжът, като разглеждаше пликовете, — има някакво недоразумение. Как да ви кажа, вярвам ви, но не мога да си го обясня. Ще ви заведем при Джун, господине.

Защо ме въртят тия двамата? Спомена ли за Джун, сякаш им слагам в шепите огън.

Старецът наметна дебела сива жилетка. Нахлузи огромни обувки. Жената се развика. Тромавите й стъпки задумкаха зад нас. До пет минути стигнахме вратата — огромни тежки криле от черно желязо, висока каменна ограда... В сгъстения здрач се мяркаха сиви кули. Тия побъркани старци ме водят на гробищата!?

— Ето я Джун, господине — спря се пред един обелиск старецът. — Ето я нашата Джун. Тридесет години спи под тая ужасна плоча нашата необикновена, непрежалима дъщеря. Ние сме самотни старци и не знаем защо сте дошли да ни тревожите, господине.

В къщата влязохме по тъмно. Мъжът донесе тежка кутия от абаносово дърво.

Снимките на Джун като малка. Снимките на голямата Джун. Джун, която познавах. Показах им моите снимки с Джун и гологлавите монаси.

Двамата не искаха да повярват. Как можех да им обясня? Джун беше жива, топла, дишаща... Монахът я нарече Богородица.

— Тя беше Богородица, господине — каза мъжът.

Писмата се изпращаха от един пощенски клон на десет мили от къщата. Но пощата по това време затваряше. Не можех да заспя. Разкъсваше ме отчайваща болка. Чувах, че и ония не могат да заспят. Жената по едно време се разплака. Изгърмя гневният глас на мъжа.

— Да, да... Спомням си младата госпожица — каза на сутринта служителят зад гишето. — Да не сте от полицията, господине? Всеки понеделник към десет преди обяд минаваше милата. Седем години изпращаше писма до България. Оня ден също идва, но не изпрати нищо. Каза ми, че ще дойде един българин... Навярно това сте Вие? Остави бележка за Вас. Да, имената съвпадат...

„Защо бързаш, мое упорито момче? — пишеше ръката на Джун. — Нали ти казах, че аз ще дойда да те взема. И виж, успокой моите старци. За тях аз съм мъртва. За теб — не. Повече няма да ти пиша. Ще се видим непременно. Твоя Джун.“

За двадесет и пети път цъфти салкъмът. Аз чакам. Чакам, стъпил до ръба на бездната, приповдигнат на пръсти, побъркан, отчаян, вгледан в ослепителното пространство пред себе си...

Монахът отдавна е мъртъв.

Оня ден бях в манастира. Посрещна ме игуменът — млад човек, отскоро заселил тая света обител. Запитах го какво чудо е ставало по тия места.

— Да, господине — каза игуменът. — Преди двадесет и петлета Богородица се е показала на монасите. И никой не знае защо с нея имало някакъв млад мъж, който повече приличал на прокълнатия дявол, отколкото на ангела, който я съпровожда.

ДЕН ШОРИН

СПАМ

Будилникът свири Чайковски точно четирийсет и три секунди. Обикновено това е достатъчно, за да се събудя напълно. Ставам от леглото и отивам до кухнята бос. Подът днес е студен, от което настръхвам зиморничаво. Отчетливо щракане — включила се е кафеварката. След няколко минути навред плъзва аромат на прясно сварено кафе. Истинското бразилско се пие без сметана, ако не искате да убиете индивидуалността му. Добавям само една лъжичка захар в порцелановата чаша, благородната горчивина на кафето все пак ми идва в повече. Отварям прозореца. Раздвижва се сутрешната прохлада, нахлува в кухнята и започва да кръжи около мен своето хоро.

Усмиввам се — днес утрото е рядко приятно. Обличам костюма, мятам отгоре лек наносинтетичен шлифер, все пак навън е септември, обувам мокасините. Мекото усещане на шитите по поръчка дрехи ми вдъхва допълнителна сигурност.

Излизам на улицата. До спирката на такситата от входа на блока има сто и дващест крачки, които ми отнемат от една до пет минути — според настроението ми. Сега съм в добро настроение. Бавно вървя по павирания тротоар, наслаждавайки се на живота. Покрай мен с тихо бръмчене префучават мобили — в градовете наземният транспорт няма право да превишава звуковата бариера. Ръми ситен студен дъждец — имаше смисъл да облека шлифера.

— Добро утро, Игор Борисович — подвиква ми Саня. — Каретата е готова!

Саня е таксиметров шофьор, но винаги е безупречно учтив, личи му публичното възпитание. За разлика от него аз съм израснал в семейна среда, но дълбоко уважавам интернатите, защото най-сетне обществото се научи да отглежда пълноценни личности.

— Добро утро, Александър — отговарям му. — Обичаш ли есента?

— Разбира се! Когато вали дъжд, имам повече клиенти — простодушно ми отговаря Саня.

Качвам се в колата, настанявам се на седалката, тапицирана с нещо като велур. Саня пали двигателя и без да бърза продухва турбините. С лек тласък купето се издига на въздушна възглавница, таксито меко се плъзва напред.

— Както винаги? За академията? — пита Саня. — И по-бързичко, нали?

— Точно така.

Таксито се престроява и навлиза в скоростната лента. Обичам това усещане за стремителен полет на няколко сантиметра от земята, високите скорости винаги ме омайват, струват ми се нещо недостъпно и опияняващо.

— Щерка ми тръгна на училище! — бърза да сподели новини Саня. — Първолачка. Още от снощи се нагизди — с бяла рокличка и синя панделка.

Дъщерята на Саня е със синдром на Даун — извънредно рядка в наши дни болест. Съпругата му просто си спестила навремето минаването на троен тест, а резултатът сега е такъв, че пред хората те двамата се хвалят с детето си, а нощем тихо плачат заедно. Пътуваме нататък в мълчание. Саня знае, че аз знам за дъщеря му, пък аз просто не намирам думи, с които да утеша този млад мъж.

— Игор Борисович, стигнахме!

Вадя от джоба разплащателната си карта и прехвърлям в сметката на Саня седемдесет и пет евро. Това е двойно повече от обичайната тарифа, но аз мога да си го позволя.

— Почерпи първолачката по този случай.

Саня излива порой благодарности, а аз слизам от мобила. Тук още не вали, но по-късно дъждът задължително ще заръми — есен е все пак.

Пяст птици. В центъра на града не се чуват често птичи песни, предимно по крайните квартали. Разпознавам задъханата серенада на славей. Доста е закъснял този певец с концертите... сигурно се кани да презимува тук.

Масивната врата на академията се отваря, неприятно скърцайки. Дано не забравя да кажа на някой асистент да намаже пантите. Графитна мултисмазка ще свърши за тази врата чудо.

Кабинетът ми се намира на втория етаж. Тук винаги е свежо и ухае на лавандула. Май че има човек, който отговаря за това, но не съм сигурен, не съм задълбавал никога в домакинските работи на академията. Срещу прозореца има компютър. Нито е най-мощен, нито най-престижен модел, но пък е мой. Поставям ръце на клавиатурата. Мнозина мои познати изцяло преминаха на гласов интерфейс, аз обаче предпочитам да отправям запитванията си през клавиатурата. Намирам този начин за по-мистичен от другите актове на взаимодействие „човек-машина“. Показалецът на лявата ми ръка привично напипва издатината на клавиша „А“, показалецът на десницата — също такава пъпка на клавиша „О“. Набирам паролата. Мелодичен женски глас съобщава, че няма нови писма в пощата, следва борсова бюлетина. Аз постепенно влизам в делови ритъм.

Виталий влиза, без да почука. Винаги влиза така — такъв му е навикът. Случва се.

— Игор Борисович, добро утро.

Интересно ми е мнозина ли удостоява с учтиво обращение? Със сигурност само онези, от чиято помощ се нуждае. Виталий е един от абсолвентите на академията. При това, далеч не от най-добрите випускници. Просто винаги е имал връзки, а пък аз навремето смятах, че мога да науча даже едно дърво да МИСЛИ.

Чудото не се случува — ако човек не иска да учи, дори най-висококвалифицираните педагози не могат да му помогнат. Затова сега, вече оглавил аналитична група към президента, Виталий тича при мен за всеки повече или по-малко сериозен въпрос. Пак добре, че не безплатно.

— Добро утро, Виталий — позволявам на иронията да напои думите ми. — Заваля ли вече?

Виталий размишлява, търсейки скрит смисъл в казаното. Почти дочувам как мозъкът му скърца. Накрая той игнорира моя въпрос и подхваща направо:

— Разбирате ли, Игор Борисович, пред нас възникна един малък проблем.

Той винаги казва „нас“, „ние“, мъчейки се да подчертае близостта си до президента. Хващам се на бас, че президентът хич не го е грижа за проблемите на аналитичния център. В краен случай той

просто ще уволни Виталий, като вземе на негово място някого от *мислеците* абсолвенти на академията.

— Слушам те.

— През последния месец достоверността на нашите прогнози спадна почти с двайсет процента.

— Разбира се, ти не можеш да ми разкриеш съдържанието на тези прогнози... — само констатирам факта.

Всъщност знам какво представляват неговите изследвания, но ми се искам малко да го накарам да си свие перките.

— Извинявайте, Игор Борисович, това е държавна тайна.

Разбиращо се усмихвам и подавам на Виталий разплащателната си карта. След като сметката ми набъбва с внушителен хонорар, прибирам картата във вътрешния джоб на сакото. Виталий не е стиснат — моите препоръки обикновено си струват парите, които получавам за тях.

— Опитайте ли да решите проблема със собствени сили? — питам, като присвивам очи.

— Ясна работа, впрегнахме резервите и разширихме щата на осведомителите с двайсет на сто.

По-добре да бяхте наели повече аналитици. Впрочем по върховете никога не са умеели да ценят интелектуалния ресурс. И така, какво имаме? Достоверността на прогнозите е започнала да спада преди месец, което е напълно обяснимо — в началото на август беше доста жегаво, а пък жегата никога не е благоприятна за извършване на конструктивен анализ. После групата взела да клати лодката, като привлекла нови осведомители. В резултат рязко нараснал потокът недоброкачествена информация, от което се понижила достоверността на прогнозите. Сам би могъл да стигнеш до този извод, стига да се беше опитал да *мислиш*.

— Изпъдете всички новоназначени осведомители, а за останалите въведете предварителен филтър на информацията. Гарантирам, че нивото на верните прогнози ще скочи дори над нивото на юли.

Виталий ми вярва. То му е като рефлекс на кучетата на Павлова. Светва лампа — значи ще дават храна, дал съм препоръка — значи всичко е точно както съм го казал. Едно време той се опитваше да спори, доказвайки ми, че дрънкам глупости. Обаче с всеки верен съвет

излизаше, че моите „глупости“ чертаят най-ефективните пътища за изход от възникващите кризи. Лампа — храна. Всичко е много просто. Ако кажа на Виталий, че за решението на всички проблеми се налага той да скочи през прозореца — ще го направи. Дори няма да се замисли за последиците — само защото „Игор Борисович винаги е прав“.

— Благодаря, Игор Борисович.

Той си отива, а аз продължавам да нищя борсовите бюлетини. Много сериозно съм заинтересован от ръста на акциите на „Орбита Инкорпорейтед“. Нима се гласи Четвърта звездна? Проверявам състоянието на основните активи на ЕКА и разбирам, че слуховете за нова експедиция до звездите представляват чист блъф. Следователно, след няколко дни акциите на „Орбита Инк.“ ще паднат, повличайки след себе си ЕКА и „Роскосмос“. Само че кога ще настъпи моментът за най-изгодно продаване на тези активи? Днес още е рано, но пък утре може да стане късно.

Меки стъпки спират пред вратата ми. Пауза. Четири почуквания. Това е Марина. Мило и много умно момиче.

— Маринка, заповядай.

— Добър ден, Игор Борисович! — Марина спира край креслото ми и няколко минути наблюдава как разпращам спешни препоръки на финансовите партньори. — Идвам за съвет.

— Целият съм в слух, Марина.

За нея моите консултации са безплатни. Още не съм изгубил надежда да науча тази девойка да мисли. Във всеки случай, тя има всичките данни да успее.

— Вижте, Игор Борисович, ние работим над проекта „Изкуствен Интелект“...

— Подочух... И май твоята програма вече е задала въпроса „кой съм?“. Прогресът е налице.

Влагам в тази фраза щипка сарказъм, веднага усетена от Марина.

— Смятате това направление за безперспективно?

— Чак пък! — искрено отричам. — По-скоро след десетина години вие сами ще се откажете от опитите си да направите мислещ софтуер и ще стигнете до напълно нов модел за макрообектно програмиране.

Марина слага ръка на рамото ми. Колко тънки пръсти има тя. Захлупвам китката ѝ с дланта си и питам:

— Какво точно искаш?

— Искам да го създам. Съвършения разум. Не просто ИИ, чието поведение твърде много зависи от настроението на програмиста в момента на регулиране, а именно Съвършен разум. Такъв, който да мисли в съвсем различни категории. Различни от човешките.

— Е, и? — аз леко стискам пръстите ѝ. — Какво искаш от мен?

— Да ми помогнете, Игор Борисович. Подскажете ми посоката на работа.

Разбира се, мога да ти раздъвкам отначало докрай. Или да ти дам готовия резултат, както на Виталий. Само че няма да ми повярваш, та ти вече почти умееш да *мислиш*.

— Марина, опитай се да формулираш задачата чисто технически. Какво ще рече „Съвършен разум“?

— Игор Борисович, та аз току-що...

— Ти току-що ми обясни своята трактовка на понятието „съвършен“. А сега ми кажи какво е „разум“.

Доколкото я познавам, тя сега прехвърля наум всички известни и философи, мъчейки се да обхване необхватното. Само че *мисленето* и повтарянето на чужди слова са малко различни неща.

— Нека тръгнем от простиците примери — ободрявам я. — Вписва ли се в твоята дефиниция за разум шимпанзето?

— Не смятам така — отговаря ми Марина след известна пауза. Това момиче не спира да ме радва, защото съвсем сериозно обмисли концепцията за разумността на маймуните.

— Защо?

— Шимпанзето не е способно да строи сложни мисловни конструкции. Абстрактни имам предвид.

Не, поправям я наум. Маймуните не могат да *мислят*. Впрочем мнозинството от хората също не го могат. Но въпреки това браво на нея.

— Добре, ами Изкуственият Интелект? Онзи същият, който попитал програмиста „кой съм аз?“.

Марина мисли по-дълго. Не, моето момиче, тази задачка още не е лъжица за твоята уста. Усещам колко ти се иска да кажеш „не“, но не знаеш какво да отговориш на неизбежния ми въпрос „че защо?“.

— Добре, нека пак се върнем към простите примери. Софтуер, написан за решаване на някаква много сложна статистическа задача. Разумен ли е този софтуер?

— Не — моментално отвръща Марина.

— Че защо?

— Възможностите му са ограничени, създаден е за решаване на една-единствена задача.

— Да допуснем, че съществува компютърна програма, способна да решава всички възможни математически задачи. Разумна ли е?

— Не! — радостно отговаря Марина. — Каквито и задачи да решава, тя никога няма сама да формулира нито една, дори елементарна задача. Това е съвсем друго ниво на мислене!

Аплодирам я наум. Момичето има големи шансове някой ден да заеме моето място.

— Игор Борисович, моля ви, насочете ме как да създам такъв разум?! Нито един програмист не е способен да напише програма, която сама би писала други програми. Задънена улица ли е това? Блъскаме се в стена?

Ех, Маринче, повярвай на опита ми — всякаква стена рано или късно отстъпва пред упоритото чело. Само дето за целта е необходима или много голяма засилка, или прекалено много чела...

— Добре, ще ти дам жокер. Информацията е способна на самоорганизация — при условие, че има строг входен контрол. Пример — ДНК.

Другото го доизмисляй сама. Защото вече можеш да *мислиш*, критичната граница си я преминала. На Земята вече има един *мислещ* човек повече.

— Но преди смятах, че повече информация е по-добре... — Марина е смаяна, стъписана, обезкуражена.

Това вече е заради липсата на достатъчно опит. Който ще се натрупа.

— Нека ти разкажа една поучителна история. През 30-те години на двайсети век корпорацията Hormel Foods е произвеждала консерви с доста съмнително качество, търговската им марка била SPAM — SPiced hAM. В превод от староанглийски това значи „шунка с подправки“. По онова време още не се е практикувало вакуумното консервиране, поради което шунката бързо се разваляла. Никой не

купувал този продукт, затова през 1937 година Normel провела широка рекламна кампания. Навсякъде лепели рекламни плакати и листовки на „Спам“ — върху стълбове, стени, в телефонни будки, по витрини на магазини, разпращали ги с хартиена поща на милиони жители на САЩ. Много скоро всички консерви били продадени, а думата „спам“ влязла в историята като синоним на масова информационна кампания. В началото на двайсет и първи век ситуацията се повторила. Чак до 2015 година, когато бил въведен нов e-mail стандарт, който не допускал пращане на съобщения на няколко получателя наведнъж, потокът от спам буквално задръствал интернета. Случвало се жизнено необходимата информация просто да не стигне до предназначението си, понеже пощите били претъпкани с никому ненужна реклама...

Правя пауза. Това е повече от достатъчно, за да се стигне до правилните изводи.

— Благодаря. От утре започвам да работя над методика за дозиране на информацията, подавана към ИИ.

Марина е направо щастлива. Целува ме по бузата и бърза да си тръгне. Но спира пред вратата:

— Игор Борисович, това, за което говорихме сега... Отнася ли се същото и за човека? Може ли човек да има Съвършен разум?

Мълча. Дълго мълча. Накрая тихо отронвам:

— Не зная.

Едва когато вратата зад Марина се затваря, се приближавам до голямото огледало на стената. Докосвам го с върховете на пръстите си. Там, отвъд прохладната повърхност, стои човекът, за когото мога да кажа, че притежава Съвършен разум. Аз никога няма да видя лицето му. Роден съм сляп.

ЛЕОНИД ШИФМАН

СЛУЖЕБНО ПЪТУВАНЕ

Новородените дружно врецяха — Джесика ми роди тризнаци. И понеже съм порядъчен човек, трябва три пъти да се ожения за нея, макар че приятели ме съветват три пъти да помисля, преди веднъж да се ожения. Но приятелите са безотговорна порода. Лесно им е да дават съвети...

От такъв кошмар всеки ще се събуди. Впрочем отдавна мечтая да се ожения за Джесика, споделил съм с нея това си желание два пъти. Но, уви, тя има друго мнение по въпроса. Засега. Дори тризнаците не я плашат!

Още преди да съм се събудил окончателно, горчиво се усмигнах. Все пак теорията на дядо Фройд не се е отклонила далеч от истината. Тризнаците в съня не са случайни. Вчера Джесика ми отказа за втори път, което значи, че ми предстои трети тур...

Виковете не спираха и аз се насилих да отворя очи. По дяволите! Мобилен в три часа през нощта! Само че добре помня — изключих го, преди да се свлека върху леглото. Пуста техника! Двайсет и седмо поколение, да го вземат мътните заедно с предшествениците му! Запокитих апаратчето към стената. То гумено отскочи. Метнах го през прозореца — мазно забръмча моторче, изникнаха крилца и мобилният, врещейки за спешно повикване, меко се приземи до мен на възглавницата. Да, няма как да откаже човек спешно повикване с висш приоритет. Даже и да удави мобифона си в тоалетната чиния.

Обаждане по никоя доба нищо хубаво не вещае. То и денем като чуеш гласа на шефа, пак не е на добре. А пък в три през нощта, при положение, че си легнал малко преди два...

— Бързо се стягай за път — след един час трябва да си на терминал Лампедуза, имаш запазено място. Ще си почиваш на Денеб.

— Ама нали Джони щеше да...

— Джони има апандисит.

Изригнах една дълга и сочна псувня на италиански. Заповедите на началника не се обсъждат, а изпълняват, но пък и свободата на словото май още не е отменена.

— И какво ще правя там?

— Съд.

— И какво?

— Имам друго повикване — на заден звуков план се чу мърморене. Беше плътният глас на жената на шефа. — Ще се ориентираш на място, да не си малък. Успех! — рече шефът и прекъсна.

Поне ми оставиха достатъчно време да се приготвя. Локалната нула-транспортна мрежа имаше входен портал близо до жилището ми. Ще ми стигнат двацет минути да се озова на терминала Лампедуза. Тоест мога още десетина минути да остана в леглото, да се посвестя. Но когато си на умиращка — искаш да спиш, биологичният часовник започва да изостава, губиш контрол над времето. Не, по-умно ще е да стана веднага.

Замъкнах се до банята на пълен автопилот.

Нямаше гореща вода. Хубаво би било да намеря време и да подменя бойлера. Та той е на двеста години. Ругаейки от душа, се облях следен душ. Не помогна. Очите ми се затваряха. Едва слонската доза черно кафе ме пооправи донякъде.

Винаги държа готова пътната си чанта. Тази предвидливост неведнъж ми е спасявала задника. Защото едно е да се стягаш за пътуване без бързане, а друго е в последния момент да нахвърляш в куфара каквото ти падне под ръка. А после да си умираш от срам заради вратовръзка, която не подхожда на нито една от взетите ризи. Не, без такива. Аз съм отговорен и сериозен човек. Професията журналист-междупланетник задължава.

Но този път нищо не вървеше според очакванията. Загивах прав — напъряко на нула-портала висеше табелка „Затворено за 20 минути профилактика и освежаване на кабината“. Ха така! Някакъв прегърбен тип, който чакаше транспортиране, се зарадва на ненадейната компания в мое лице.

— Вече чакам близо двацет минути — бодро ми съобщи той. — Закъде сте?

— Лампедуза.

Прегърбеният ме изгледа с уважение. Терминалът на Лампедуза е главната порта на Земята.

— Аз пък съм за Триполи. Почти ни е на път — каза той.

Нямаше смисъл да хуквам към кабината на виа Гарибалди. Докато стигна, този портал ще се отвори.

Наистина, скоро се появи сънена служителка на неопределена възраст. Махна табелката и се настани в служебната кабина пред пулта.

Широко ухилен я помолих да ме телепортира час по-скоро, ала мадамата за никъде не бързаше и си удари едно кухо лафче с типа, който отиваше в Триполи.

В резултат на което закъснях. Служителят чукна по клавиатурата и обеща да ме прати на Денеб след трийсет минути. За по-рано нямало шансове. При междузвездни премествания често се случва забавяне от една минута на един етап да доведе до общо закъснение от час и половина.

Преместването на Денеб заема около три часа, въпреки че става дума за същото нула-транспортиране. Няма как по-бързо и по-пряко. Резките смени на аспектите на пространство-времето влияят върху химичния състав на кръвта. Тя става вискозна, което води до риск от образуване на тромби. Нарича се болестта на Розенблита или Розенблата, не помня как беше правилно. Въпросният тип я пръв е пострадал, я пръв е описал този ефект. Нещо от рода на кесонната болест при водолазите.

Нахълтах в съдебната зала, когато заседанието вече вървеше. Почти нямаше зрители, затова се настаних удобно на третия ред.

Съдията, въпреки тогата, а може би заради нея, приличаше на кенгуру. Или наистина беше кенгуроподобно. Очилата му се бяха смъкнали към върха на носа, от което унилото му лице изглеждаше някак неуместно сериозно. Пуфтейки и издувайки бузи, той ровеше в книжата пред себе си, разхвърляни в безредие на масата, като си помагаше с чукчето, без да го изпуска нито за миг.

Пред мен, но с две места към средата на залата, седеше дама с черна шапка с много широка периферия. След като си поех дъх, се наведох към нея и я попитах тихо на космояз: за какво се съдят тук? Дамата не ме удостои с поглед, само изсъска през зъби:

— Тя иска издръжка.

— Куло^[1]! — не се сдържах, при което съдията свирепо ме погледна и театрално удари с чукче по масата, макар навярно да искаше да халоса мен, но му бях далеч.

И заради тази дреболия ме вдигнаха посред нощ и ме пратиха на другия край на Галактиката!? Като се върна, направо ще кажа в лицето на шефа какво мисля за него. Ще се ожения за Джесика и ще напусна шибаната работа. Баста! А тази дама с черната шапка очевидно е любителка на сапунени опери. Такива като нея си умират да се ровят в чуждо мръсно бельо...

— Признавате ли бащинство? — обърна се съдията към замислен субект, настанен зад лявата трибуна. Имаше две глави.

— Да — отвърна едната.

— Не — отзова се другата.

Съдията с явно удоволствие тресна чукчето по масата.

— Дори и природата да ви е дарила с две глави, това не е повод уважаемият съд да изслушва мнението на всяка от тях. Така никога няма да привършим заседанието. Моля, дайте си труда да отговаряте занапред еднакво на един и същ въпрос. Разбрахте ли ме?

— Да — каза първата глава.

— Да — съгласи се втората.

Съдията заплашително погледна ответника, но нямаше повод да млати с чукчето, затова се въздържа.

— Повтарям предишния въпрос. Признавате ли бащинството?

Главите на ответника се наведоха една към друга и зашепнаха. След малко онази глава, която преди бе казала „Не“, се обади:

— Да! Но това беше експеримент...

Удар с чукчето я прекъсна.

— Постарайте се да не излизате извън рамките на въпроса! — изръмжа кенгуруто.

— Експериментът беше сполучлив — намеси се от дясната трибуна жена на около трийсет и пет, носеща старомодни очила. Говореше космояз с човешки акцент, пък и приличаше на адвокатка от земната Източна Европа. Нима е землячка?

Съдията предупредително вдигна ръка.

— Защо не сте се погрижила за своите потомци?

— Не знаехме за съществуването им, ваша чест.

— А да сте се интересували дали ги има? — иронично попита ищцата. Впрочем май само аз долових иронията.

Съдията удари по масата.

— Тук въпросите задавам аз!

В този момент започнах да изключвам. Даже грохотът на съдийското чукче не можеше да ме разсъни. През дрямката до съзнанието ми стигаха разни щуротии относно ДНК-анализи, декодиране на генома, писани и неписани закони на галактическата етика... Последното, което успях да си помисля, преди да се предам на съня, бе: и как тази мила земна жена се е измамила да се хване с тоя двуглав урод?

Заспах спокоен, че накрая ще получа съкратения протокол на заседанието и, ако на шефа му бъде угодно, на тази основа ще напиша статията за „Дейли Юнивърс“. Какво толкова...

Събуди ме дамата с черната шапчица с огромна периферия. Събуди ме, като постави дясното си пипало на рамото ми. Вместо нос тя имаше свинска зурличка — характерен белег на обитателите на системата Вега.

— Свърши се — каза тя, когато се окопитих.

— Тъжителката получи ли си издръжката?

— Да, но съдията съкрати няколко нули от сумата.

Изпросих от секретарката байтокуб със съдебния протокол, пъгнах го в джоба и хукнах към местната нула-транспортна точка, за да стигна до главния планетарен терминал.

Обадих се на шефа веднага щом ме прехвърлиха на Лампедуза. Той ме чакаше в главния офис на Трето авеню в Ню-Йорк.

— С какво ще ме зарадваш, Алесандро?

— Отсъдиха ѝ издръжката, но по-малка, отколкото тя искаше — отвърнах жлъчно и подигравателно, подхвърляйки на шефа байтокуба.

— Нима? — Шефът грейна и ме смушка фамилиарно в гърдите с отпуснат юмрук. — Не можеш да си представиш какво следва от това! Вече никога не ще узнаем що е глад!

— И що е то глад? — изрекох още по-подигравателно, демонстративно зяпайки изпъкналото коремче на шефа.

— Нямам предвид само теб и себе си, а цялото човечество! Край, свършиха се проблемите на бедните страни, вече изобщо няма да има бедност!

— Да не искате да кажете, че изоставената майчица ще осинови всички и всички ще нахрани?

Шефът ме погледна странно. Помълча, а после каза:

— Ако не беше байтокубът със съкратения протокол, щях да си помисля, че никъде не си ходил... Остава да предположа, че си проспал заседанието в самата зала...

След като не различих заплаха в тона му, реших да не се инатя.

— Закъснях и после наистина заспах... към края. Наистина бях уморен.

— Значи дори не си схванал за какво става дума... Между другото, името на съдебния иск е „Земя от Слънчевата система против Бертран от системата Проксима Центавър“. Нашите учени доказаха, че именно пришълците от Бертран са станали причина за възникването на разумен живот на нашата планета. Създали ни, а после ни зарязали на произвола на съдбата. А ние десетки хиляди години сме издирвали родителите си... и накрая успяхме. Те са длъжни да ни изплатят цялата неполучена оттогава издръжка... с начисления, разбира се, и в съответствие с индекса на цените. Идеята да подадем оплакване в Галактическия съд е моя. Така че и нас лично няма да ни забравят при плащанията...

— Ами... ами ако не платят?

— Тогава имаме право да конфискуваме имуществото им и да го изложим на междугалактичен търг. Така че няма къде да се даянат. Следващият път добре ще си помислят, преди да захващат съмнителни и рисковани експерименти по чужди планети.

Аз смлях информацията и си се представих в ролята на щастлив татко. Сега ако ще, Джесика може да роди и петзнци! Вече няма да се налага да се тревожа за прехраната на семейството.

Телефонът зачурулика и шефът вдигна слушалката. Дълго слушаше какво му говорят и лицето му помръкна. Накрая рече с убит тон:

— Сигурен ли си? Провери още сто пъти.

След като приключи разговора, шефът дълго остана втренчен в прозореца. Не смеех да шавна, безуспешно гадаейки какво ли го е разстроило така. Неочаквано той се обади:

— Не е изчезнала, избягала е. Алесандро, и бертранианците са постъпили като истински мачовци — офейкали са. Обади ми се Райт

от Паломарската обсерватория. Планетата Бертран внезапно изчезнала от орбитата си. Вероятно се е телепортирала в друга галактика, която е извън съглашението за сътрудничество с нашия Галактически съд...

---

[1] Куло — задник (ит.) — Б.а. ↑

ЯНЧО ЧОЛАКОВ

ВЕЧНОТО ЗАВРЪЩАНЕ

Слънцето бе поруменяло и далечната равнина отхапваше долния му край. То сякаш изплю фигурка с кипра шапчица и крила на сандалите, но това бе заблуждение, ако човек се взира по-задълго в огненото кълбо, може да му се привиди всичко. Как крилата пушат и се стапят, а шапчицата се разпада на пепел например. Илюзия е това, казвам ви, а вие, щом сте податливи на илюзии, ще се поддадете и на твърдението, че не е илюзия.

Фигурката идеше отдолу и си свирукаше. Захвана да катери склона, а двама кръглоглави с кухи мечове я дебнеха, скрити зад базалтовата скала. Търкалящият се изпод нозете и чакъл им издаваше в каква посока се движи.

Чат. Чат. Чат. Тупур-лопур.

Да. Наближаваше, без съмнение.

... За онези времена името му не беше никак особено. Казваше се Загрей. Ами, това е. Просто Загрей. Макар да бе чувал, че го наричат и другояче. Мнозина го знаеха, често го споменаваха, но надали биха желали да го познават лично. Не че беше чак толкова противен или пък страннолик. По-скоро общуването с него протичаше между приятното и неприятното, там някъде... където нишката на възприятието се обтяга и се къса.

Беше тръгнал към работилничката на Еркези — дето служеше и за леярна, и за ковачница, че и за рударски склад дори. В нея сръчни момци от поколение на поколение блъскаха с чукове, закаляваха, пренасичаха... докато брадите им не почнеха да побеляват, зъбите да редят, а косата на челата им да се отскубва на фъндъци, щом зафучи севернякът. И целия този труд, за да заслужат епитета „многоопитни“. Дали някои от чираците на майстор Еркези още си спомняха Загрей? За тях той бе по-избледнял и недотам мил откъслек от детството им. Винаги е по-добре да забравиш, че съществува такъв като него... Защото той наподобява сянката на балван — ако преобърнеш камъка,

сянката му ще се промени, но колкото и да го въргаляш, все ще си остане залепена за онова, което я носи.

Чат. Чат. Чат. Шмък. Тупур-лопур. Чат-чат. Шмъккк.

Когато перчемът му се изравни с долния ръб на зъбера, Загрей спря. Свали торбичката от гърба си и приседна гърбом към спотаените в засада мъже. Прокара нокът по пъстрата шевица и развърза джувката. Изсипа златните детайли на жезъла си и се зае да го сглобява фрагмент по фрагмент.

— Глава — каза и положи с нежност жълтото лице в дланта си. С нежност, защото това маскено лице и неговото собствено бяха едно и също нещо, колкото и да не ви се вярва. — Труп — точно така го назова, а не тяло. — Ръце — и ги завинти. — Крака — и ги завинти. — Грездей — това, последното, се римуваше със Загрей. И с курец. И с „кожен кочан“. С него нашият герой бе вършил безброй подвизи, разбирайте безобразия, заради които мъжете ту го възхваляваха, ту го ненавиждаха, когато откриеха, че е гътнал другарката им в живота, пазителката на домашното им огнище или някоя от щерките им по избор. Вече осем пъти бяха разкъсвали Загрей за назидание и още пет пъти го бяха нарязвали на парчета, за което свидетелстваха ръбците от зараснало по торса му, които пресичаха кожата надлъж и нашир, но не всякога се забелязваха. Един нарастък бе избил на челото му, а под лявото му око се бе надигнал тумор с цвят на узряла череша и все пак притежателят на тая външност продължаваше да минава за хубавец пред нормалните люде, по хорищата и седенките, по сборовете за измолване на обилна реколта от Всебог и въобще навсякъде, където можеше да напие до смърт насъбралите се, да оперка жената на вожда и да офейка призори със скоростта на комета, сподирен от презрението на ония, които още в този млад свят искаха да наложат правила и един ден дори щяха да успеят. Денят, в който Загрей щеше окончателно да изчезне...

Той присви зеници, за да оцени извършеното. Левият долен крайник бе малко хлабав поради изхабяване на резбата, но за сметка на това грездеят бе огромен и стърчеше непоклатимо както всеки друг път.

Нямаше какво повече да стори. Освен, може би, да погоди някой от своите любими трикове. Това хрумване го вдъхнови и той рече:

— А сега — пиячката!

Единият от кръглоглавите тъкмо замахваше с примитивния си меч към тила му, когато Загрей предизвика вътрешен тласък. В стомаха на нападателя му възникна гадене и се задейства възходящ поток. От ноздрите на клетника блъвна течност под налягане и опръска вулканичния каменяк наоколо. После същото рукна и от устата, а човек би казал — и от ушите му. Дали не се появи петно и на дънцето на раздърпаните му гащури от миналогодишен коноп?

— Вино е — осведоми го Загрей, който се бе изправил и го подхвана под мишница, — но можеше и да е кръв!

Израйфаната навън течност имаше вкуса на памид и май това си и беше — прекрасен, неразреден с бистра водица памид. Последва задавяне и кашлица.

В мозъка на другия кръглоглав отекна питане:

„Защо първом не се запознаем?“

— Кое? — Оня се завъртя стреснато, сякаш го бяха заобградили и прибъгваше към кръгова отбрана. Кухият меч строши съда с ромбоидни плетеници и зъбчато гърлице над пълпчивата дръжка, скътан в сянката на скалата, и от него потече пак от същото.

— Вино — повтори Загрей.

— Кое?!

Уф! Нямахте да бъде лесно.

— Ти се казваш Бахгару, нали? — Той бучна ошашавения си нападател с пръст в гърдите.

— Как разбра?

— А ти? Може би Папазе?

— Писмаке.

— Пис-пис. Маке-маке. Все в гъз...

И добави засмяно в умовете им:

„Радвам се да се запозная с вас. Загрей! Макар че по на север са ми викали и Голата опашка, Шишарковата тояга, Бръшляновия венец, а тепърва ще ме назоват Себадий, Сабазий, Dionysos и как ли още не.“

Направо им изкара акъла. През ануса, както го правеха някои от египетските балсаматори-тертиплии на юг. Или поне така се разправяше...

— Dionysos ли? — удивиха се Бахгару и Писмаке.

Не че кръглоглавите знаеха какво е това Dionysos, както го знаете вие. Те си бяха обикновени кръглоглави и нищо повече.

От изток напъплилите под напора на ураганен вихър облаци постепенно разгръщаха гарванови крила. А на запад пухкавата пелена прежълтя и глътна Слънцето — гущер в зелена трева.

Зарезан крачеше и си подсвиркваше. Докато изкачваше склона, забеляза двата попа, които го гледаха от каменната тераса и нещо говореха, обсъждаха нещо. Мрън-мрън, тоя Зарезан, това-онова. Той спря да си дозавърже кълчищата на опинците. Дочу работи като „... слободия... задирял и неговата кокона... от празника на свети великомъченик Димитрий Мироточиви насам... се опиянчили до невъзможност да си свалят потурите и се облекчили в налъмите на архиерея... турил една патка и на неговата попадия“. Гласовете се разсейваха и стигаха до него като накъсана вълна. Сетне престанаха и настъпи тишина, недостатъчно дълбока, просвирена от вятъра и мазногузна. Шаячният елек на Зарезан продължи пътя си нагоре, сподирен само от трополенето на подскачащите по сипея камъчета.

Чат. Чат. Чат. Шмък. Тупур-лопур. Чат-чат. Шмъккк.

На метри от скалната козирка приказките като че ли се възобновиха.

— Трифоне, гълчи го майка му, ти ли изпи канчето с димята? А той беше дребен, има-няма осемгодишен, и й отвърща: — Аз ами, кой?

— Ще се замаеш, бре! Малечък си още!

— Ба, да има и пет оки ще изпия!

— А десет няма ли да изпиеш?

— И десет ще изпия!

— Ами петдесе пивваш ли?

— Петдесе ще изпия, петнайсе ще изпия, петстотин ще изпия, петнайсе милиона оки ще изпия, шестнайсет хиляди литра изпивам бия, като едното нищо...

— И така до ден-днешен... Все същия си е.

— Голям белалия е, ще знаеш!

— Добра среща, дядо поповци!

Мазно-гузна.

— А... то добра стига, Трифоне... Ний са прислонихме на, ей тука, от веяницата.

— Ний гъби ходихме да берем, Трифоне, ти да не помислиш... Вчера нали валя, та си рекохме...

— А де ви са гъбите, дядо поповци?

— Ми не са поникнали още, Трифоне, на, така се оказва, честен кръст, хич не са са надигнали още!

— А де ви е кошничката?

— Кошничката? Боже помилуй!

— Боже помилуй, синко, изгубила се е кошничката, на, честен кръст, затрила се е някъде, никаква я няма!

— Брей, дядо Вангеле, и ти, дядо Порфирие. Че тя стана като в песента: „Гъби не набрах, мамо, гъби не набрах!“ Дали не сте чули нещо за кончината на Симо Късметлията?

— Кой Симо?

— Късметлията. От Беневрешката махала.

— Кой?

Уф! Нямаше да бъде лесно.

— Симо Сербезов.

— Че кой беше той?

— На Рахни Трошицата съседа. Чини ми се, че сте понаминали да го изповядате. Той коджа ми ти имане беше понатру...

— А-а, ни сме го чули, ни видели. Ти нас остави, Трифоне, кажи по-добре ти накъде си се запътил?

Кое му беше по-доброто, Зарезан така и не разбра. А отиваше той към буницето отвъд рътлината. Да, да. Право към Теньов дол, за изненада на поповете-гъбари. Защото там ни печурки никнеха, ни можеше да паднеш коленопреклонно сред полуразложените боклуци и да се помолиш горещо на боговете на случайността и те да ти позволят находка, по-различна от смачкано тенеке, строшено стъкло от ламба или недояден от змия плъх. Разправяха, че имало развалини от антично светилище — храм с форма на ротонда и открит покрив, през който нощем се зъбят звездите. Мястото трябва да е служело за поклонения пред олтара на мерзки създания, от времената преди нашият Господ Исус Христос окончателно да възсияе между хората със своята кротост. За там се минаваше обаче през Кадин рид, където при повнимателно вглеждане се съзираха отломки от стара, прастара

работилничка. Зарезан беше наясно с нейното нявгашно предназначение, но не искаше да споделя повече с божиите служители. Активните геофизически процеси изглежда бяха довели до изличаването на следите ѝ или до окончателното им погълщане от почвата. И наистина, при лошо време пролетно-лятно-есенните пороци често измиваха в този район някакви разядени от ръжда и шупли инструменти с неизяснено от сегашна гледна точка предназначение и произход, в известен смисъл даже и напълно неизясними. Лъсваха, ей-тъй, из буците, да им се чудиш! Това биваха гладилки, чукала, уреди на непозната металургия...

... бронзолеярски шаблони, глинени поти, калъпи от талкови шисти, резци за резбоване на сердолик, вани за смесване на кварцов пясък с оловен миниум, медни игли, чийто връх е намазан с втвърдена каша от корундови зрънца. Всичко това и още много други чудеса очакваха Загрей, Бахгару и Писмаке в работилницата на Еркези.

Защото щом Загрей ги наля с памид, двамата кръглоглави взеха да му се кълнат във вярност и го заговаряха да провери колко струва тя. Загрей не бе изненадан. Каквото се случваше, се бе случвало неведнъж. Малцина ли бяха настоявали да другаруват с него, без да съзнават причината за това...

Бе се свечерило съвсем. Приспособиха набързо една междускална камина за временно прибежище и преспаха в нея.

Загрей сънуваше по странен начин. Дясното му око бе притворено, а лявото — широко отворено и се мятеше ту нагоре, ту надолу. Ако двамата му нови побратими го бяха съгледали, щяха силно да се изненадат, но те отхъркаха като заклани.

На Бахгару се присъни... жаба, която дъвчеше щъркел. Беше го стиснала за гушата с беззъба уста, а лапите ѝ натискаха гърдата му. Щъркълът се опитваше да маха с крила, но не му се отдаваше, тъй като лежеше възник. Черно-бели пера хвъркаха из въздуха.

На Писмаке се провидя горска поляна с блеещи кози. Реецо се пухче залепна за бузата му. Дразнеше го и му се прикиха. Понечи да го отлепи, при което си отпра парче кожа колкото за пръст на ръкавица. Духна ветрец и този път пухчето се откачи. Но се залепи отново — за окото му. Писмаке пробва да се освободи внимателно от него. Игра си около четвърт час и почти успя, когато усети, че очната му ябълка

някакси се разглобява и безценното му, негово собствено око изпадна в шепата му като биличка.

На Загрей се изсъни благоверната съпруга на кносоския господар Мизос, чието ложе бе навестявал с успехи преди двестатина години. Но сега нещо не се получаваше. Счупи се витото краче на въпросното ложе, и те се килнаха под наклон. И то тъкмо когато се отпочваха най-решителните действия. Загуби сума ти време да го донагласи, преди да се върне сред възглавниците. Беше в пълна готовност и тогава установи, че членът му се всмуква постепенно навътре, докато не образува обратното на себе си. По-значим ужас не бе изпитвал през всичките си предходни животи и се събуди оросен от десетките капчици на потта.

— Защо сънувах жаби и щъркели, не можах да разбера! — каза на заранта Бахгару.

— Аз пък ослепях — додаде Писмаке. — Ако не се бях разбудил... и досега да си бях останал къорав.

Загрей въздъхна относително тежко.

— И мене ме сполетяха разни неща насъне, ама направо не са за разказване!

Потеглиха в ранния предиобед. В началото се придвижваха, без да срещнат особени трудности. Е, един-два пъти Бахгару и Писмаке се съърпаха коя просека е най-удобна. Загрей имаше мнение, но си затрая. Преджапаха тинест дол, преплуваха гьол и пак излязоха на сухо.

Върху сърцевидно листо богомолка се бореше с водно конче. Бяха се приклецили в титанична схватка, изходът, от която не се виждаше.

— Богомолката ще победи! — отсече Бахгару.

— Да имаш да вземаш, динена главо! Водното конче ще я прилапа! — рече Писмаке.

Спряха за сеир.

Загрей извади конец.

Кръглоглавите се зачудиха какво ли ще прави. Наблюдаваха него, вместо спречкването на тварите.

„Много му сече пипето на този — каза си Писмаке. При това вече със своя си вътрешен глас. — *И вино произвежда, когато си поиска, и друго... такава.*“

Богомолката бе сръфала преден крак на водното конче, а то бе откъснало на нея друг, заден. Загрей ги раздели. Наведе се. Изправи се, понеже бе намерил онова, за което се озърташе. И върза грижовно на създанията по един крак от клечка. Така възстанови липсващите крайници, сякаш тяхното увреждане го притесняваше.

„*Хлопа му дъската!* — каза си Бахгару. — *И никой да не ме убеждава в противното!*“

Минаха през рядък ракитак и излязоха на открито.

— Натам! — посочи им Загрей един жив плет, отвъд който пушеше и по всичко изглеждаше, че има някакво домакинство.

Драките бяха образували такава плътна преграда, че отникъде не прозираше пролука.

— Да ми беше тук шишарковата тояга! — възкликна Загрей.

Бахгару извади от колана си косер с добре ретуширан ръб. Загрей обаче го възпря. Измъкна от пазвата си кълбо и го заразплита. Разстла конца в права линия по земята, после го докосна с издължения нокът на показалеца си. Това бе особен нокът — странно напомняше на опалесциращ минерал. Задържа така около три-четири минути.

— Имат чак косми между кълките!

— Превъзходни нужници!

— Със стени от проветрен камък — и нагоре чамова дъска.

— Хората не кеңдзат като тебе само на поляната!

— А груповите гробове?

— Де са?

— Отвъд крепидата.

— Ами тия знаци защо са?

— Писменост.

— Какво е това?

— Не ти трябва да знаеш.

— Надгробният менхир е от чист мрамор. Под такъв искам да ме зарият!

— На теб и гола морава ти е много!

— Погребенията им трябва да са голямо забавление! — цъкаше завистливо с език Писмаке.

— Свършихте ли? — попита Загрей.

Те се насочиха директно към почернелия казан в средата на двора. Мургавият военнопленник с топуз на ногата, който разбъркваше с огромна ясенова лъжица, се отдръпна наплашено. Лъхна на говежди тор. Купчина тезеци служеше за поддържане на огъня. Писмаке си помисли, че в засъхналите изпражнения на добичетата има нещо мило, родно. С миризмата им можеше да се свикне. Това бяха фъшкии, не лайна — принадлежаха на същества, които не са нито месоядни, нито канибали като хората. Щипеха кротко трезица и бодили, и не им идеше наум да пролеят кръвта на себеподобните си, за да се наплюскат.

— Рибя чорбица! — подуши настървено Бахгару. — Динена главо, виж! Кълна се в овалния лик на идола Мимару, че това е истинска чорбица от лупавци и мрени! С прибавка от риган при това!

Куркането на гладния му стомах отекна като скъсана струна.

Но Писмаке се бе отнесъл и не отговори.

Писмаке разсъждаваше.

Писмаке беше своеобразен мислител, макар и да нямаше особено високо мнение за умствените си дадености. Наистина. Каквито и дървени философии да развиваше, все му се струваше, че е някакъв вид малоумник.

„Ето — рече си той. — В торта живее някой си червей, четинест червей, да кажем. После го измъкват оттам и го набучват на кукичка, за да уловят рибата, дето ври сега в тоя казан. И червеят се диви. «Колко хубаво — вика си той, — си живеех аз в гоената, а ме извадиха от тях и ме погубиха. За какво ме продупчиха до смърт? Какъв смисъл има от всичко това? И кой го направи?» По-нататък...“

Той погледна двускатния покрив на главната постройка, отрупан със слама и изсъхнали блатни тръстики.

„В тинята вирее растение. Стреми се към ведрата небесна светлина, диша през всичките си невидими устица чистия въздух. Но над него един ден се надвесва остра плоскост и започва да го кълца или някаква сила го изтръгва из корен. Преобръща из основи неговото зелено битие. Пренасят го и го плесват върху обширна и напечена повърхнина, напълно неясно каква. И то се пита: «Къде ме донесоха и защо? А тъй добре си живеех в тинята, наред гнилостните остатъци и оригващото се на отровни мехури мое блато! И ако

някой ми каже, че в това има какъвто и да било здрав разум...» По-нататък...“

Докато размишляваше, не бе обърнал внимание на солидния идол с напечено от слънцето гранитно теме, чиято окраска се сливаше с тази на сградите. В подножието на идола съзря пръстена паница с течност и безпогрешно разпозна в нея жертвена кръв, почнала да се съсирва.

Идолът се бе втренчил в Писмаке и той също се втренчи в него. Потокът на мислите му се устреми към завършек на анализа.

„Ето — рече си отново Писмаке. — Живея си аз на света и нехая за ония сили, що са над мен. Стъкмявам си въдицата и отивам на риболов или вземам сърпа си от еленов рог с втъкната в него наточено лезвие и тръгвам да насека блатна тръстика, но откъртена от стръмнината скала се стоварва на простата ми куфалница и я сплесква, а мен спитва на кайма.“ „Какво ме сполетя? — питам се тогава аз. — Кому би могла да послужи моята гибел?“

И той измърмори:

— Противно е да се опитваш да разбереш как стоят нещата!

Бахгару още обсъждаше достойнствата на чорбата.

— Не пипай нищо! — предупреди го Загрей. — Ще кажат, че сме осквернили дома им и сетне оправдавай се колкото си щеш!

В ситуация, подобна на тази, той вече бе умирал.

Протегнатата длан на Бахгару замръзна на сантиметър от ствола на гигантската лъжица, а лицето му изрази колебание. Защото бе осъзнал колко прав е Загрей, толкова прав, колкото само един трижди препатил можеше да бъде.

— Стражите! Няма охрана! — произнесе сепнато Бахгару. Вярно, че в оградата не се виждаше вратичка или лествица, която да я прехвърля, и все пак пазачи би трябвало да има. Ала те не бяха реагирали своевременно на появата им.

Загрей му намигна дяволито. И му ги показа. Тлъст мъжага дремеше изправен, подпрян на сопата си. На другия край младеж с превъзходно развити мускули бе приседнал разкрасено с клюмнала на релефната си гръд глава. До него миролюбиво се прозяваше страшно наглед куче.

— Къртят посред бял ден! — изуми се Бахгару.

Писмаке се обърна към Загрей.

— Ти го направи!

— Нима твърдиш, че може да се предизвика сън ей-така? — отвърна невинно запитаният. — Тц, тц! И в люлчината песен на майка ми нямаше такваз лъжа!

Над входа на работилницата висяха два кръстосани чука с дълги дръжки, пристегнати с лико през средата. Те прекрачиха разхлопания праг и се озоваха в обширно помещение, ограничило шум и движение от спокойната атмосфера навън. Прекосиха между вътрешни преградни стени от цепен камък. Яките младежи, които участваха в технологичния процес, изобщо не им обърнаха внимание. Топяха метал в някаква димилня, измазана от дебел слой глина, в който лъщяха десетки керамични парчетии. Наливаха сплавта през малък отвор в здраво свързаните части на калъпа. После се оказа, че не са тъй здраво свързани, защото сами се разсъединиха и кожените сандали на единия от чираците пламнаха. Болезнени вопли огласиха целия цех.

— Хей! — някакъв юначага с клещи в ръка се отлепи от извивката на апсидата и се отправи към тях.

— Остави! — възпря го плътният тембър на Еркези, който се появи отнякъде, съпроводен от пъргавото хлапе. — Аз ги познавам! Този е Краг'каза, грънчарят на Кривите носове. А това са помагачите му.

— Носовете не се ли преселиха на юг миналата есен? — усъмни се юначагата с клещите.

— Да, но не били отишли далече. Чух, че се преместили в Пещерата на белите прилепи, оттатък Стъргалото.

— Тая над водопада? Невъзможно. Че как...

— Как-мак! Зиме, когато всичко замръзне, там можеш да се изкатериш с кирки и клинци нагоре по самия водопад, а лете използват върбови стълби.

— Мислех, че не останаха идиоти, които да живеят още по дупките!

— Една патка мислила, мислила и умряла! — срязва го Еркези. — Затваряй си устата и се прибирай в топилнята! Иди помагай да превържат Мухмърльо, че му се овъглиха табаните!

— А Добродей и Хабихляб как тъй не ги усетиха? — не се предаваше оня. — И Кучан дори не ги залая, а той облайва всеки непознат по половин ден!

— Те ще си получат заслуженото! — закани се Еркези. — Добродей ще го гази черен бивол, а на оня некадърник Хабихляб пак му изстина комата!

Този довод отказа юначагата и клещите се върнаха при жижницата, където соплото от мех не спираше да пухти.

А Еркези и Загрей си размениха насаме следните съдържателни реплики:

— Ако...

— Дали?

— Надали!

— Хм.

— Но не бива...

— Съгласен съм. Смяташ ли, че?...

— Не смятам, ами направо съм сигурен! — заяви Еркези. — Следвайте ме!

И ги поведе към изхода. Имаше широк разкряч, та едва изпълниха нареждането му.

Преминаха последователно покрай двамата пазачи, които продължаваха да дремуцат. Еркези даже не се спря да ги скастри. Кучан помахваше с опашка. През рамото на едно от глупавите двукраки, които осигуряваха прехраната му само срещу предан лай, висеше грозд от миризми, коя от коя по-апетитни. Загрей извади от торбата си къс снежнобяла сланина и му я подхвърли. Кучан се метна върху сланината и щастливо я олигави. Загледан в него, Бахгару щеше да се блъсне в гранитния колос. Загрей се пресегна и го дръпна назад за плитката на косата.

— Държи ли се статуята на божество тъдява? — изломоти виновно Бахгару.

— Има да я препикават псетата! Срамота! — подкрепи го Писмаке.

— Обредището му още не е достроено, а Мимару е вече готов! — оправда се Еркези. — Каменоделците бързо го издялаха, да им се ненадяваш! Петнайсет връзки с мидени черупки ни взеха за него!

— Ами защо лявото му ухо е по-голямо от дясното? — полюбопитства Бахгару.

— А-а, няма такова нещо!

— И очите му са затворени.

— Мимару те вижда и със затворени очи — беше отговорът.

— И що лактите му са залепнали за хълбоците?

— Струва ти се.

— А що юмруците му са несъразмерни спрямо тялото?

— За да те тресне по сурата, ако продължаваш да питаш, затова!

Еркези приклепна и огледа пръстения съд с червената течност.

— Почнала е да се съсирва, ще трябва да я отнеса... О-о-о, Мимару, не ни кори за поведението на жертвата!!! — падна по очи и тресна неколккратно лицето си в чернозема на двора. Чудно, но когато се вдигна, не му личеше да се е сдобил с цицина в резултат на това челобитие. — Снощи принесохме на Мимару един пленник — обясни той и взе паницата. — Оврещя орталъка, доде му извадим карантите!

Последваха енергични поклони, към които се присъединиха и новодошлите. Добродей и Хабихлаб се бяха събудили и сега стреснато се озъртаха.

— Ще те гази черен бивол тебе! — каза назидателно Еркези на първия. — А на тебе пак ти изстина комата! — Това се отнасяше за втория.

Отдалечиха се под всеотдайно-дебнещия поглед на Кучан.

Заобиколиха плетеницата от драки и тръгнаха по олисяла пътечка с наскоро пресъхнали локви. Но преди това, зад завоя, Еркези и Загрей се тупнаха силно един друг по раменете.

— Ей!

— Да?

— Пак се върна!

— Винаги се връщам — отвърна Загрей. И това бе толкова вярно, че дори не прозвуча като клише.

— Доколкото си спомням, бяха те разпарчетили на осем! Беше отдавна, преди трийсе-трийсе и пет години... Кой те събра тоя път?

— Гигези!

— Пустият му Гигези!

— Нали затова са побратимите!

— Разправяха, че заровили краката ти в Мусорно поле, а главата под камъка над Ронливите мостове! Прекопахме полето, на орница го обърнахме, и камъка катурнахме, но — нищо!

— Гигези обаче ме намери. Е, поозори се, особено дордето открие участъка, в който бе заровена оная ми работа, но пък и аз го възнаградих богато... Който не вярва, нека го попита.

— Щом си отново цял, и това не е малка награда за всички ни!

— Един мъж трябва да може винаги да започне от нулата.

— Стига да не започне от нулата на гъза си!

Те се засмяха, до истерия, до сълзи. Чак се пляскаха по коленете.

Разбудена нощна птица се совна в гъстите храсти.

Еркези погледна към кръглоглавите, които не чуваха разговора, а само усещаха странно бъждене, що изпълваше мозъците им.

— Надеждни ли са?

— Докато са подвластни на силата ми, да — отвърна Загрей.

— Имаш все същия натопорчен вид! — изодоши го Еркези.

— Уха!

— Трябва много да внимаваш! Збелсурд^[1] не е забравил онази история, макар че е сменил вече половината си зъби и поне четири-пет съпруги...

И той му разказа.

Йова, заради която стана онова, още е с племето.

— Но съвсем се е сбърчила от възрастта... — поясни Еркези.

Поминькът на местните е същото щастие в мизерията, каквото си беше някога.

... Стресът от глада сигурно бе оставил белега си върху костите им, както дърветата брояха годините с кръговете си.

— Дето се вика, омотали сме се като шкембе в плет! — обобщи приятелят му.

Магиите на Збелсурд стават все по-гнуснави и трудни за предвиждане, сякаш черпи от небето. Ще кажеш, че Всебог му налива с фуния! — беше точният израз на Еркези.

— Тогава да побързаме, додето не ме е усетил! — каза Загрей. — Че и на мен ми е омръзнало кал да ми пълни носа и устата, а под ноктите ми да съхне пръст.

Пръстта се гънеше под стъпалата им като жива. Около пътечката бе избуяла тлъстига. Скрипи пробягваха по широките листа на див чесън. Рояк пчели се опита да ги сподире, но бе препятстван от срещата си с уханните цветчета на мъждряна. Нагли мушички се самоубиваха с пикиращ полет в изпотените им вратове.

Загрей имаше основателна причина да бъде припрян, макар и умело да я прикриваше. Затворен в себе си, той предпазливо се въздържаше да споделя трудностите си с околните, чието кратко битие не им позволяваше да обозрат мащабите на проблема. Регенерацията му бе сериозно изостанала. До края на възродителния му цикъл оставаше едва около месец. След което той щеше да изгуби своята мана. И щеше да му се наложи да чака цяла вечност, за да възвърне способностите си. Всичките. Би му останала евентуално чисто човешката дарба на стар свалач, но за създаване с неговия опит това бе твърде, твърде слаба утеха. Можеше да стане и по-зле. Принудата да прекара следващите хиляда години като низша твар от типа на плъх или хлебарка никак не му се нравеше. Ето защо малцина бяха посветени в истинските му намерения, като например Еркези, който...

... без малко да се излъоска по мазния латеритен склон, но Загрей ловко му отне паницата от ръцете.

— Ха сега, падай!

Еркези посегна.

Загрей топна безименния си пръст в червеникавата течност.

— Какво вършиш? — възкликна притеснено Еркези. — Не бъркай в кръвта!

— Не е кръв, вино е. Опитай! Опитай, де!

— Мамка му! Как ги правиш тия богохулни работи?

— Струва ми се, че Всебог ще го предпочете пред кръвта — рече Загрей.

Кръглоглавите също отпиха.

— Памид! — каза Бахгару.

— Не! Мавруд! — възрази Писмаке.

— Разбира ти куфалницата! Никакъв пияч не си. Аз бях пияч на младини.

— Какъвто ебач си бил, такъв и пияч!

Колко дивни неща имаше на този свят! Внезапното ливване на дъжда бе чудо. Запалването на дърво от гръм бе чудо. Защото чрез дъжда и гърма небесните божества слизаха при хората и така се проявяваха. Превръщането на кръвта във вино също бе едно, макар и малко чудо.

Превалиха склона, улисани в приказки. Заспускаха се по наклон, преодоляха усойна долчинка и излязоха на равно. Тогава видяха храма.

Думите постепенно залепнаха на устните им, изреченията се полуразпаднаха и съжденията отстъпиха пред внезапното впечатление. Макар да идваше насам всяка седмица, Еркези не бе загубил страхопочитанието си.

Загрей пък бе позабравил пиетета си от прежните дни.

А Бахгару и Писмаке се потресоха. Не толкова от внушителната гледка, колкото от откритието, че подобно съоръжение причаква нищо неподозиращите пътници вдън вековните гори. Усъмниха се обаче, че е дело на човеци.

Защото храмът на Всебог хвърляше милиардолетна сянка. Издигнат неизвестно как и от кого в мъгливи нощи, от строители, които не признаваха спойващи вещества и метални сечива, и които навярно надзъртаха в мрака с фосфоресциращи очи, този обект на сумбурна архитектура се извисяваше тук сякаш единствено и само за да докаже, че невъзможното е възможно и че алкохолът не е достатъчен, за да окрили в нужната степен въображението.

Пропорциите му бяха забулени от сумрачни лъчи. Дължините и височините се събираха на границата на съществуването. И непрестанно се разпадаха. И отново се събираха. Ръбовете струяха меко. Всеобемащ зрак изпълняваше ролята на предстенна обшивка, съставена от невестествени конкретности, които за удобство, поради липса на каквото и да било подходящо название, биха могли да бъдат определени съвсем условно като „защитен пояс от прозрачни плочи“. Пространството зависваше в дъга над конструкцията. Синевата беше обидена — уста на хищна риба. Покровът на тишината наоколо — изтъкан от набързо забравени добрини. Невидима мембрана поддържаше постоянен мотив на подзвуково ниво. Отнейде постоянно се зараждаха беззвучни хорови напеви, които разпръскваха волята и гасяха желанието за действие. И така образувалото се многогласно успокоение предразполагаше към покорство и доверие. Каквато и доктрина да стоеше зад всичко това, тя бе величествена.

Осъзнаването на този факт намагнетизираше въздуха.

Входът към сърцевината на монумента представляваше дялан долмен. В отлика от основната сграда, неговите контури бяха лесно разпознаваеми. И някак грубо материални. Оставяше впечатлението, че е достроен от човешки ръце.

Когато папратите край тях се разлюляха, а потта застудя, новодошлите най-сетне излязоха от унеса си.

Тогава забелязаха пръснатите по поляната обекти.

Изправеният гигантски менхир, сякаш подкрепян от божия десница, през чиято горнораменна цепка се процеждаше слънцето.

Каменните ребра, които служеха за часовник, в зависимост от това как падаше върху тях слънчевият лъч.

Скалното ложе, в което небесният жених се бракосъчетаваше със своята невеста, наметнат с бухнало рухо или бялокафеви козаци.

Напомнящият меча лапа гранитен стол на Всебог, качен върху четвъртит дялан блок и обсипан със застиналата пяна на кварцови друзи.

Плочата с улеи за оттичане на кръвта, покрита отстрани със синкави гъбички и изсъхнали дрожди от вино за възлияние. Стъпката на титан бе отпечатана върху повърхността и, което я правеше удобна и за полягация гръб на обречения.

Скованата от лескови пръти кошара, в която биваха затваряни бъдещите жертви. От нея осезаемо се излъчваше някаква злокозненост и отекваха писъци от миналото, които дочу само Загрей.

И много имаше какво да се разкаже.

За премрежени от ситен дъждец следобеди, в които огънят едва се въззема от струпаните накуп мокри дърва. За точенето на ножове за дране върху ситния абразив на шмиргел. За врани със заседнал и натикан обратно в гърлото им крясък на ужас.

Но...

Гигантският менхир всъщност бе пред срутване.

Каменните ребра се бяха килнали настрани преди петдесет лета, подобно на мекици, и ръбът на най-крайното се бе впил в кората на близкото буково стъбло, която вече бе прорасла наоколо му. Така че слънчевият лъч бягаше в разсеяно безвремие из поникналата навсякъде трева.

В основата на скалното ложе бяха проникнали жилавите корени на бряст.

А в неизмеримо високия си престол Всебог отдавна не бе сядал, за да гледа отгоре съвкуплението на своето възмъжало чедо с бялата му като овче сирене булка.

Ако не се вземеха спешни мерки, щеше да последва запустение, а подир него — и пълно забвение.

Мегалитният комплекс очевидно се нуждаеше от ремонт, който местните не бяха в състояние да извършат. Не и без помощ от страна на небесните синове. Оня мърляч Збелсурд можеше да стори нещо по въпроса, но той не беше от демоните, които биха си дали труд да слугуват на по-висшите от тях. Защото Збелсурд, подобно на Загрей, не си падаше особено по слугуването.

— На! — Загрей тикна паницата с руйната червена течност на Бахгару. И после, когато онзи успя да я изтърве и да се изпръска, добави с укор: — Тц, тц! Днес наистина *трябва* да си муден, но чак пък толкоз!

— Колко гъби растат тук! — каза като в просъница Писмаке. — Няма да е зле после да си наберем... Тлъсти са и ще станат страшно вкусни на шиш! Или на тенекия... Но едно не ми харесва: на тези олтари е имало немало приношения и сигурно през годините гъбите са попили доста от кръвта на жертвите.

Еркези се ухили:

— Попили са, но по-скоро урина.

— Какво?

— Урина. Тия празненства са продължавали с часове и са се събирали множество хора. Повече се е ляла тяхната пикня, отколкото жертвена кръв.

— Че нали е светилище! — възмути се вяло Писмаке.

— Светилището си е светилище, но и зорът си е зор!

— Кого ни караш, Еркези? — попита гъгнив глас.

Импозантността на видяното ги бе слисала дотолкова, че не бяха осъзнали веднага присъствието на стражи пред входа-долмен.

Те бяха двамина махайрофори^[2] които с вида си озадачаваха премного. Защото ръката на левия мъж бе дървена, както и кракът на десния. А в нозете им се умилкваше котка, голяма колкото малък лъв. Десният повтори въпроса си и пристъпи, при което се разнесе изправящото косите, ръждиво скърцане на скрита пружина. Щом проговори, измежду зъбите му просветна металическа светлинка и се видя, че изкуственият крак не бе единствената му протеза. Коляното му напомняше наколенник, а ножницата на извития му тесак — на

бобова шушулка. Лък с петдесеткилограмов опън на тетивата подрънкваше на рамото му. От колчана стърчаха ушати стрели.

— Да ви запозная с бдящите над този храм на Нашите деди — каза въодушевено Еркези.

— Я! — възкликна Писмаке. — Богомолката и Водното конче!

— Мраколюб и Златозъб — поправи го Еркези.

За кратък миг разсъдъкът на Писмаке се проясни. Опита се да си припомни... какво? Тръсна кръгла глава. Трябваше да се изтръгне от това тегаво състояние, което не го бе напуснало от срещата при базалтовата скала досега. Намираха се сред тъмнозелена поляна, пред някакви камънаци, а ветрецът носеше миризмата на див чесън. Водачът им Еркези обясняваше нещо, но той не бе важен.

Виж, Загрей беше друго.

Загрей беше наясно с всичко и без обяснения.

В главата на Загрей наредбата на заобикалящия ги свят бе преподредена по особен, неописуем за простосмъртните начин.

— Имам чувството... — продума Писмаке.

— Да? — това беше Загрей.

— Че не съм се прибирал у дома с месеци...

„Но е така едва от едно денонощие, уверявам те!“ — каза познатият му глас, който звучеше „вътрешно“.

— Не трябва да влизам там... — издутото му чело се бе оросило. — Искам... Искам да се върна у дома, при семейството си. Аз имам... моята жена, която плете в колибата рогозки с шарена украса... и две деца, моите деца, третото почина...

Загрей не бе „сондирал“ толкова надълбоко Писмаке, че да провери обществения му и семеен статус. Не го направи и в момента. Щеше да му е съвсем безинтересно, знаеше го от опит. Положението на кръглоглавия сред себеподобните му и дори неговите интимни преживявания не го занимаваха. Нямаше нещо на този свят, което да не се бе случвало на Загрей по няколко пъти. И на което предстоеше да не се случва пак — отново и отново.

— У дома... — истерично се засмя той. — Семейство?...

— Нещо смешно... ли рекох... — почуди се Писмаке.

И Еркези се бе ухилил широко.

— А? — заозърта се озадачено Бахмару.

— Мислех, че не съм... — продължаваше Писмаке. — Че никога не съм бил...

„Не“-тата му се трупаха едно след друго.

Някакви камънаци. Див чесън. Богомолката със съчка за заден крайник. Водното конче и клечката, привързана му вместо преден крайник.

Златозъб. Мраколюб. Не-не. Не бива. В никакъв случай!

— Мяу! — каза котката и издраци с лапа по гладкокория прасец на Златозъб.

— Къде сини довел, магьоснико? — изшептя отпаднало Писмаке.

А Загрей му отговори:

— Имам тук едно безсмъртие... и съм дошъл да си го взема!

— Имам тук едно безсмъртие... и съм дошъл да си го взема! — отвърна Зарезан, сякаш с това им обясняваше нещо. — Ами вие, ти, почтени Вангеле, и ти, праведни Порфирие, защо сте се помъкнали подире ми? Нали се разделихме одева, а сега, чувам, шумоли и слухти някой, прислоних се и на — гледай ти, изненада, пак вие!

— Ам'чи ти нали каза, че си се упътил към Беневрешката махала?

— Е?

— За погребението на Сима Сербезлията.

— Е?

— Но при Кондьовото кладенче не отби към Беневреш...

— Казах, че отивам в тая посока, а не че ще ходя на погребение, дядо поповци. И изобщо, аз не си падам по погребенията, за разлика от вас!

— Ми тогава...

— Към Теньов дол.

— Че той е обърнат на сметище, синко, и едни едри камъци стърчат само среди боклуците! Разправят, че там по цар Петрово време изхвърляли телата на починалите през постите на Тодоровата неделя и отпосле те лепирясвали!

— Дядо Вангеле, имаш петно от зехтин на якичката. От евтиния, дето го изстискват от костилките на гръцките маслини. А ти, дядо

Порфирие, на калимавката, но от олио за черковно кандило!

— Сполай ти, че ни обърна внимание на това. Ние обаче друго...

— Ти, дядо Вангеле, нямаше ли дядо малджия^[3]?

— Брей, те хората какво ли не приказват, синко...

— Ати, отче Порфирие, не сили зет на Петрана лелина Денкина, дето баща и все обикаляше по чукарите да дири скрито имане? Така го и намерили един ден, дъртия, да стърчи подпрян прав на лопатата си, както го постигнал в това положение сърдечния удар!

— Той не...

— Значи ще ме разберете. Ей за какво ви хортувам! За казан с жълтици. Половинки и четвърт алтъни. Айналъ алтъни^[4]. Двойни махмудии. Нанизии с червонци. Че и зери махбуби^[5] даже.

— Ама и двойни махмудии ли? — впечатли се поп Вангел.

— Честно. Тоя фъндък например, е от същото място!

Божиите служители обградиха дланта на Зарезан със сенки, раса и окръглени погледи.

— Дурибе фи Константиние^[6]! — разчете заврънкулките по парата единият.

— Даръбюл наазар, сахибюл аазъ ве ел нъсьре фил бер вел бахъръ^[7]! — допълни развълнувано вторият.

— Не разумявам какво е точно, вий сте по-учени, но зная къде е... — смигна им Зарезан. — И не бих го споделил с вас, въпреки пословичната ви настойчивост в тия дела... ала не мога да пренеса сам всичкия товар, та имам нужда поне от две магарета! То е едно тъй преизобилно богатство, че като се размисля, комай ще има и за трима ни, даже и ще артиса! Къде да ги харча аз толкоз много зери махбуби с мойта проста тиква, зер — току виж съм ги профукал до шушка в „Еднокрилата пеперуда“ (колчем отседна там и джобовете ми сами се обръщат наопаки)! Или ще потроша златиците по вятърничави фустии, познавам си се аз. Загубен съм, да си призная, ако няма добродетелни другари да ме напътстват и предпазват от изкушението. А то не е малко!

— Ти за това хич не бери грижа, ний с напътствия разполагаме... — приведе се към него Порфир. Нали си беше басбая кормест, шкембятта му се разклатиха като поганско малеби.

— И айналъ алтъни, казваш? — попита доверително Вангел.

— Като огледало светят, проклетите!

— Брех, докара ни ти изкушението на главата! Прости, Господи, нам грешните...

— Само да не излезе, че тая работа е губивреме!

— Не бойте се, даже търнокоп ни не трябва! А бе, изкопах го аз завчера, но замръкнах и се наложи да прекратя...

Те вървяха и Зарезан възбудено обясняваше нещо за нишани и тайни отбелязки, а кестените ги наблюдаваха изпод зелените си ресници. Докато преминаваха заблатеното дере, Вангел стъпи на лабилно закрепен валун и заби чело в папурите. Опитвайки да му помогне, Порфир се препъна и се просна по гръб, при което навири бутове. Купешките му обувчици лъснаха в официално черно.

— Утрепах се! — извика дядо Вангел.

— Разбих си лакътя! — пригласяше му многострадално дядо Порфир.

— Праснах си коляното! — и запретна крачол под полите на расото, за да докаже.

— И китката си изкълчих!

— Ще посинеете като патладжан! — по луничавата физиономия на отчето се хързулна сълзица. — Хубаво се уредихме с това имане!

— Хайде, хайде, нищо ви няма! — втурна се да ги изправя Зарезан. — Рано е да падате духом!

— Ний не духом паднахме, а съвсем натурално!

— То е за късмет.

— Опишманихме се! И кълката си натъртих!

— Не сте чак толкоз зле. Аз, например...

— Види се, не е за нас, сине, туй злато!

— Бедни ли сте?

— Не сме.

— Тъкмо за вас е, значи.

— Как тъй?

— „Защото, който има, нему ще се даде и ще му се преумножи — изрецитира Зарезан. — А който няма, и това, що има, ще му се отнеме^[8].“

— Ти на евангелието не ни учи, обеснико! — нацупондри се Вангел. — Известно е защо си пройдоха. В това дере вино ако течеше, ти чешма щеше да построиш!

— Което си е право, право е! — отвърна Зарезан. — Чичо ми Пандо казваше: „Продай кравата, че боде, купи си бъклица, тя не боде!“

— И той същия хаймана ще да е бил!

— Е, е, де!

— Хаймана си, ами! Къщурката ти първа посреща стадата, кога се прибират от паша. Към шишето вечер с два̀сет пръста посягаш. Семейство не завъди, един кукуваш на белия свят... Сигурно по цял'нощ се въртиш в леглото!

— Вярно е — въздъхна Зарезан. — Да живееш сам е опасно. Ако се задавиш, докато ядеш, няма кой да те потупа по гърба.

— На колко лазарника си въобще? На четирийсет?

— Четирийсет или четири хиляди, вас какво ви засяга? — попита недружелюбно Зарезан.

— Да си беше задомен, щеше ли да се спречкаш с Проклет Илия заради оная уруспия Елефантина? Оттогава те е нарочил той, неслучайно те заяжда... Търси ти цаката наш Ильо, да знаеш!

— Забелязал съм.

— То твоето не беше хойкане, не беше чудо! Ту миткаш с Иванка бульова Чучулигова, ту мърсуваш с Дешка Печикамъкова...

Продължиха с уговорки. Той ги подканяше да побързат, че облаците от изток надвисваха над тях подобно на кози стомаси.

Поп Вангел куцукаше.

Поп Порфир разтриваше ръката си, че се бе подула.

Зарезан опипа метастазиралата тъкан около шева на шията си, която загатваше за предишното му обезглавяване. Убиваше му като колосаната яка на ингилизко сако. Срокът на тази му инкарнация изтичаше. До месец или щеше да поднови телесната си обвивка, или щеше да се усмърди като сиреняв тулум и орлите да изкълват лешовете му.

Под Митюво дърво завариха човек.

Всъщност, дървото беше чинар. Наричаше се така, защото преди десетилетие на него се бе увесил на въже Митю Лекия от Михово махле. Поради нещастна любов ли, поради друго ли — още тогава си бе спорно. Макар тук вече да нямаше и намек за случилото се, досещането за него пораждаше тягост. Под същите тия клонаци с длановидно насечени листа, на които се бе гърчил Митю Лекия, докато

потурите му се напълнят с изпусканата от червото му нечистотия, сега бе разстлал постелка някакъв мъж. И си хапваше славно.

— Ха добра среща! — каза непознатият изпод дебелията сянка. — Целувам ви ръка, служители божи! — но дори не си даде труд да се изправи, камо ли да целуне нещо. — Радвам се да видя и теб, Зарезане! Провлачил си крак накъм Теньов дол, чини ми се — поповете се спогледаха. — Трябва да ти призная, че ако не ти бях длъжник, едва ли бих се отзовал!

— А аз не бих те призовал без основателна причина — отвърна спокойно Зарезан.

— Не ти остана много време, а? Още колко? Месец, два? — онзи се разтресе. От лаещия му кикот наоколо протътна. Или това бе първата гръмотевица на надигащ се дъждовен порой, с който небесата щяха скоро да ги връхлетят?

Непознатият сякаш разчете мислите им.

— Не бойте се, седнете на моята трапеца. Ще вали, наистина, но не веднага, а след часове.

— Ама за какво да... — подхвана Вангел. — Ние нали...

— Сядайте! — заповяда Зарезан. — Немедлено!

Гласът му се бе изменил. Този глас изискваше и получаваше безпрекословно подчинение, той за друго не служеше. Те се стовариха изнемощяло на опънатото до постелката чердже. Твърди храстчета им бодяха отдолу, но си затраяха. Отнякъде, може би от неизразимо далеко, долетя мученето на биволска черда. Притеснението им обаче избликваше редом с тях. Колкото и да се взираха в любезно поканилия ги човек, свещенослужителите не бяха убедени, че различават достатъчно ясно чертите му. Колчем погледнеха към него и ги постигаше временно късогледство. Ловяха добре близкия план на главата му, а по-назад конкретността на линиите се губеше... Груби косми стърчаха от ушите му, това да, порестият му нос му бе покрит с трънчета, и това да, но общият му лик някак им убягваше. Навярно защото с напредването на следобеда въздухът бе позагубил от своята прозрачност, бе се просмукал от мириса на дим без огън и на частици, напомнящи изгоряла хартия.

— С какво ще ни угостиш, Ангелае? — запита Зарезан. — Пак ли краве сиренце?

— Сирене, вярно. Но пък разполагам този път с разни видове хляб.

— Измамник. Все е ръжен, бедна душо! Само формата му е различна!

— Я, по-хубаво, раздай го на божиите служители!

— Нека ти.

— Не, ти, ти! — заинати се Ангелай.

Зарезан кой знае защо избухна в смях.

— За него май сте по-скоро чеда на дявола, отколкото слуги на Господа! — рече той. — А каквото е за него — такава е!

На Вангел и Порфир тази реплика се стори напълно непонятна. Дватамта доста се позачудиха и когато бяха извадени пухкавите погачи с вкусна коричка.

— Че те са омесени като за задушница!

Защото от везаната пастирска торба излязоха хляб-бик, хляб-свиня и хляб-змиорка.

Ангелай ги разчупи и подаде всекиму къшей. Рой трохички се пръснаха по покривката. Замляскаха ожесточено. Пръстите им се впиха в белите буци сирене. То бе неописуемо сладко. Така де, апетитно.

— Съвсем се е сплул! — каза внезапно Зарезан с очи, обърнати към един от клоните. Не преставаше да дъвче.

Двете отчета също завъртяха глави натам, но не съгледаха нищо по-различно от острите зъбци на длановидно насечените листа. Въпреки това хапките им заседнаха в гърлата.

— Да — кимна Ангелай. — Гарваните все още го харесват! А и мухите му налитат ката ден! И той като тебе, завалията — що му трябваше да се опъва на Проклет Ильо!

Зарезан седеше по турски и нагъваше. Спря, колкото да каже:

— Ако се стигне до къотек, остави Проклет Илия на мене. Ти поемаш момченцето и Безносия!

— С Безносия ще се справя някакси — отвърна Ангелай, — но дребосъкът ме безпокои. Кораво същество е той, съмнявам се, че бих могъл да му надвия лесно. Като троската е, колкото и да го скубеш... Спомняш ли си по римско, когато ни заложиха капан в къпалнята на Августа Траяна? Статуята на Речния бог с изливаща се минерална вода от амфората му...

— Статуята, която се превърна в Ильо...

— Тогава го наричаха другояче, не се сещам как... Опита да ти напълни носа със светкавицата си, но ти го подхлъзна в басейна и половината цамбуркащи големци направо се изпържиха, а другите стенеха и димяха, докато драпаха по мраморните стълби, където бяха захвърлени тогите им. Лазеха връз чемширите в градинката, възсядаха ги с охкане и така си оставаха! Циците на хетерите се сваряваха в сред бълбукане и пукащи се мехури, стъклените им гривни с вплетен трижилен шнур се пръскаха, а задниците на теляците пушеха!

— Забравя ли се такова зрелище? — Зарезан възсия. — А малкото пикаещо сирийско момченце от бронз вече не бе от бронз, ха-ха! Ръчичките му засъскаха и хубаво те омотаха, хи-хи, като калкан се беше опулил, жалко, че не можеше да се видиш отстрани!

— Телесфор, да, така му викаха в ония години... Ситната гад с ямурлука. С тоя овчарски ямурлук гражданята го изобразяваха и на пиринчените си монети, въшката му ниедна! Колко домашни животни му принасяха, че бил целител, не знам си какъв бил... Надали е в състояние и една метилява овца да разпознае, камо ли да я излекува. Целител — пфу, дарадонки! — що жертвени кучета се одираха в негова чест, за една ловна дружинка щяха да стигнат...

— Маскировката им трябва да е била претупана, ама ние нали нехаехме... И...

Те се смееха, но в смеха им се долавяше някаква безрадостна истина, от узнаването, на която по кожата плъпваха мравунки.

Вангел и Порфир, горките, се послушваха, но проумяваха все по-малко и по-малко... Явно бе, че другите двама са посветени в материи, които не се преподаваха в семинарията и това бе твърде оскърбително, като се имаха предвид високите претенции на същото това училище, вместилище на вярата и духовната потреба, където строги даскали в раса всекидневно предъвкваха най-важното от важното за устройството на вселената. Особено раздраваше и постоянното хрупане на гъсеници, което се разнасяше от короната на дървото.

Ангелай, полууспокоен, подбутна към отците някаква тумбеста кана. Беше от пълчиво-зеленикава керамика, захлупена с капаче, и силно напомняше на изкормена жаба.

— Пийнете си от павурчето, поповци! Млекце от моите кравки!

— Вижте да не е от млечка! — Зарезан безцеремонно дръпна каничката, помириша съдържанието ѝ и отпи голяма глътка.

Вангел също опита, но се задави, а от устата му преля течност със солен вкус и цвят на сок от панджар.

— Кръв! — измуча той. — Кръв човеческа!

— Хайде нека да е свинска!

Зарезан се кискаше искрено и се удряше по коленете.

— Ама че си зевзек! — смърри го Ангелай. — Престани с тия гяволъци! Не оставяш хората да се нахранят...

— Тоя номер винаги ги шашва!

— Аз си заминавам, Трифоне! — скокна Вангел.

— Напротив — оставаш!

„Почивай си, и без това кракът ти е навехнат...“ — добави в мозъка му нечий глас, приличащ прекалено много на Зарезановия.

Отчето възрази, но догдето мърмореше, се срути омаломощено като препълнен гюм обратно на черджето.

Оранжево-жълтите лъчи на слънцето пробиха облаците и нанизаха златни кръгове над баира.

— Хубаво те бяха насекли на късове, що ми трябваше да те събирам! — рече Ангелай.

— Длъжник си ми, както ти е известно, и още задълго ще си ми такъв! Де що успехи имаш, и с парите, и с жените, на мене ги дължиш! От мене ги заемаш! А заемите се връщат!

— Чак на Меден рид ти беше главата, оттука не се вижда, а пишокът ти беше заровен под ей оная бабуна!

— Добре се справи, благодаря!

— Трийсет и седем лета има оттогава! Пладне беше, както сега, но безоблачно. При един по-силен напън лопатата ми се прекърши. Бе горещо, пръстта не поддава, спечена до немай къде! Принудих се да ровя с ръце, потта ми течеше на вади. Не съм Мойсей, че да цепна земята надве я! Но го намерих. Пишока ти, де. Толкова бях каталясал, че не усетих кога се е стъмнило. Накрая избърсах чело със сламената си капела, взех оная ти работа под мишница — бях я увил в пакет, викам си: „Закъде е той без нея?“ — и си тръгнах!

Излезлият вихър отвя калимавката на Порфир. Той изпухтя и се втурна да я догони. При ставането настъпи недоядения хляб-крава. Откъснато крило от пеперуда се залепи върху бузата на Вангел.

Облъхната от вятъра, физиономията на Ангелай сама разкри суровата си красота, макар и за миг. Единствен Зарезан си стоеше недокоснат от напирания да ги напрати порив на въздуха. Непромокаем за дъжд. Херметически затворен в обсега на пространството, което обитаваше, и в себе си. Непокътното бе и съдържанието на кожената му чанта, неизменно прехвърлена с ремък през рамо и с щракната заключалка. Не беше я свалил дори при сядането.

Тогава го чуха. Беше протяжен и накъсан. Траурен глас, който сякаш достигаше до тях през много дълга и вземаща завои тръба.

— Рибата ще бъде обезкостена... обезкостена... обезкостена... — повтаряше той плачливо.

— Риба ли? Каква риба? — попита сепното Вангел, след като се прекръсти с тресяща се ръка.

— Шаран от по пет гроша и двайсе пари. Или скумрия, ако е морска. Де да знам! — отвърна Зарезан.

— Мисля, че трябва вече да потегляме! — каза Ангелай.

— Да.

— Глогът узря... узря... презря... узря... — подхвана наново гласът.

И Порфир се прекръсти с усърдие. Да имаше наоколо глог или риби... но нямаше. Изобщо.

Ангелай дръпна ловко постелката изпод остатъците от храната. Разпиляха се огризки. Сякаш воден от ирационална боязън да не остави следи, той стовари неколkokратно стъпало върху отпечатъците от подметките на присъстващите по почвата и ги забърса накриво. Токът му заора и застърга.

— Достатъчно! — каза Зарезан.

Скоро четиримата крачеха запъхтяно към... Каквото и да бе то, не беше злато, това Вангел вече знаеше. На него страстно му се искаше да си вземе дърмите и беж да го няма, но същевременно го изпълваше и някаква приятна отмала. По небцето му, странно защо, нагарчаше на кафе, варено на пясък. С двоен каймак. Никак не му се спореше, нито му се възразяваше. Каквото рече Зарезан, това щеше да е.

Дробовете на Порфир просвирваха навремени от задух.

Вангел се помъчи да задържи по-задълго илюзията за кипналото кафяно джезве в съзнанието си. На пясък. И с двоен каймак по възможност. Много ви моля, на пясък. И с каймака, от който са сърбал

и отците на църквата, докато не полепне по мустаците им... Той прогони кацналата на рунтавата му вежда оса. Тя се прехвърли на брадата му и се омота в нея.

Пътеката им се изгуби съвсем сред гъсталаците. Торни бръмбари бутаха старателно любимите си топчета. Скрипи пробягваха по листата на свежия киселец. Дива лозница ги погали с ластари. За миг изгубиха Зарезан от поглед.

— Трифоне, къде си? — извика уплашено Порфир.

— На два метра от тебе — отговори му Зарезан.

— Трифоне, къде си, бре? — повтори Порфир.

— Под лозята, затова не ме виждаш!

— Махни се, сатанинско изчадие! — заотръсква се Вангел.

— Какво?

— Аз такава, на осата...

Отново се озоваха на равно. Покарали тук-там ранни слънчогледи им се блещеха жълтеникаво. Шлюпките им още бяха празни.

Спряха задъхани за минута. Ноздрите им фучаха. Ангелай поклати глава. Разпери длани пред гърди и продума с тон на проповедник:

— Слънчогледът няма избор!

— Кое?

— Той винаги се насочва към слънцето... Човекът също може да се обърне навън, към онова, което го заобикаля. Но може да се обърне и към светлината или мрака... вътре в себе си.

— Слава богу, ние не сме слънчогледи — каза Зарезан.

— Но явно не сте и хора! — изграчи прегракнало Вангел. Най-сетне му бе достигнала смелост. Дори забрави за джезвето.

Никой не го опроверга.

Ангелай посочи с показалец нагоре.

Във висинето се бе появила сива струя, която напомняше на пчелен рояк. Пъплеше по небето, в посока някъде напред...

— Да не би...

— Тихо!

Покрай тях пръстта се надигна и образува гърбица. Поду се подобно на пресен гроб и се плъзна витиевато към шубрака. И всичко това се извърши абсолютно безшумно.

— Боже помилуй! — каза изумено Порфир.
— Боже помилуй! — каза Вангел и докопа осата.
— Имаш ли моето предчувствие? — попита Ангелай.

Зарезан кимна.

— Усетили са ни, значи...

— Ще ни изпреварят!

— Така изглежда.

Вангел смачка с наслада жълтото насекомо. Все някой трябваше да си плати.

— Носиш ли ги? — попита Зарезан.

— Разбира се. — Ангелай извади от сетрето си дребна вещ, друга издърпа от джоба на потурите. Върна се назад, разгърна клонките на една леска и рече:

— Ето го!

В оголените корени на храста се бе образувала хоризонтална хлътнатина. Маркираха я две купчинки от изринато встрани. Да беше тунел на голяма къртица, не беше. Нещо бе обитавало това място, и съвсем наскоро го бе напуснало. Подир него бе останала тази яма, като отхапана от земната твърд. Изкопът беше сравнително правоъгълен.

Ангелай скърши една пръчка от къпина и го замери. Приблизително метър и половина на метър. Замрънка под нос. Издигна рязко десница и се видя, че държеше в нея рибя кост. Не беше обикновена обаче. Личеше, че тежи, че не е куха и учудваше с това, че завършваше с вотив^[9] на човешка глава. Порфир, който се отличаваше със зорко зрение, установи, че вотивът беше всъщност подобие на детско лице и се отличаваше с изкусна направа.

Ангелай метна сръчно тоя апотропеен^[10] предмет в ямата и я зари, отново с токове. Отне му поне десетина минути. Рохкавият чернозем се исипваше на равни количества при всеки тласък на обущата му. Ококореното лице потъваше все по-надълбоко.

Докато Ангелай трамбоваше, изпод подметките му се раздадоха звуци на разкъсван плат. Като че ли нейде отдолу, в земните недра, чевръста домакиня раздираше със замах парцал. После засъска, глинени мехури се издуха по краищата на утъпканото и шумно се пукнаха. Във въздуха се понесоха разсейки от мръснооранжев дим и замириса на прегоряло.

— Светецът губи нимба си, овцата — руното, а ти изгуби ямурлука си! — закле тържествено той. Едва сега се забеляза, че по кожата му пробягваха подутини с размера на шикалки, подобно на движещи се бучки.

Минаха две-три минути, докато улегнат съвсем.

Тогава Ангелай подаде на Зарезан другото нещо, което бе извадил одева.

Вангел погледна безпомощно към Порфир, чиито бузи бяха придобили порфирен оттенък.

„В какво се набъркахме! Ей, на! Пак се започва!“

В ръка Зарезан държеше невиждан до днес амулет. Той напомняше на издялан от глог кръст, за което свидетелстваха листата и плодчетата по него, но без съмнение бе някаква богоненавистна имитация.

Излята от олово, с разлати очертания и леко шуплеста повърхност.

Зарезан издигна чудовищния кръсти поповете с ужас видяха как се започна трансформацията. Първо рамената на кръста се транссубстантивираха в криле на птица. Покриха се със сивокафяво оперение и живнаха, разшаваха се така, че от маховете им се образува въздушен поток. Сетне наедря и тялото, тристъпалната основа на разпятието продължи да трансмутира в опашката и ноктестите крачка на сокол. Веществото стана плът. Още миг и... остроклюният хищник се понесе в простора.

— Кучето души трапезата, жената — цветята, но защо му е на вампира нос? — викна Зарезан със силно видоизменен глас, който прогърмя по-мощно и от гръмотевица. Покрай тях се люшнаха шубраците, завъртяха се откъснати венчелистчета и всичко внезапно утихна.

— Боя се, че едва ли ще преосмислим някога отношенията си с тях! — въздъхна Ангелай.

— Когато си прав, си прав абсолютно — отвърна Зарезан.

За какво ли говореха?

Още половин час ходене и четиримата стигнаха до буницето.

Отляво им се падаше върхът Козята брада, Кадин рид беше останал отдясно. Под тях бе валогът, в който бе погинал препилият

Теньо Рашев. В нищо и никаква локва се бе удавил човечецът. След скарване с Проклет Илия. Оттогаз той пуццинак го зовяха Теньов дол.

— Какво е това? Такова не бях!... — възкликанието угасна в пресъхналото гърло на Вангел.

Купчини пръст като къртичини осейваха валога.

— А, тия дупки са от твоя дядо, малджията! — отвърна Зарезан.

Слънчо бледо огряваше купчините от високото. Духваше вятър, разиграваше прахоляка и превръщаше такива дни в дни на боклука. Вонята на умрели домашни животни ги накара да се намръщят. Спуснаха се в долчинката, като разбутваха безредно омешаните излишъци на бита, изоставени окончателно от бившите си притежатели. Нозете им пропадаха в почвени утаявания, препъваха се в счупени обръчи на бъчви, прескачаха окислени ръжени и изкривени главнярници от неясна сплав, събирали дълги зими топлината на домашното огнище...

Зарезан пръв разпозна допотопните строителни останки.

Покритият с лишеи менхир бе все така гордо изправен и лъч светлина пълзеше по издълбания на горния му ръб нарез.

Каменните ребра на праисторическия часовник бяха забравили що е време.

Върху скалното ложе на небесния жених правеха любов смокове.

Гранитният стол на Всебог тънеше във вектории.

Ритуалната плоча се бе килнала странично, а в пълните с дъждовна вода улеи за оттичане на кръвта кротко се полюшваха червенеещи водорасли.

От прътите на кошарата, в която нявга биваха държани жертвите на приношението, нямаше и следа.

Зарезан с труд различи долмена, който служеше за вход към основния храм-ротонда. Беше потънал в калищата на делувиялни отлагания. И все пак, ако всичко останало наоколо бе мъртво, пред този вход имаше живот. Защото там бяха застанали двама души — а по-правилно е да се каже две души, — които никак не му харесаха.

Единият беше *късак* — нисичко чипоносо момче с ямурлук, което бе скръстило ръце-змии и се взираше в новодошлите с ромбоидните си зеници.

Вторият се бе омотал с плетен шал, а на бледножълтото му чело пулсираше синкава вена. Очите му бяха диненочервени с бели

жилчици. Когато разви шала и го запрати на тревата, се видя, че носът му липсваше.

— Върна се ли се, господарю на маймунджилъците? — попита онзи. — Май си забравил нещо в тая праствара съборетина? Това, че твоето вярно мекере те съпровожда, хич не ме учудва. Но гледам, че те придружават и двама, готови да умрат в твоя чест?

— Хе-хе! — каза нисичкото момче до него. Именно „Хе-хе!“, а не нещо подобно. — Защо го питаш? Нима не знаеш, той е като плевел — където не го садиш, там никне!

— Имаш да ми връщаш един нос, Зарезане! — каза безносият. — Спомняш ли си номера, който ми спретна? Когато ми разбълника мозъка с твоите дяволии и сам не разбрах, че ще си отсека камбата с лозарския косер, който ми заприлича на канче с вино, додето ти стоеше там, един непознат пътник, хилотеше ми се добродушно насреща и ми предлагаше да отпия?

— Просто видях, че ти липсваше преградния хрущял във вътрешността на носа — отговори Зарезан. — И ми стана ясно, че си тримерник^[11]. Пукнал си в някоя мразовита вечер, захвърлили са те на боклука, а на заранта си се събудил нечовек. И отгоре на всичко, много добре си спомних кой си. Казах си: „Защо ли му е на вампира нос?“

— Не си се изменил особено за последните пет-шест хиляди години. Пак дъхтиш на алкохол. Пак керестето^[12] ти е по-важно от пипето. Пак решаваеш затрудненията си с гьостерица в ръка. И пак си на прага на поредното си рухване. Но не си съвсем същия, де! Защо ми се струва, че десният ти клепах се е смъкнал по-ниско от левия?

— Това е най-големият ми недостатък!

Изражението на Зарезан бе дъска за гладене. Сякаш ютия с въглища бе заравнила и най-незначителната грапавина от вълнение по него.

— Как те нарече този, носоотрязания?... — запита го Вангел. — Порезан ли? Или поразник!

Не последва отговор.

— Отиде ни имането! — каза преподобният Порфир. Нямаше сили дори да заотстъпва.

Змиите на Телесфор изсъскаха злобно. На Ангелай не му пукаше. Беше изял обредния хляб-змиорка и се чувстваше защитен от ухапване.

Зарезан беше зает с обезчувствяването на туловището, което използваше за временно съхранение на жизнената си енергия. По ръбците, останали от зашиването на телесните му части, пробяга тръпка.

Безносия се заслушваше. Извъртя се в профил, което си бе плашеща гледка. Ако не му липсваше обонятелния орган, човек би казал, че душеше по кучешки. През триъгълника от зарасло месо под очите му преминаваше вибрация. Като неочаквано пулсиране на отдавна пресечен нерв. Като изтръпване във възстановил функциите си премръзнал крайник. Или бог знае като какво.

Зарезан се възползва докрай от настаналата пауза. Постара се да регистрира следи от присъствието на Проклет Илия. Проверяваше в целия възможен диапазон. За момент му се стори, че долавя слабо мъждене в един сегмент, който се намираше в пределите на обхвата му. Петно от ултравиолет премигна и се разтвори в синьо-белезникава мъгла. „Скоро тук ще стане *горецо*“ — каза си той.

Проследи петното по вълновата му природа, за която имаше развита усетливост. Върна се и назад, в миналото, издирвайки Збелсурд/Илия във време-пространствената му разпръснатост.

... Огнената светкавица тресна във водата на римския басейн... Сенаторите пълзяха към тогите си, вкопчаха се в чемширените храсти и оставаха на тях. Циците на хетерите кипяха като чайници, а почернелите задници на теляците изпусаха дим...

И още по-назад:

... Влага избиваше от подкожушените фрески на храма-ротонда. Мухъл бе обхванала цялата стена. Збелсурд/Илия се наведе и сграбчи изтървания кух меч на Бахгару със седемизмерното си ръчище. Преди да замахне, разпери крайници и фигурата му описа кирилската буква Ж.

Дифузията на Збелсурд/Илия се разпростираше отвъд безброй изкривявания. Радиолакътната му става стискаше здраво копието от светкавица и го промъкваше през тресавища с разлюшкана тръстика, през хълмове с каменопади, профучаваше през висналите парцалаци от прах на подземни катакомби, избликваше от мъхнатите плодове на шипкови храсти и се събираше под формата на ситна роса върху листата на дивия чесън със затичалите се по тях скрипи. А росата още не бе завряла и не бе усетила покачването на температурата, която

изведнъж щеше главоломно да занараства. Капчиците просто блещукаха бисерно, с девствена чистота. Скокът от виолетовоцианозно към инфрачервено още не се бе извършил. Личността на Збелсурд/Илия все още не присъстваше в претърсвания интервал.

Сърбежът по шийния шев на Зарезан се бе усилил. Старата рана се бе възпалила и се лющеше на корички, изпод които надничаше жива плът. Изродени кръвоносни съдове се бяха нагърчили в сплитки. При други обстоятелства щеше поне да се почеше, макар да знаеше, че от разчесването нямаше никаква полза, даже напротив. Беше се настроил за далеч по-сериозни неприятности.

Тогава установи, че нещо настоятелно се опитваше да привлече интереса му. Някакво драскане.

Една земеровка се бе спряла пред върха на обувката му и я изучаваше. До колкото и епохи да достигаше едновременно Зарезан, пак не му оставаше време да я изрита. Неговата съсредоточеност върху ставащото, тук и в този момент, не му позволяваше да отклони вниманието си към тъй незначителна цел.

Змиите на Телесфор се облизаха.

— Трифоне, познах те! — изфъфли Вангел. Боята му се бе дръпнала, а ченето му играеше.

— Разгеле! — рече Зарезан, без да откъсва очи от ония двамата пред входа на ротондата.

— Ти си Трифон Зарезан!

— Свети Трифон Зарезан... — прибави разтреперано Порфир.

— Знаех си, че си супостат! — изграчи със сухо гърло Вангел. Нито се вайкаше, нито говореше предизвикателно. Само трескаво кършеше ръце. — Трифон Зарезан! А колко си Свети, това е вече друг въпрос! Бил си и винаги ще ми бъдеш съмнителен, мизернико! Не си ти достоен да висиш от стенописите! Не ставаш да красиш олтарите, подходящ си по-скоро да ги загрозяваш, разума на хората да размътваш! Нашата христоролюбива църква така и не можа да се пребори с тебе, проклет езичнико, резачо на лози и носове! Висшият клир е разбрал, че няма как да избие измишльотините за теб от главите на обикновените люде, затова от немай къде са те включили в пантеона на светците! Намърдал си се в амвона право през задния вход на черквата!

— Млъквай, преди да съм се намърдал през твоя заден вход! — процеди Зарезан. Тази реплика със сигурност бе по-древна от дървото, послужило за издялането на кръста Господен. Произнесена бе за пръв път в ситуации, съпроводени с огромен зор, а настоящата беше от тях.

Прямотата му стъписа Вангел.

— Боже!... — прошепна отчето и предпазливо вдигнатият служебен кръст зарешети физиономията му.

А Зарезан, без да отделя взора си от стоящите пред входа-долмен, се протегна и пусна капата си върху инструмента на отчето. Тя висна като оставена на закачалка.

Не му бе по-лесно и на дядо Порфир. Той погледна Безносия. Погледна Телесфор. Погледна физиономията на Ангелай, красива в своята първична суровост. Помъчи се да изкаже мнение, но главният му мозък отказваше да разреши на организма му каквото и да било. Бедният! Устните му се бяха стегнали в дървесни гъби и пробъбряха несвързано отделни срички. За негов срам парализата не му попречи да изпита диуретичното действие на страха и тънка жълта струйка се промуши през стиснатите му колене.

Събра кураж едва колкото да промълви с фалцета на скопец от католически хор:

— Вангеле, Вангеле, тоя път не само опрахме пешкира, но го и изстискахме!

Над поляната подухна ветрец. Отначало предпазливо, сетне с коварна настойчивост.

От горичката до ноздрите на Загрей достигна дъхът на свежи теменужки.

От буницето до ноздрите на Зарезан допълзя смрадта на корозирала печка.

До устните на Загрей се докосна вкусът на диви ягоди.

До устните на Зарезан се докосна вкусът на болен метал.

Ягодите растяха в далечен храсталак, а ръждивите жезла бяха съвсем наблизко.

Дъждовете бяха дали живот на ягодите, но бяха разяли безпощадно жезлата.

Две сойки се вдигнаха с крясъци в небето.

Загрей проследи с крайчеца на лявото си око литналите птици.

Зарезан проследи с крайчеца на лявото си око литналите птици.

Душевен смут терзаеше Писмаке. Той се закашля, но това не прогони тревогата му.

Душевен смут терзаеше Порфир. Той се закашля, но това не прогони тревогата му.

Бахгару отмаляло пристъпи от крак на крак. Объркването му отстъпваше на умората.

Вангел отмаляло пристъпи от ударения си крак на здравия. Объркването му отстъпваше на умората.

Веждите на Еркези се бяха разрошили. Ако ликът му не бе симпатичен, щеше да изглежда доста комично.

Веждите на Ангелай се бяха разрошили. Ако ликът му не бе симпатичен, щеше да изглежда доста комично.

Мраколюб се почеса по нагръдника си. Видът му беше уж разсеян, но също и съсредоточен по своему.

Телесфор се почеса със змийски зъби по гърдите. Видът му беше уж разсеян, но също и съсредоточен по своему.

Златозъб понечи да си обърше носа, но се отказа.

Безносия понечи да си обърше носа, но се сети, че нямаше нос и се отказа.

Писмаке каза нещо на Бахгару. Може би: „Попаднахме, където не трябва, но подобно на торния червей не знаем защо ни се случи.“

Поп Порфир каза нещо на поп Вангел. Може би: „Какво ни сполетя! Дватамата с тебе не сме достатъчно изпраксани^[13] и затова сега ще ни опраскат!“

След което се започна. Облаците над тях бързо посивяха, посиняха, почерняха... и изведнъж зачукаха градови зърна колкото зарзали. Топчета от замръзнала вода падаха в тревите, падаха между хората, падаха върху щръкналите от незапомнени времена камъни.

Еркези наплюнчи пръст и суетно приглади рошавите си вежди. Едно ледено късче едва не го удари в окото. Друго го перна по ухото. Той подсмъркна и рече на стражите:

— Водете ни!

— Елате!

Златозъб пристъпяше уверен в стабилността на протезата си, която силно напомняше на сребърен наколенник с пластинчати

хоризонтали. Спиралната пружина в нея скрибуцаше услужливо. А Мраколюб ситнеше унесено, сякаш се бе заслушал в дървояда, който гризеше изкуствената му десница точно в сгъвката.

Пред входа-долмен сведоха ниско чела. Писмаке предположи, че портата между зиданите страници от варовик е запъната с резе или е запечатана, но се излъга. Котката, която приличаше на лъв, се засили да ги последва. Тежките входни крила се затръшнаха на сантиметър пред нея.

— Пазете тишина! — предупреди ги Мраколюб, макар да нямаше нужда от това.

Покривът на преддверието бе покрит с фина мазилка, декоративно разчленена на правоъгълни полета. Вътре бе полуздрачно. През кръглият отвор на куполния таван падаше сноп дневна дрезгавина. От пода се издигаше грамадна колона, която прекосяваше свода и върхът ѝ се губеше някъде навън, неизмеримо далече. Това бе странно, защото не бяха я забелязали да стърчи преди влизането си. Очевидно не бе конструктивен елемент в общото оформление, за разлика от полустълбовете с штукатура^[14] в бяло и червено. Във всеки случай не подпираше нищо. Около колоната тракаха топчици лед с размерите на сврачи яйца. Те постепенно покриваха бордюрния квадрат, който ограждаше основата ѝ.

Спряха. Престана да скърца и протезата на Златозъб.

— Дойдох за своето, Всевластни боже! — рече Загрей. — Да получа отново ръцете си, краката си, трупа си, главата си и своя детеправещ уд... Приеми ме и ми дай каквото винаги си ми давал!

— Нишата! — каза угоднически Мраколюб.

— Ключалката!! — обади се Златозъб. Покрай златния му зъб се замота ореол.

— Жезълът!!! — допълни Еркези. Звуковете „ж“ и „з“ простъргаха като отриващи се в неравностите си камъчета. Слабият му акцент издаваше принадлежността на неговите родители към конния народ на остроносите, чието нашествие отпреди осемдесет години бе довело до поредната вълна на отродяване. Гласните „е“ и „ъ“, които бяха резултат от сливане на двугласните „ае“ и „еъ“, като да бяха поомръзнали на употребяващия ги, чийто говорен апарат вече отказваше да ги учленява. Писмаке се учуди, че не бе забелязал по-рано тази отсенка в произношението му.

— На пода! — заповяда Златозъб и блъсна слисаните Бахгару и Писмаке.

Пазачите на храма тутакси завиха молитвено-страховито. Гласовете им нахлуваха брутално в ушната мида и опъваха до пръсване тъпанчето.

Ледените парченца валяха току пред проснатите Бахгару и Писмаке. А при поглеждане нагоре се виждаше, че свършекът на колоната е някак восъчнопрозрачен и ефирен. Едва от върха на купола надолу придобиваше неоспорима материалност, очевидна дори за сетивата на простосмъртните. Там нейде колоната навлизаше от вечността във временната реалност на хората, промушвайки се през розета, резбована в симетрични правоъгълници със страни, успоредни на таванните. В техния център бяха разположени два квадрата и стените на вътрешния бяха завъртяни спрямо външния на 90 градуса. В диагоналите им се вписваха концентрични окръжности. Когато загледалият се Писмаке премигна, окръжностите избледняха и изчезнаха, остана единствено розетката.

Загрей измъкна от торбата си сглобения човекоподобен жезъл-ключ от чисто злато, който бе позагубил от блясъка си в мрачината и напомняше на месингов свредел. Тогава се разбра, че грездеят на необикновения идол служеше с коничната си резба за отварянето и на нещо друго, освен на женските утробы, по които притежателят му си падаше толкова много. Ако Писмаке и Бахгару бяха в състояние да го поднесат в близост до очите си, щяха да се оцъклят от неговата структура, светеща в натрошено жълто.

Вътрешният глас отново заговори на кръглоглавите. Те се заослушваха напрегнато, сякаш дочуваха недоловимо за ушите на останалите послание. От нашепваните в мозъците им слова, двамата узнаха, че им се оказва висока чест. Онзи, що им говореше, не присъстваше напълно на тази земя. Но те, Бахгару и Писмаке, можеха да му помогнат това да се поправи, за което щяха да получат и своята награда. Защото, макар и Загрей да растеше в стеблата на цветята, и да обитаваше обратното на тъмното в гробовете, и искрящото в сянката на звездните гроздове, както и подтекста на нашето колективно вчера, но пак не бе способен да извърши някои конкретни действия в ден като днешния и на място като това. Налагаше се те да завъртят ключа и да освободят онуй, което е затворено в колоната и което принадлежи само

и единствено нему, на техния скорошен, но вече легнал на сърцата им приятел Загрей...

— Писмаке...

При вглеждане във величественния стълб ясно се виждаха някакви врязано-вдлъбнати изображения. На главобик. На два ръкогущера. На две кракоптици. И на човекоглав лъв с безизразно лице. Извънвреме бе сковало неутралните му черти. Изражението му бе едновременно умиротворено и могъщо.

— Писмаке.

Писмаке осъзна, че колоната беше всъщност цилиндричен печат, от който, при отърколване в някакво вещество, например сурова глина, можеха да се свалят изпъкнало-релефни отпечатащи на изобразеното. А то бе прецизно изрязано в цилиндричната повърхност от резеца на майстор с възможностите на бог. Тъй изящни бяха линиите му, тъй високо изкуството му... Издълбаните фигури бях миндалинни, с породена от полусферичността им приплеснатост. В тях се съдържаше експресивност, но и стилизирана застиналоост, която подчертаваше затвореността на пространството. Нищо не нарушаваше завършеността на композицията. Десетки часове, прекарани в съзерцание, не биха могли да разкрият в достатъчна степен как бе постигнат този ефект.

— Писмаке! — потрети настойчиво Бахгару.

Повиканият най-сетне проумя какво се изискваше от него. Без да излиза от своя захлас, той се изправи и пое идола-ключ от сенчестите длани на Загрей.

Неусетно въздухът се бе изпълнил с треперливия стон на инструмент, подобен на дръмбой.

Бахгару се тресеше целият. Пот се оттичаше на вадички по плешките му. Златозъб премести лъка с петдесеткилограмов опън на лявото си рамо и подхвана кръглоглавия през кръста. Мраколюб също подкрепи Писмаке и петимата начело с Еркези се придвижиха вкупом напред. Само Загрей остана, където беше, сякаш невидима преграда го възпрепятстваше да продължи с тях.

Щом достигнаха до целта, Мраколюб пусна Бахгару и коленичи. Златозъб го последва, като се прегъна, доколкото му позволяваше шарнирът на наколенника.

Кръглоглавите се огледаха. „По-нагоре! — рече повелително вътрешният глас. — *Още по-нагоре!*“ Ключалката-вулва бе дълбоко изрязана на височината на среден човешки ръст. Сантиметри ги отделяха от пъхването на грездея в нея, когато нещо в обстановката се промени.

Неосветената част на постройката стана смолистотъмна. Отнейде лашна напориста струя въздух и невидими бодилчета запроникваха в трахеите и белите им дробове.

Освен тях в помещението се намираше още някой и този някой сякаш не си знаеше силата. Макар да не бе изненадан, Загрей изпита крайно неприятно чувство. При останалите това се изрази в стягане под лъжичката, при него — в хаотично завихряне из три подобласти.

Храмът протътна чак до темелите си. Изглеждаше, че се приплъзва в някакви вселенски пластове и че ще остане в междинно състояние, докато въпросните пластове не се наместват. Никой не би могъл да каже колко щеше да продължи това, а и за присъстващите „колко“ се измерваше в различни единици, защото имаха различни възприятия за време. Онова, което представляваше минута за Бахгару и Писмаке, беше инерция на условната реалност за Златозъб и Мраколюб, разредено настояще за Еркези и уловено движение в шейсет и четиримерна координатна система за Загрей. А какво бе обикновената човешка минута за Збелсурд, това никой не би могъл да каже.

В падащата под купола дневна светлина се бе образувало съмнително петно. То се разстиляше около колоната бавно и тежко, подобно на мазен дим или постепенна разсейка на по-плътно вещество във вода.

Един сечко бе предприел пътешествие от коляното през скута към корема на Загрей. Когато мустакатото насекомо пропълзя до гърдите му, той го подпря отзад с прегънат показалец и го изстреля по параболична траектория. Щом достигна до придобиващото форма петно, сечкото се блъсна в някаква полупрозрачна преграда и тупна с отскок встрани.

— К-какво? — каза Бахгару.

Тогава, посред раздиплящите се лилави воали се мерна обем. И изчезна. След него втори, също толкова неясен. И трети, и четвърти. Сгъната в лакът ръка изникваше ту вляво, ту вдясно. Отвори се голямо

око, сетне се затвори с едва доловим звук. Проблесна мека луминесценция, която „освети“ непрестанно сглобяващ и разглобяващ се силует. Фрагментът със сгъната в лакът? ръка? доминираше. Сегизтогиз той се появяваше стробоскопично, като през разлепяща се ретина. Сякаш самата действителност премигваше. Част от картина, която се местеше във всевъзможни посоки, подобно на обнагляла муха.

Загрей разполагаше с мъничък колкото брадавица орган за издаване на високочестотни звуци. Той излъчи сигнали и опипа задаващото се нещо. Живият му „радар“ улавяше ъгъла на ръката, която не беше всъщност ръка, и издутостта на окото, което също не бе око, а нещо друго. Това действие винаги даваше на Загрей нов ракурс и в този момент му позволи да удостовери пристигането на стария си враг. Макар и да присъстваше непълноценно, така да се каже на четиридесет процента, Збелсурд вече излъчваше телесна температура и скоро щеше да стане реален на две трети, колкото изобщо му бе възможно в този нисш свят.

Въздухът в гърдите на Писмаке се бе превърнал на каменна буца. Ужасът го бе сломил, очевидно същото се случваше и с останалите. Очите му се бяха оцъклили — две топчета от ортоклаз, които не донасяха на разсъдъка му за видяното. Губеше себе си, не намираше и помен от същността си. И се бе преизпълнил с увереност в скорошната си гибел. Увереност, от която бе изтръпнал всецяло.

Какво ставаше? Луминесцирането ли екранираше така възникващата фигура на Збелсурд, придавайки конкретност на очертанията ѝ? Що за фигура бе това? И още — странното светене ли оставяше впечатлението, че повърхността на колоната в долната ѝ, материална половина, е не чак толкова фино ошлайфана, каквато изглеждаше в началото, а грубо-пореста и недообработена с абразив от пясъчник по традиционния способ? Защо сред изображенията върху нея се замъркаха символи, напомнящи полуизтрити писмена? И защо някакси се отделиха самостоятелно, образувайки танцуваща мрежа от разкрачени руни с неясен смисъл? Какво съобщение съдържаша? Или бяха нещо повече от обикновено съобщение? Може би имаха дори силата да предизвикат събитие?

Сетне електромагнитното излъчване намаля. Светенето изчезна. Польхна топлина, бризнаха червени ивици.

Цялата ротонда се изду.

Збелсурд бе достигнал своя максимум. Едва ли щяха да съзрат повече от външността му. Само това — гореща ръка?, нажежено око? и досещането, че стоят пред същество, изгубило лъжливата си човешка природа на вечерта Збелсурд и демонстриращо истинския си облик, тъй като му предстоеше сблъсък с друг демон, когото не би могло да пребори по никой от традиционните за хората начини.

То заговори. Гърлено, примамливо-потискащо:

— Няма! Този път няма да се обновиш! Не ще получиш достъп до колоната! За мен ще бъде удоволствие да те гледам как се щураш насам-натам, преди да изгниеш напълно. Бях се зарекъл да не те оставям на мира, докато пукнеш окончателно и ще изпълня вреченото, каквото и да ми коства.

— Пак тази история с Йова! — въздъхна Загрей.

— Забравил си ония преди нея! Игричките ти, които служеха да удовлетвориш себелюбието си, независимо кой и колко ще пострада!

— Но поне не съм злопаменен! Само живея според обстоятелствата. За разлика от някои, които *не умеят*. Които са в състояние да прогорят тунел в небето, да превърнат скала във вода или да стрият вода на прах, но не и да забравят дори за миг, че превъзхождат останалите. А това със сигурност им се е превърнало в голям проблем!

Гласът без уста изфуча с дихание, изтръгнато от тлеещ метал:

— Осени ме идея! Мога да те разкъсам на съставните ти парчета. Ще ги пусна да обикалят във вихър около тази ротонда.

А Загрей му отвърна с печална усмивка:

— Познавах мнозина, които можеха много, но не направиха нищо!

— Все още имаш време да се оттеглиш...

— Няма да е сега.

— ... и да се разложиш до месец някъде на спокойствие...

За миг контролът на Загрей върху съзнанието на кръглоглавите намаля и Писмаке установи, че бе извадил мечата си с куха дръжка, но се колебаеше какво да предприеме. Настъпил бе внезапен обрат и в държанието на храмовите стражи. Овладени от нечия чужда воля, Златозъб и Мраколюб се бяха нахвърлили връз Еркези и го налагаха, риташа, душаха. Неизвестно откъде им беше дошъл нов акъл и сега вършеха неща в противоречие с предишните им действия, което бе

крайно необяснимо. Ето че и Бахгару измъкна оръжието си, с явното намерение да промуши Загрей. Ръмжеше враждебно и издигаше острие.

В мозъка на Писмаке прокътят повелята на съвсем непознат вътрешен глас. „*Ти ненавиждаш Загрей!* — каза му той. — *Върви и се разправи с него! Натикай му карантите в ушите!*“

Писмаке беше инат. У него се породиха съпротива към случващото се. Изпълни го неприязън към липсата на логика във всичко, към отсъствието, на каквато и да е смисленост в постъпките на околните. Никак не му се искаше да бъде използван, без да се съобразяват с мнението му. Обзе го раздражението на торния червей. Същият торен червей, който се осмеляваше да си зададе въпроса: „*Защо ме сполетя всичко това?*“ Писмаке с усилие на волята си се насочи към пръкналото се във видимия диапазон създание, защото с основание подозираше, че тая мозъчна команда иде от него. Настъпваше, а отсреща го подпираше невидима сила и дъхаше на пещ. Струваше му се, че катери стръмен скат, при което ходилата му се огъват така, че образуват остър ъгъл спрямо ставите на краката.

Еркези се изскубна от двамината си нападатели. Сграбчи изкуствената десница на Мраколюб и я извъртя, докато не я измъкна. После замахна с нея. Халоса в носа Златозъб, който се опитваше да му нанесе дървен ритник. И Златозъб фактически остана без нос.

Бахгару атакува. Бе загубил напълно уменията си да разсъждава. Нададе пълната гама на бойния си вик и понечи да промуши Загрей. Но го сполетя беда. Небитие ли потече в жилите му, киселина ли го накапа? Кожата му тутакси бе разядена от избликваща през порите й серистожълта течност. Разпука се в основните точки, които подобно на шев я придържаха към телесата, и се свлече. Месата се разтекоха. Бахгару се разпадна като обезкостена риба.

Механизмът в коляното на Златозъб изщрака сам. Навитата подобно на бръшлян пружина в протезата се изправи, което съответно увеличи дължината ѝ, и проби тестисите на своя притежател. Златозъб нададе писъковой, а от липсващия му нос хвъркна кървавосополива струя. Разсипа се и колчанът с онези дълги стрели, които никой не би желал да вади от сърцето си.

Главата на Еркези избухна — ударена от каменния снаряд на невидима прашка любеница.

Главата на Еркези избухна — рубин, строшен от боен чук.

Главата на Еркези избухна — озарено от залез глухарче, чийто пухчета се разхвърчаха.

Още едно щракване... и Мраколюб бе лишен от способността да шавне дори. Олюля се озадачен в позата на диреща опора кукла. Неутрализиран, отказан от движение, ограбен откъм живот. И се плъосна тежко на пода, при което похлупакът на черепната му кутия се отвори и мозъкът му потърси близост с изображението на цветно зеле в купа от фреска на антична вила.

Беше дошъл редът на Писмаке да се изрепчи. Извика и заметна оръжието си срещу Збелсурд. Окото? погълна хвърления меч, все едно нищо не е било. Мечът премина през пухкаво селение от колониални микроорганизми и се заби в цепнатината между два каменни блока. Сгънатата в лакът? ръка? сграбчи главата на Писмаке и я издърпа заедно с гръбнака. Изпраця кост. С хруст, който съдържаше в себе си болка. Писмаке обаче беше инат и главата му се съпротивляваше. Опитваше се да ухапе онова, което я държеше. Вратните прешлени скърцаха страховито, додето пръстите? на ръката? я теглеха. Устата на Писмаке бълваше ругателство след ругателство. Последната искрица разум се сви в себе си, преди да угасне.

Изгуби се даже мисълта на торния червей:

„И ако някой ми каже, че в това има какъвто и да било здрав разум...“

Мечът на Писмаке изпадна и дрънна самотно. Остана в полулегнало положение, със сочещо към входа острие и грозно извита кука откъм изтъпения десен ръб.

Край. Край за Писмаке. Край за Бахгару. Край за Еркези. Найсетне, край за Мраколюб и Златозъб.

За Загрей краят още не бе настъпил.

Понеже краят е за крайните. Колкото и еволюционно приспособими да са те.

А Загрей обитаваше имагинерни краища. Някакви галактически ръкави. Мъглявини без подробности за скриване. Оголени мракове от лъскав сатен. Блещукащи тъжно звезди. Комети, не конски опашки. И всякакви други чудесии, които могат да бъдат обитавани неподозирано как.

Загрей пристъпи.

Збелсурд налетя.

Сплетоха мишци. Обвиха се змиевидно един около друг. Изхвърчаха — оплетка от две вихрушки — през пръстеновидния отвор, вписан в двата срещуположни квадрата на тавана.

Захапката на Збелсурд около гърлото на Загрей бе нажежена до вулканично червено. Бицепсът на ръката? му минаваше през гърдния кош на противника. Очите на Загрей се бяха превърнали в петна от синьо мастило. Клетките около шева на шията му некротизираха за милисекунди и образуваха пепеляв парцал от бивша плът. Той изрева и гласът му предизвика вихър. Да, вятър духна от север — или от юг — и огъна фиданките на километри наоколо, откъсна и разпиля свежи листа. А наблизо... Откърти въздишка от мегалитния комплекс, този гигантски многосъставен камък. Издуха молекулите от повърхностния слой на кристалната му решетка, все едно забърса праха оттам...

Ефирна червеникава ивица се завтече по небосклона. Разпростря се. Кървавочервено видение с переста извивка. Водороден облак, който се йонизираше. Прониза го засилен рентгенов поток, който достигна и задмина 2×10 на минус десета ерга. Оттече се като акрилна мазка върху мокра фотоплака, премина през различни фотографски емулсии и естествени фотофилтри, предизвиквайки и губейки хроматични аберации. Изображение, което търсеше себе си. Конфигурация, разядена от онова, което се вижда в нея:

Гласът на Загрей нахлу фуниеобразно в стомаха на Збелсурд и го стисна със звуковите си пръсти за червата. Картината отново се разплати и скоро Збелсурд бе разчекнал гърдния кош на Загрей от хоризонт до хоризонт.

Не беше едно сбиване, а много и при това протичаха в абсолютен синхрон.

В Крабовидната мъглявина шурна струя урина от неустискал мехур.

В ротираща черна дупка на Керотхвърча и колапсира откъснат нокът.

В локален обект VL от Гуцер отекна кашлица, напомняща тази на нелекуван дроб в следтуберкулозно състояние.

В периферията на „бавната нова“ P от Лебед изхрущя сухожилие. Остатъци от дреха се превъртяха, бронзови брънки от ризница се

търкулиха и изглеждаше, че изтървани брачни халки се надпреварват по мраморните плочки на римска баня...

... В ротондата Збелсурд продължаваше да варира в седем-осем от състоянията си. Бе се разгънал и с десетократни усилия притискаше Загрей отвсякъде. Гневът му даваше предимство. Не искаше и да знае за изтощение.

Загрей бе изпълнен от всички видове болки. Чувстваше, че отстъпва, че постепенно се приплъзва все по-назад и по-навътре в себе си. Волята му бе натрошена на хиляди частици.

Опитваше да се „изключи“ от страданието.

Устоя на напора безкрайно дълго. Цяла една превъзходна минута.

— Как си? — попита Збелсурд. Ръката? му бе приклещила атлетично тези на съперника. Дишаше тежко, свирещо. От тази неудобна поза му бе трудно да цръкне презрително плюнка през зъби. Окото? му с труд фокусираше зеница.

— Чаша вино от твоята кръв би ми дошла добре! — изпъшка в отговор Загрей. Устните му бяха придобили оттенъка на побелял въглен.

Бръмченето на дръмбоя престана.

Збелсурд изви с труд рамо? в дъга и докопа кухия меч на Писмаке със седемизмерната си ръка, която не беше съвсем ръка. Вдигна го от пода. Прерязване бе съпроводено с гърголене. Свличане на тяло. Збелсурд жадуваше да кълца, което му придаваше вид на обръгнал касапин. Той каза на умъртвения:

— Ще се постарая никога, никога да не бъдеш събран!

Преди да замахне, разпери крайници и фигурата му описа кирилската буква Ж.

* * *

Градушката се бе разредила.

Над ротондата в търсене на убежище прелетя сокол. Скалите на мегалитния комплекс се отразиха кръгло в очите му.

— Айде, пикните вече потекоха! — каза насмешливо Телесфор.

— Отче Порфире, какво правиш? — попита Вангел. — Отче Порфире...

— Об-блек-кчавам се...

Разнесе се миризма на наакано, по детски чиста и невинна.

— Е, то и без туй сме на сметицето... — прошепна Вангел.

И петимата бяха настърхнали от онова, което предстоеше. За птичия поглед сигурно представляваха любопитна гледка.

Челюстта на Ангелай се стягаше. Постепенно. И някак неусетно. От кучешките зъби до най-едрите кътници, които народът мъдро бе нарекъл мъдречи. Вцепенението обхващаше и тила му.

Зъбите му се оголиха, наостриха се.

Чертите му си възвръщаха изгубената конкретност.

Коланът му се бе разхлабил и Ангелай го затегна през три дупки. Обущата се разхлопаха. Изрита ги, за да остане бос.

— Хей, Телесфор! — излая той и най-последно придоби вълчеподобната си муцуна. — Не искаш ли да пуснеш и ти една вода като дядо Порфирий? Ей сега ще ти дам повод да го сториш! И без това, както е тръгнало, тоя храм скоро ще се обърне на кенеф! Всебогът на човеците (ако старият Всебог изобщо съществува) така и не пристига да си го защити, и наблизо се навъртат само явни паразити като тебе и твоя господар Ильо!

— Окраставяло псе! — изсъска Телесфор. Или ръцете му изсъскаха, кой знае. — Кутре на задрямал пъдар! Прибери си провисналия език и иди да си наглеждаш кравките в стадото!

— Винаги съм се чудил как пикаеш, докато придържаш оная си работа с две отровни змии! — продължи невъзмутимо кучето-вълк Ангелай. Сива козина бе покрила врата му и се разпростираше чак към челото. Както бе отбелязано вече, Ангелай беше изял хляба-змиорка и не му пукаше, че може да го кльцне змия.

Вятърът разлюля за кой ли път листата на дивия чесън. Окраската им се бе обеззеленила и придобиваше все повече лилав нюанс. На места нещо невидимо здравата бе изпомачкало храстите.

На Зарезан не му убягна новата поява на наситено умбровиолетово в спектъра. Интензитетът на петното бавно нарастваше. Присъственият скок на Проклет Илиа от виолет към инфрачервено още не се бе състоял, но със сигурност бе започнал.

Съществото, което в миналото бяха наричали ту Збелсурд, ту Залмоксис, ту Зевс, щеше да се овещества на около шейсет процента

— толкова, колкото му бе възможно в този беден откъм измерения отрязък на пространството.

Размяната на хапливи подмятания между Ангелай и Телесфор продължаваше. Към нея се присъедини и Безносия, при което се образува своеобразен триъгълник на обидите.

— Боже, помилуй! Боже помилуй! Боже помилуй! — „стреляше“ Вангел. Очите му се мяткаха наляво-надясно, да не пропусне нещо от ставащото.

— Този без носа ми прилича на плюгавец^[15]! Какво иска той!? — питаше, плачеше и бършеше бузи едновременно Порфир. Лайняната миризма се усилваше. — Имането на Зарезан ли иска?!

Истериката почти бе завладяла Вангел. За имането пък бе забравил напълно. Думите на дядо Порфир го сепнаха.

— Паратика^[16] работа е имането, отче! — рече той. — Моли Бога утре да ни има още на тоя свят!

При което и Порфир занарежда бързешком:

— Божепомилуйбожепомилуйпомилуйнидебожкенце!

Двамата се молеха с неистова страст. Ако кръстният знак знаеше що е умора, той би клюмнал подобно на кашкавал в огнени пламъци. Често повтаряният от тях жест едва ли не се прогаряше във въздуха. Искреността им този път не будеше никакво съмнение. Дори у Всевишния. Нищо че все още ги замеряше от небесата с ледени топчета колкото сврачи яйца.

В храсталака присветна и мигновено угасна огнен кръг. Избухна безшумно — илюминация в двора на китайски император.

Нов кръг от светлина примигна в зеленината — празничен гирлянд от елха в подранила зима — и се разпадна на блещукаща мъглица.

Безносия тъкмо убеждаваше Ангелай, че ще го смаже като суха муха. От своя страна Ангелай го заплаши с членовредителство. Като се вземе предвид как изглеждаше опонентът му, заплахата можеше и да окаже въздействие.

Зарезан пропускаше думите им покрай ушите си, съсредоточен в нагнетяващото се присъствие на Илия. Отново бе разгадал замисъла на появата му, но дали това щеше да се окаже достатъчно? Имаше и друго. Щеше да му бъде неимоверно трудно да повлияе ментално на Телесфор, или на Безносия. И двамата се бяха сблъскали неведнъж с

мозъчното въздействие, самите те го владееха донякъде, натрупали бяха немалък опит през вековете и не се поддаваха лесно на внушение отвън.

Телесната температура на Проклет Илия се покачваше.

Капчиците роса по листата на дивия чесън вече инфрачервенееха.

Зарезан изпрати високочестотен сигнал, за да се увери. Прилеповата му радиолокация доказа по недвусмислен начин — Ильо се задаваше! Възземаше се и се надигаше в синевата над тях. Беше заел един неопределен участък, където зърната на падащата градушка се губеха. Просто се изпаряваха мигновено с тихо фъщене.

Ангелай бе престанал с обидите и нюхаше неспокойно. Макар и да ловеше всяка мирисна диря на километри оттук, демоничното ухание на Ильо му убягваше. Не беше лесно да го проследиш. Понякога изглеждаше, че въобще няма миризма.

Сега обаче подуши пушилка.

Премигна. Погледът му се бе обезцветил. Тази част от трансформацията му бе най-неприятна. Да познаваш прелестта на палитрата от багри и да я замениш с черно-бялото виждане на кучето... Бау-у! Нещо идеше насам!

Едно око? неумолимо се втренчи в тях. Сгъната в лакътя? ръка? разпери пръсти?, за да ги захлупи. Дланта? ѝ се спускаше подобно на чадър.

— Често си мисля, че тази игра никога няма да свърши... — измърмори Зарезан.

— А аз си мислех, че добре съм те накълцал, но виждам, че е трябвало да те насека направо на мръвки! — изфуча гърленият глас.

Най-последно се усети ненавистта му. Съвсем неподправена.

Въздухът се бе набраздил от топлинни трептения. Селската фурна сигурно бе по-прохладна.

— Не се отказа от стария си навик да се промъкваш крадешком и да нападаш гърбом! — каза Зарезан.

— Хайде, не се преструвай! — отрязва го примамливо-дразнещо гласът. — Та ти нямаш гръб! Нали си осемлика форма!

— Но мога да бъда изненадан неподготвен от друга, петнайсетлика форма и точно ти прекрасно го знаеш... И все пак си прав! Да проникне незабелязано край мен, колкото и да го желае —

това надали е лесно дори за Свети Илия! То не е като да обикаляш въртоглаво с талига из селския кър и да плашиш горките хорица с трещенето на гръмотевицата си!

Ильо изпусна квакане, съчетано с някакъв хороводен ритъм. Това вероятно бе неговият смях. Кикотът изтрополи, отекна из цялата околност и утихна.

— Жалък идол на пияниците! — каза той. — Блян на незадоволени жени! Въжделение, забравено на дъното на чашата! Утайка, значи! Защо ли още се нуждае от такива като тебе този свят?

— Ами, ако не се нуждаеше, досега ти би привършил с мене окончателно! — отвърна Зарезан. — Но не ти се отдава. Виното все още клоkochи, изливано отвисоко в чашите! Сукманите все по-силно се въртят на танците! И Трифон Зарезан остава, дори когато гръмотевичната буря отmine!

— Ще видим! — закани се Свети Илия.

— Да — отвърна Зарезан. — Да. Ще видим! С многото си очи! С моите шестнайсет и с твоите трийсет! Ще видим!!!

Ангелай следеше за необичайна промяна в поведението на околните. С кучешка бдителност. И търпеливо изчакваше.

Вангел и Порфир отново бяха извадили кръстовете си и ги дигаха. Сега си бяха набелязали Илия.

— Махни се, изчадие адово! Махни се, твар от пъклото!

Защото създанието, което виждаха, изобщо не им приличаше на техния съселянин Проклет Ильо. Този тук хич, ама хич не мязаше на него! Единствено произношението му дето малко докарваше на Ильовото, но бе в пъти по-мощно. Илийката, ако и да бе мъж с opak и чепат характер, нивга не се бе преобразявал в страшило, камо ли да върши такива богоненавистни работи. Вярно, побийваше от време на време жена си, старата Йова, като тъпан си я побийваше, и се говореше, че двама-трима се бяха самоубили след спречкване с него — прибрали се вкъщи и сами си окачили въжето, па ритнали столчето. Мънко чичов Кънчов например си бе теглил собственоръчно ножа, след като бе видял преди това сметката на цялата си рода. И все след свада с Ильо. Те затова така си го и наричаха, Проклет Илия, де, ама чак да се запревърща в цоглавец^[17], да се муси с голямо лице и да се блещи с оцъклено око, не, такова не е бивало...

— Боже помилуй! Боже... — врънкането на Вангел премина във фалцет, когато установи, че кръстът му се бе забил във въздуха и не помръдваше. Пръстите на отчето се бяха обвили около дръжката и не щяха да я пуснат. То обикаляше под навирената си ръка и дърпаше надолу, но не смогваше да се освободи.

И с Порфир се случваше същото. Кръжеше под кръста си, досущ окачен на връв ключ, залюлян спрямо невидима ос.

Двамата пищяха, а расата им се вееха. Дори подскачаха с ентузиазма на деца, опитващи се да достигнат прекалено високите плодове на кисела джанка. Но всуе! Нито те можеха да се пуснат, нито кръстовете пущаха тях.

Дънцето на Вангеловите черковни панталони бе станало вирвода. За дънцето на Порфириковите вече казахме.

Резилът им ги бе обсебил и затова не видяха как се измени ситуацията.

Възползвайки се от създалото се объркване, дребосъкът Телесфор изстреля змиите си. Люспестите им тела проблеснаха и се увиха над предните лапи на Ангелай. Вратът на Безносия, който бе с еластични разтягащи се връзки, се удължи и също се намота светкавично около този на кучето. Обезобразената му глава се озова лице в лице с верния другар на Зарезан. Озъбените им челюсти се сблъскаха.

На свой ред Свети Илия прибягна до коронния си номер. Пламтящото му ръчище се стовари върху Зарезан.

Ударът бе съпроводен с отделяне на силна топлина, въздушна вълна и гръмовен звук.

Взривът разцепи земята, а образувалата се искра описа дъга. Беше една от ония мълнии, които убиват по сто и двайсет овце наведнъж заедно с техния пастир. Атмосферно електричество от порядъка на 100 000 А разтърси Зарезан и го отхвърли на две педи над поляната. Нанесената травма го замая напълно. Космите по гениталиите му се нагърчиха. Лявата му ръка, за която винаги бе подозирал, че е недобре защита от Ангелай, просто се откъсна и отхвърча настрана. Чантата, която носеше досега на рамото си, литна и кацна на една драка. Пламтящи обръчи се усукаха покрай него, подобно на нанизаните на кол и запалени каруцарски колела, с които местните селяци ознаменуваха празника Сирни Заговезни. Кожата на

гърба му се овъгли, а тази на стомаха се покри с папратовидни ивици, в резултат от разширяването на кръвоносните съдове. Токата на колана му стана на бронзова стопилка.

Зарезан бе свикнал да потиска в себе си шока от стотици болки. Но пароксизмът^[18] от случилото се го извади извън строя. Той изрева зверски и физиономията му се удължи до облаците. Устата му бе образувала прескрипано О, а клепачите бяха стиснати до краен предел.

Димеше.

Изпита неопишуема жажда. Стори му се, че всяка влага наблизко, всяка капчица роса, всяка локва се изпари.

Свети Илия се пресегна пак...

И Зарезан си имаше номер. Труден, но не и невъзможен. Нямаше как да го приложиш на практика, когато си на части и частите ти се намират из надгробните могили. Ала можеше да го осъществиш в нормална среда, стига да се ориентираш овреме накъде ти отлитат парчетата и да си корав колкото дявола.

В някои религии Зарезан бе послужил за прототип на дявола.

Нещо продъни самата тъкан на пространството. То започна да всмуква всичко и да го присъединява към една точка. Вследствие на тази неочаквана имплозия папратовидно разклонените ивици по кожата на Зарезан се събраха отново в обикновени кръвоносни съдове, а тялото му си присвои обратно изгубената ръка. Полузавъртане — и откъснатият крайник се вратна към осакатеното рамо, като че ли нищо не го бе сполетяло преди малко... Изкривеният лик на Зарезан отведнъж възвърна симетрията си.

Тогава Свети Илия буквално изригна. От окото? му към Зарезан се понесе гореща материя. Тя се изви и затъмни небосклона. Идеше със силата на гигантски боздуган, който описа чудовищна парабола, преди да се стовари.

Зарезан вдлъбна своя периметър и образува кривина, която премина в тунел. Избегна Илия. И го последва.

Те се устремиха нагоре по витиевати траектории като надбягвачи се делфини. Отвориха дупка в небесата и изчезнаха в нея.

Нямаше ги вече очите и перчемът на Зарезан. Нито окото? и присвитата в лакът? ръка?.

Триене. Плъзгане. Накъсан от ярки проблясъци мрак. Стържене, получено от съсък. Квичене, получено от стържене. Отново. И отново.

Изтръгнат газ се понесе с невъобразима скорост. Загръването му породило рентгеново лъчение.

Предизвиканият от Зарезан тунел поглъщаше изхвърляните от врага му вещество и енергия. Те колабираха, а гравитацията нарастваше. Чудовищното бучене бе сменено от същинско боботене. Напомняше монотонното тракане на железница. Колко продължи то? Столетия, месеци, секунди? Последният акт обаче трая само миг. Едно трепване, не повече. Надигналата се в пространство-времето сингуларност пое материята, която съставляваше Илия, и я запрати отвъд хоризонта на събитията. Чак на майната си.

Сега Илия бе оплоскостена бемка, петно сред звездите, което не знаеше къде се бе озовало. Масата му бе намаляла значително. Той се огледа. И ако можеше в този момент да чуе нещо, то несъмнено щеше да е основният философски въпрос, прошепнат от умиращия Писмаке преди десетки столетия: *„Какво ни сполетя и защо ни се случи?“* Всъщност, това си бяха два въпроса. Но той така и не ги чу.

Защото бе зает с осъзнаване на станалото. И по-точно — на неговата невъзвратимост. Пътят му назад май беше отрязан. Май че... Без май, отрязан беше.

Майчице! Не помагаха и множеството му ипостаси, защото нямаше пред кого да ги демонстрира, разсипвайки отраженията си из галактиките и извличайки полза от това. Щяха да са му необходими поне хиляда години, за да се измъкне оттук. Не че хиляда години бяха нещо за него.

Онова копеле Зарезан беше непоправимо. Абсолютна гадина.

Тунелът бе изчезнал, всичко се бе изгладило. Мястото сякаш бе залепено с невидим клей, нямаше каквато и да е било следа.

Светилата плуваха мъждиво в мастилената глъб на космоса. Плакнещи се в разляна нафта морски звезди.

А на поляната...

Ангелай тъкмо бе захапал бицепса на Безносия и го откъсваше.

Лявата змия на Телесфор бе забила зъби на сантиметър от околото на кучето и впръскваше прясната си отрова.

Безносия се опитваше да изскубне носа на Ангелай. Шията му се бе разтеглила, благодарение на неимоверната си гъвкавост.

„Ако смъртта е покой, обявявам почивка!“ — каза в съзнанията им гласът на Зарезан.

Слугите на Проклет Илия отпуснаха захвата си, колкото да се озърнат. Зарезан беше до тях. Не бяха забелязали кога се бе върнал. От Илия нямаше и косъм. Изпомачканите при появата му стръкове трева почти се бяха изправили. Интензивността на инфрачервеното бе отслабнала чувствително.

Зарезан духна към перчема си. Все едно прогонваше трептяща бразда от дневна топлина.

Изпитваше силно главоболие. Това му се видя смешно.

— Измъкна се, значи! — каза Телесфор.

— Дойдох да те обеса със змиите ти!

— Няма да стане твоята, господарю на пияниците и леките моми! — намеси се Безносия. — Трифон Зарезан! И неговият помияр! Пфу! Въобще не сте важни! Пияниците някак ще изтрезнеят и без теб, Зарезане! На момите не им трябва вече помощта ти, за да вирят кълки! Научиха се! Все ще се справят и сами! Никому не сте потребни!

Зарезан си спомни как наричаха Безносия в римските времена, докато още си имаше нос. Гений. *Genio loci*. *Genio populi*. Беше незначително божество, по-важно за хората, отколкото за живата природа. Особено го тачеха поетите. Идеален помощник за такива като Юпитер Фулминатор. Вреше си гагата навсякъде и не беше чудно, че я губеше понякога.

— Време е да ти върна носа — рече му Зарезан. — Но се боя, че няма да има върху какво да го закрепим!

Ангелай изплю мускулно влакно.

— Боклуци в сянката на Гения! — процеди Безносия.

Той размота мълниеносно шия и измъкна наточения косер от колана си.

Дясната змия на Телесфор приближи опасно лявото ухо на Зарезан.

Огромна сила улови ръката на Безносия и я извъртя към гръкляна му. Подир миг той узна колко неприятно нещо е да се самозаколиш против волята си.

Ангелай изджавка свирепо.

Блъсна ударна вълна като от детонация. Физиономията на Телесфор се обезформи. Размаза се брутално и стана на пестил от внезапно възникналото около нея налягане. Той падна със строшен

череп, а двете му ръце-змии продължаваха да щракат чемерно^[19] с острите си зъби.

Отнякъде долиташе пеенето на славей. Превърнатата на парцали, кожената чанта на Зарезан още се люлееше на драката и кадеше. Той я праметна през рамо.

Ангелай беше приклепнал, за да се погрижи за получените драскотини. Тегелът изотзад на потурите му се бе прокъсал и оттам се подаваше рунтава опашка.

— Направихме ги дармадан! — каза той. — Аха.

— Бедният Гений! Тц-тц! Това, което го сполетя не беше ли малко безсърдечно?

— И още как!

Ангелай близна с продълговат език раната под окото си.

— Какво стана с Илийката?

— Отиде си.

— Значи спечелихме отсрочка.

— Поне за едно хилядолетие.

— Глътка въздух от хиляда лета!

— Долавяш ли мириса на цветята?

— Само вонята на див чесън. Прекрасна е!

Те се засмяха изтощено. Вдишваха с пълни гърди. Дали от продължаващата още градушка, дали от друго, въздухът изглеждаше удивително свеж. Озонираше.

Висналите под кръстовете си попове бяха занемели. Това го нямаше и в Апокалипсиса на Йоана! Вангел бе загубил дар слово и черните панталони се бяха полусвлекли на мършавия му задник. Порфир дишаше със спазмите на изхвърлен върху сушата шаран. Коремът на тлъстовището му ту се залепваше за ребрата, ту се издуваше.

— Кой ги държи? — попита кучето.

— Страхът им, кой друг?... — отвърна Зарезан. Когато вътрешният му глас им съобщи, че не е лошо вече да си свалят ръцете, отчетата се търколиха на земята. Надигнаха се замаяни, след което Вангел се опита да побегне на север, а Порфир си пробва късмета на изток. Но не им се удаде. Пак се видяха застопорени на място. Вангел понечи да ритя, а Порфир — да хапе. Незрима длан ги зашлеви. Това

като че ли ги усмири, поне временно. Сега само сумтяха и хлипаха. Порфир продължаваше да смърди нетърпимо.

В съзнанията им скоро се оформи обяснение. На този свят Зарезан беше само част от себе си, част от по-голяма цялост, която не бяха способни ни да обозрат, ни да разберат. Той обаче трябваше да възстанови своята телесна годност, а това не можеше да стане без тяхната подкрепа. *„Макар да сте големи дръвници — рече им той, — няма по-подходящи помощници от вас. Просто вие се случихте наблизо.“*

Невидимо магаре даде такова текме на Порфир, че той чак се затича към зарития от боклуци и пръст прастар храм. Невидими шамари подкараха в същата посока и дядо Вангел, който се справи отлично с придвижването си натам, въпреки че накуцваше.

— Мирише ми на голяма котка! — лайна Ангелай пред входа-долмен.

— Бъркаш! — каза Зарезан. — Понамирисва наистина, но тази миризма е от време оно. Душиш в друг век, не в нашия. Това с котката беше преди две-три хилядолетия...

Гледана отстрани, фасадата на храма-ротонда представляваше жалка картинка. Външната облицовка бе изровена от пороите и затрупана от корави буци. Сухата зидария с каменни блокове беше остъргана, сякаш някой се бе заел да я стругова, но после я бе изоставил по спешност и не се бе върнал да си довърши работата. Великанският стругар бе свалил стъпало от ремъчно-педалния си уред — такъв, с какъвто си бяха служили и архаичните самоски майстори, — бе се прозял, разкършвайки плещи току под златистите облаци и бе закрачил неизвестно накъде, за да не се выясне на тази поляна никога вече. Но преди това бе захвърлил храма подобно на играчка, която и до днес стоеше сред зеления покров на дърветата.

Останала бе и песента на славеите.

Крилата на входната порта липсваха отдавна, а пластът от натрупана през годините пръст не бе никак малък. Надяваха се, че само ще им се наложи да се преклонят, за да влязат, но не би. Принудиха се да лаят и да кривят гърбове. Поп Вангел пицеше от навехването на крака си, а поп Порфир се оплакваше от изтръпване в ръката. Двамата се дупеха и гънеха в червееви извивки. Лактите им се влачеха по грапавия под от материкова скала и обираха проникналите

отвън тръни. При опит да ги избегнат, теметата им се чукваха в тавана на недодялания долмен, който очевидно бе издигнат много по-късно от засводеното преддверие.

Кучето-вълк Ангелай ги подканяше с лай да побързат, а Зарезан ги сръчкваше непочтително с показалец отзад.

— Ау, сине! — стенеше поп Вангел. — Що се врем в това мушило?

— Пресвета Дево, застъпнице на смирените! — пригласяше му поп Порфир.

Окачените им на верижки кръстове се суркаха с подрънкване.

— Marschiern marsch! Halt! Einstellen! Gleidmarsch! — подканяше ги с немски военни команди Зарезан.

— Ау, ау, дядо поповци! Ходом марш! Пълен напред! — обаждаше се и Ангелай, за да поддържа темпа на наставленията, отправяни към двете духовни лица.

Щом преодоляха ниския проход и додрапаха до ритуалната площадка, те най-сетне се изправиха и спряха да пъшкат. Зарезан остана извън свещените очертания, но продължи да дава оттам телепатични нареждания на свещениците. Кучето-вълк Ангелай изтича до базата на колоната, чиято горна третина се губеше нейде. Обиколи я. Поспря се до нея и погледна към непреставашите да ваят през отвора на кръглата камера парченца град. Очите му се плъзнаха по каменния перваз и архитектурните орнаменти околоръст, по квадратите и вписаните окръжности в тях, и проследиха излизането на колоната и нейното устремяване към небесната вие, където тя преминаваше в някакво друго, невеществено състояние.

Поповете се кокореха. Чак долните им устни бяха провиснали.

— Пазете тишина! — предупреди ги Ангелай, макар да правеха тъкмо това.

Зарезан бръкна в обгорелите остатъци от кожената си чанта, която пак се клатеше на рамото му. И извади от нея златния идол с вечно незадоволен пенис-ключ.

— Дойдох за своето, Всевластни боже! — обяви тържествено той. — Да получа отново ръцете си, краката си, трупа си, главата си и своя детеправещ уд... Приеми ме и ми дай каквото винаги си ми давал!

Ангелай захапа двайсет и четири каратовия идол и с един скок се върна при свещенослужителите.

„*Жезълът! В ключалката!*“ — нареди Зарезан.

Вангел проумя, че жезълът не бе жезъл, а ключодържач.

Порфир видя, че по колоната имаше разни резбовани фигури. На главобик. На два ръкогущера. На две кракоптици. И на човекоглав лъв.

Благоговение изпълни Вангел. Той пое идола, като че ли бе разпятие. Едва не се препъна при опита си да го встави в ромбоидната ключалка-утроба. Отворът ѝ се оказа на височината на един среден човешки бой. Той се издигна на пръсти. Прегъна китки. Ручеи пот се стичаха по бакенбардите и тила му. Порфир се хвърли да му помага. Пенисът-ключ дращеше метално, светеше в натрошено-жълто и не влизаше.

— Какво ти разбират попове от чифтосване! — възкликна ядно Ангелай.

— Нали ти казах, нямаше други наблизо! — оправда се Зарезан. — Срегнах ги двамата и си викам: „Те ще са, какво да се прави! Като няма риба и ракът е риба!“

— Още минута и започвам да ги хапя!

Божиите служители заръчкаха с удвоени усилия. Издуваха бузи, за да дишат. Сякаш ако не ги издуваха, изобщо нямаше да могат да дишат. Най-последно натикаха това в онова, превъртяха, нещо изщрака.

Нищо.

— Не трябваше ли да... — каза Ангелай.

— Ний да бяхме си попотръгнали вече! — рече Порфир, поглеждайки умолително към Зарезан. — То се видя, че тая с алтъните няма да я бъде...

— Ти виж там, ако искаш, задръж и нашия дял... — предложи предпазливо Вангел. Тайно се надяваше, че може и да бъде послушан или че ей-сега ще се събуди в постелите си, а попадията ще го боцне по челото и ще му донесе варено на пясък кафе, в порцеланова чашка със занаятчийски щемпел на дъното. Упорито се мъчеше да не повярва в ставащото и донякъде успяваше да се самоизлъже. Кошмарът от преживяното хем бе ясно закрепен в съзнанието му, хем се размиваше.

Разнесе се свирня на лаута и думкане на дарабука. Отначало тихо и несигурно, после с нарастваща сила.

По извития каменен парапет имаше отвори с железни скоби. В една от тях още стоеше бучната накриво факла, прогнила и угаснала

преди твърде много години. Приличаше на проядена и почерняла дървена бухалка.

Огънят се появи внезапно в нея. Тя лумна и запуши.

Вангел упорито се бореше. Молеше се увереността му в истинността на произходящото да бъде опровергана свише. Мелодията на лаутата и дарабуката носеше нещо вълшебно и приснопаметно. Душицата му отчаяно се вкопчи в това. Припомни си на скорост детството си, минали тържества и вчерашни кръщенета, весели венчавки и пищни сватби. Не му се искаше да приеме, че тази първобитна музика означава началото на някаква варварска церемония, която очевидно щеше да му разгони фамилията.

— Добре че не сме в храма господен, ами в туй езическо капище, иначе закъде сме с тия насрани задници в средата на свято място! — подсмъркна Порфир.

— Насраният си ти! Аз устисках! — процеди Вангел, сякаш съжеляваше, че е прав. Имаше известно облекчение в това да си се накакал вече. Нещо, в което Порфир беше преуспял.

— Тихо или ще ви превърна в църковни кандила! — заканата на Зарезан едва ли бе на сериозно, но предизвика мълчание. Самият той обаче замънка някакъв декламационен текст с усърдието на античен жрец. Каканижеше в скоропоговорка словеса, които съдържаха отпратки към забравени божества, първото, от които — добре известният ни Всебог, последван от Върховния вседържител на тварите и подобните му, Собственика на възлестата тояга и Оплождация всичко по пътя си козел.

Порфир се бе облегал неволно на стабилната колона, символизираща животворния слънчев лъч, оплождащ утробата на майката земя. Когато тя се оживи, той подскокна, което не бе лесно, като се имаше предвид теглото му.

По безкрайния стълб към небесата плъзнаха ивички. Пресякоха се в обща точка, подобно на звездни лъчи. Последва дисперсия, като че ли стълбът представляваше дифракционна решетка. Падащият отгоре сноп следобедна дрезгавина се разпиля във фойерверк от разни цветове, кръстосаха се дъги, които посивяха и яркостта им помръкна, а контрастът на линиите се загуби. Базата на колоната загуби цилиндричността си и се разплави в къжел, около който запулсираха концентрични окръжности.

Горе вътрешният квадрат се извъртя спрямо външния на 45 градуса. Пръснаха се електромагнитни вълни, които за миг осветиха оживяла руна над загадъчното лице на човекоглавия лъв. Върху екран от внезапно проблеснала „дневна светлина“ се мерна изтрита и на пръв поглед безсмислена драсканица, която при привични обстоятелства изобщо не би се забелязала. Изпод старинните буквени знаци прозираха облещените зъркели на човеколъва. И ако изписаният върху въздуха блещукащ надпис бе изцяло и завинаги неразбираем, то широко отворените очища отдолу говореха сами. *„Идвам да ви го вкарам, да ви изпия и да си свирукам след това! Така, както винаги съм го правил!“* — казваха те. И най-зловещото бе, че всъщност тези очища от изображението бяха вдлъбнати като у насилствено окъоравен слепец, но екранирането създаваше измамното впечатление, че се пулят насреща. Създанието яздеше намиращия се под него главобик. Два ръкогущера лазеха в основата, а две кракоптици кръжаха в пространството наоколо му. И това бе една вечна сцена от менажерията на Всебог. Фризът на пристигащите в тоя свят, които чакат да бъдат освободени. Нужна е само подходяща за това магия.

В душата си Порфир никогаж не бе получавал такова просветление, каквото получи сега.

Вангел боговдъхновено се примоли да не напълни гащите. Какъв срам! Пот и червенина се разпълзяваха по снагата му. Не, не би си позволил да се изложи като Порфир!

После процесът почна. Веднъж отключена, енергетизацията на торсионните канали не можеше да бъде препятствана повече от нищо.

Вълни на податомно равнище се устремиха към процепа на тавана и обхванаха колоната-печат по цялата и дължина. През розетата, този генераторен модул, естествените вълнови излъчвания се усилиха многократно и потоците на земния магнетизъм „щурмуваха“ подземната камера.

Вангел установи, че въздухът жужеше.

Стори му се, че някой го хвана за расото и го раздрусва. Подът подскочи. Земята се тресеше. Трусът се усили. Бучки пръст западаха от таванния отвор ведно с ледените зърна. Вангел се огледа с разцъфтял от напрежение стомах. И разбра причината. След отключването си колоната се развиваше в стена, подобно на хартиено руло!

Приплъзването и бе съпроводено с грохот. Скоро композицията с човекозверовете щеше да се разгърне в цялата си неземна красота.

Стържене и громолене надделя мелодията на лаутата и дарабуката. То идеше от долната половина на колоната, където почвата се разриваше. С годините и поради слягането на пластове, около стълба се бе натрупала пръст и сега тя се разхвърча, а прахолякът увисна на пелени под свода на помещението. Разгъването продължи още малко и спря, без да се осъществи докрай. Дали не трябваше да се разчистят подстъпите към стълба? Наблизо нямаше лопати, но ръждивите железа от сметицето също щяха да свършат работа... Дори не се налагаше да ги приспособяват. Биха могли да огънат палешниците, огрибките и главнярниците, които бяха видели сред боклуците, и да ги превърнат в доста удобни копачки. Половин-един час би бил достатъчен да се изрине напълно спечения нанос, който препятстваше осъществяването на древния промисъл. Вангел дори не си даде сметка, че разсъждава като жрец на езическа религия. Че се напъва да послужи на някакво дивашко божество, което нямаше нищо общо с неговия хрисим и всеопрощаващ Исус Христос. И че това обезателно щеше да му осигури казан в геената.

Зарезан още се чувстваше съсипан от електротравмата, която бе получил при сблъсък с Ильо. Всичките му усилия бяха съсредоточени в това да не се разпадне преждевременно. Трябваше да се бърза. Не бе останало време за разчистване около огънатата стена, в която се бе превърнал гигантският стълб-печат. Зарезан се вслушваше напрегнато. В звуците от стената, в умовете на останалите трима присъстващи, в пеенето на славея навън. Шипенето на вряща шира най-сетне изпълни куполната зала, в която се намираха. Не беше типичният шумол от винена шира обаче. Тихо шуртене, слабо пърполене, сякаш хиляди песъчинки или брашнени частици се изсипваха от съдран чувал. Виещи се светлинки пробягаха по композицията с човекозверовете. Нееднородната материя, която я изграждаше, кипна, а на места дори изфъщя въздух под налягане, стоял изглежда запечатан в нея. Потече слуз с телесен цвят, която изпълни точно врязано-вдлъбнатите изображения. Зърнестото вещество, което ги бе съхранявало досега, отначало се разлигави подобно на хума, сетне заприлича на разлагаща се смес от органични съставки, накрая се омазни и премина в първична желеподобна маса от кипяща протоплазма. Докато траеше

този съзидателен акт, който заместваше отърколването на валячния печат в сурова глина, създанията в запенената стихия губеха и пак намираха строгите си очертания. Формоваха се и се разформироваха непрестанно. Но може би това не беше наистина. Навярно те си оставаха същите, а динамиката на процеса бе такава, че мамеше окото, кой знае? Не, нещо ставаше. Невъобразимо изменение, за чиито последици на горкия Вангел не му се мислеше. Очищата на човеколъва се запълниха и изпъкнаха, ребрата му се сдобиха с релеф, дори бузите му като че ли поруменяха. Ноздрите му се издуха с гумено пльокване в правилната посока, сякаш се преобърнаха отвътре навън. Същото се случи с главобика, двете кракоптици и двата ръкогущера. После слугата се втвърди, но разрушението на стената продължи. Полуразгънатата ѝ конструкция се ронеше като захарна. Пресованите в нея тела запазваха целостта си, докато всичко останало се стапяше. Валячният печат на боговете бе изпълнил своето предназначение и се саморазрушаваше.

На Порфир му се стори, че въздухът някак сладнеше. Пръстите му се вкопчиха в яката на черното расо и изтръгнаха копчетата. Нищо не го душеше, а се задушаваше! Сатаната имаше някаква роля тук, но каква ли?

Ангелай лавна щастливо. Той беше наясно какво предстоеше.

Дошъл бе мигът Зарезан да се пресъстави. И това беше незабравимо представление.

Тогава долната част на колоната се срина окончателно. Странно, изключително странно, но горната ѝ третина продължи да се извисява и да чезне в небето. Стоеше толкова стабилно по своя вертикал, че само ръката на свръхсъщество би могла да я удържа в това положение. Сякаш от нея след време щеше да прорасне нова база с врязани изображения. Да, неведоми бяха замислите на оня, който я придържаше.

Зарезан се бе вторачил в новополучените отпечатащи, които сега паднаха и се отърколиха на плочките. Вцепенени и уродливи създания, излюпили се от пъклото.

— Събудете се и потърсете своето ято! — продума той на двете кракоптици. — Пропълзете в дупките си и потеглете към центъра на земята! — извъртя се към двата ръкогущера. — Върни се в своя лабиринт и разкъсай жертвите, които те очакват! — каза на главобика. — А ти иди при лъвицата си и стани цар на черните хора! — посъветва

човеколъва. — Дарявам ви свободата, но помнете, че може пак да ми потрябвате! И най-вероятно така и ще бъде!

Още не бе изрекъл заклинанието, когато пръкналите се от неизвестността твари се заизмъкваха от продължилата векове летаргия. Разшаваха се в същата онази последователност, в която Зарезан се бе обърнал към тях. Двете птици магнаха с криле и отлетяха подир ятото си, когато и да си бе заминало то. Двата гуцера облизаха с дълъг и предълъг език мордите си, полепнали от отровна слюнка, и се отправиха на своето пътешествие към земните недра. Бикът изчатка с копито и се юрна неудържимо към лабиринта, където го причакваше Тезей. Лъвът магна с опашка и величествено запристъпя по посока на жаркото африканско слънце. Силуетът му скоро се изгуби в силуета на слънцето.

Следите от стъпките им останаха по прашния под на входа към храма.

Но *преди* да извършат, което и да е от изброените действия, те просто се разцепиха наполовина и добиха отново своята изгубена нормалност.

Двете птици оставиха под себе си човешките крака и получиха своите с три пръста.

Двата гуцера се лишиха от човешките си ръце в замяна на чифт предни люспести крачета.

Бикът изви рога и измуча, а човешкото му тяло тупна в сенките на храмовото преддверие. Макар и в тези сенки да бе голяма тъмница, ясно се видяха великолепните мускули на това тяло. Мъжкото му достойнство бе такова, че напълно би задоволило, който и да било стар развратник и коцкар. И Зарезан, впрочем.

Най-сетне и човеколъвът разтърси грива, а свирепото лице с издути ноздри така се изръси на свещения плочник, че носът му едва не се счупи.

— Ще се видим пак някой ден! — рече Зарезан, загледан в отдалечаващите се зверове. После влезе в полегналия торс и го разклати. Изправи го на лакът. Главата със свирепото лице подскокна на шията. Двете ръце се присадиха сами към безпомощните рамена и се оказаха тъкмо по мярка — силни, с напомнимани бицепси и синкави върви на изпъкналите вени. Последни се наместиха нозете. Бяха превъзходните крайници на античен атлет с корави бедра и стегнато

седалище. Това телосложение несъмнено бе готово за нови подвизи. То можеше дълго да люби и много да изпие.

Зарезан раздвижи по-смело обновената си форма. Живителни сокове се разляха по жилите му. Изпробва ставите. Мръдна вежди. Сбърчи чело. Испита радостта от съприкосновението на кожата си с въздуха, макар и застоял. Шокът от удара на мълнията вече не се усещаше. Беше го преодолял окончателно. Той отново си беше той. Веселият. Любвеобилният. Непредвидимият. Загрей и Дионис, Залмоксис и Трифон Зарезан.

Шишарковата тояга. Медният тире. Бръшляновият венец.

Оцелелият.

Вангел не вярваше и се кръстеше, кръстеше се и не вярваше.

Порфир хленчеше и като да съжаляваше, че не му е останало повече за акане.

Факлата в скобата догаряше.

Ангелай възвиси тържествуващ вой. Оголи остри зъби и изплезил език, за да възвести пълното възстановяване на своя другар. Приветстваше неговото току-що състояло се чудодейно изцеление. И постигнатото осемдесетпроцентово присъствие в света на обикновените смъртни. Колцина бяха подобните на Зарезан по мощ и непостоянство на характера, по удивителни способности и проявено своенравие? Немного. Това Ангелай знаеше с убедеността на един от малцината посветени в тази изключителна мистерия.

Контролът върху умовете на отчетата изведнъж бе отслабнал.

Ангелай с учудване установи, че смрадта е намаляла. Огледа се и видя в светлия правоъгълник на входа контурите на Вангел и Порфир, които бягаха. И то не как да е, а като онзи елински войн, който бе донесъл в Атина вестта за победата над персите при Маратон. Порфир даже изпреварваше Вангел въпреки килограмите си.

— Дядо попе! — подвикна Ангелай на Вангел, който все още беше достатъчно близко, за да го чуе.

— Поврага, сине! — отвърна повиканият и ускори. Което не бе лесно, защото му се налагаше да придържа свлечените черни панталони под ослепително лъсналия си задник. От джоба му изпадна фишек с монети, които щедро се пръснаха по тревистия чернозем. Бяха дребни, но примамливо жълти. Айналъ алтъни нямаше.

Вангел не рискува да спре.

— Ако не бяхме се наакали... — хленчеше Порфир.

— Какви ги приказваш? Ти се омаза, не аз! — кресна изнервено Вангел. Много му се бе насъбрало и бе загубил всякаква благост, че и смирението си даже. Злато, говорещо куче и Трифон, който се оказа Зарезан — айде, иди дойди! Какво ли не става на тоя свят! Но най-коварното от всичко бе, че му предстоеше да прекара остатъка от живота си в постелята със своята попадия, говорейки и за днешните събития, без тя да повярва ни веднъж в сполетялото го премеждие. И това ако не беше наказание божие! Мамка му! Прости ме, Господи! Мамка му! Прости ме, Господи!

— Не трябваше ли да ги принесеш? — попита Ангелай.

— Служители божии са все таки... — повдигна рамене Зарезан. Новите си рамене. И се усмихна. Още не бе овладял мимиката на тая физиономия, но се надяваше от утре да не му създава трудности. Той вдъхна дълбоко.

Излязоха ниско приведени през входа-долмен. Песента на славея бе секнала. Подминаха с пълно безразличие останките на Телесфор и Безносия. Знойни мухи ненаситно бръмчаха над Илювите слуги. Постепенно купищата боклуци останаха назад. Нагазиха в пораслата овсига. От вятъра се полюшваха макове — паяци в алени премени. Над тях прелитаха лимоненожълти и керемиденооранжеви пеперуди. Тая морава бе рай за насекомите.

Задникът на Вангел представляваше бяло петно сред плевелите.

Мамка му! Прости ме, Господи! Мамка му! Прости ме, Господи, и успокой душа-а-ата-а ми-и!

Зарезан и Ангелай бавно изкачиха баира, от който бяха дошли. В най-горната точка на възвишението се спряха. Стояха там — мъжът и неговото вярно куче.

— Ами сега? — лавна Ангелай.

— Чаша вино от кръв би ми дошла добре. Е, не бих се отказал и от някоя харна женичка... — отвърна Зарезан и отново се усмихна. Този път му се удаде.

В нозете му мравки тътреха изсъхналата обвивка на бръмбар-рогач. Стъблата на храстите бяха потъмнели от листни въшки.

— Този труп ще ми отива повече от предишния — заяви Зарезан. — Струва ми се обаче, че лявото ходило е по-късо от дясното, защото стъпям някак накриво.

— А носят ти е по-месест и с повече трънчета! — подкачи го Ангелай.

— Е, какво да се прави — още не съм станал съвършен! — рече засмяно бившият Зарезан, дето бе и някогашният Dionysos, и още отдавнашният Загрей.

Откъм Козята брада появя хладен вятър. Глухарчетата пръснаха мъхнатите си парашути, а клонците на сливите дивачки ръснаха рои къдрави съцветия.

Отсрещните скатове отново синееха, но с блясъка на току-що измито. Кадин рид се възвисяваше непоклатимо, както винаги. Дори изглеждаше по-висок отпреди. От ледените яйца на градушката нямаше и помен. Буйната трева ги бе сдъвкала с остриите си като бръснач зелени зъби и ги бе погълнала.

— Все пак някои неща не се променят — каза Ангелай и подвиг опашка под себе си.

---

[1] *Zbelsourdos* — едно от най-старите прозвища на тракийското върховно същество. Етимологията на името от индоевропейския корен *q'wer* („светя“) не се смята за сигурна. Съответства на Зевс Гръмовец, Юпитер Фулминатор, както и на по-късния бог на гръмотевицата Свети Илия. Няма данни доколко е имало припокриване между функциите на Збелсурд и Зевс, особено в социалната сфера, където гръцкото божество е носител на висшия държавен принцип. Тук Збелсурд е все още само едно от дребните божества на прототраките, вещер, който живее сред хората и тепърва му предстои да еволюира в спътник от свитата на неизвестния нам Всебог, а оттам да се издигне евентуално и до ранга на абсолютен демиург. Въпреки оскъдната информация по въпроса, на науката са известни и други наименования на Збелсурд — Перкос, Залмоксис, Сурегетес, Гибелейзис. — Б.а. ↑

[2] Махайрофори — тракийски воители с характерни криви мечове. — Б.а. ↑

[3] Малджия (от ар.-тур. *mal*) — иманяр, търсач на съкровища. — Б.а. ↑

[4] Айналъ алтън (тур. *aynali altin*) — „златно огледало“. Народно наименование на трите фъндъка на Мустафа III (1757–1774), породено от огледалния блясък на монетното поле. — Б.а. ↑

[5] Зери махбуб (тур. zer-i mahbur) — букв. „любима жълтичка“. — Б.а. ↑

[6] Отсечена в Константинопол. — Б.а. ↑

[7] Щастливият монеторезач е високославният победител, господар на сушата и морето. — Б.а. ↑

[8] Матей, гл. 13,12. ↑

[9] Вотив — малко метално, най-често сребърно или медно изображение на човек, на част от неговото тяло или на животно, което се поставя пред иконите на светците. — Б.а. ↑

[10] Апотропеен (от гр.) — който има сила да отблъсква злите сили и демоните на болестите. Отнася се за име, слово или вещ. — Б.а. ↑

[11] Тримерник — мъртвец, починал по време на постите през първите три дни от Тодоровата неделя. Погребвали са го на буницето, защото се е вярвало, че ще се превърне на вампир. — Б.а. ↑

[12] Кересте — *жарг., остар.* — репс. — Б.а. ↑

[13] Изпраксан *прил. разг.* (от гр.) — опитен, изпечен, свършен. — Б.а. ↑

[14] Штукатура — замазка от варено мляко с мраморен прах. — Б.а. ↑

[15] Плюгавец *книж. остар.* (рус.) — гаден, лош, мръсен човек. — Б.а. ↑

[16] Паратик (от гр.) — безполезен, напразен. — Б.а. ↑

[17] Цоглавец — прстонародно наименование за циклоп. — Б.а. ↑

[18] В първото си и основно значение — внезапен пристъп на болка. — Б.а. ↑

[19] Чемерно — злоещо, злокобно. Неслучайно това прилагателно от народните говори се родее с думи като „чемер“, голяма мъка, и „чемерика“, названието на едно планинско отровно растение. — Б.а. ↑

Издание:

Златен кан. Том 3

Съставител: Кънчо Кожухаров

Корично оформление: Веселин Праматаров

Лингея ЕООД

ул. Цар Иван Шишман 18

2700 Благоевград, България

ISBN: 978-954-92471-3-8

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.